

NOTULEN van de vergadering van de raad van de gemeente Voorschoten, gehouden op 11 juli 2024 vanaf 17.00 uur.

Voorzitter: mevrouw N. Stermerdink, burgemeester.

Griffier: de heer B.J. Urban.

Aanwezige leden: de heer mr. drs. C. Bremmer, mevrouw R.E. de Bruin-Van Alphen, de heren A. Deuzeman, W.J. van Duivendijk en G. van den Ende, mevrouw C.L. Ilić, mevrouw P.T.M. Kortekaas-Warmerdam, mevrouw J.G. van der Krogt, de heren P. 't Lam (later aanwezig), B. Lavrijsen en E.M.L.H. Maassen, mevrouw K.S. van Meenen, mevrouw E. Mieremet, de heer M.P.A. van Oostrum, mevrouw M.H.R. Persoon, de heren A.L.R. Posthuma en B.W. Reinke, mevrouw J.C. Schroot, mevrouw H.M. van der Wende, mevrouw P. Wijnen en mevrouw M.J.T. Zoun.

Aanwezige wethouders: de heer P. de Bruijn, de heer C.J. van der Elst en de heer H.G. Schokker.

1. Opening, mededelingen en vaststelling agenda

De **voorzitter**: Twee keer per jaar kan ik tegen u zeggen: goedemiddag. Vandaag is dat de eerste keer in dit jaar; in november hebben we de begroting. Ik open hierbij de raadsvergadering van 11 juli 2024. Ik heet u allen van harte welkom. Ik vraag me wel af wie deze mooie gelukspoppetjes aan onze microfoons heeft opgehangen. Mevrouw Mieremet, vertel!

Mevrouw **Mieremet** (D66): Voorzitter. Een gelukspoppetje wordt vaak gegeven als een symbolisch gebaar om iemand geluk te wensen, bijvoorbeeld bij een examen of een toets, voor een belangrijke gebeurtenis, bij een nieuwe fase in het leven, als troost en ook tijdens feestdagen of speciale gelegenheden. Het geven van een gelukspoppetje is een gebaar dat de ontvangers een positief gevoel kan geven en hen kan helpen geloven in een goede afloop van wat hun te wachten staat. Dat wensen wij eenieder.

De **voorzitter**: Dus hoe deze avond ook verloopt, we vinden altijd rust in het gelukspoppetje, dat ons steun of vreugde geeft. We kijken aan het eind van de vergadering hoe het daarmee staat. Meneer Van Oostrum, wilt u reageren op het gelukspoppetje? U heeft er trouwens twee, zie ik. Is dat ook iets symbolisch?

De heer **Van Oostrum** (CDA): Was dat voor of na het lezen van de Kadernota?

Mevrouw **Mieremet** (D66): Ik heb het gedaan omdat ik soms vind dat we elkaar, los van de inhoud, geluk moeten blijven schenken en geven en de verbinding moeten zoeken en dat een beetje vrolijkheid geen kwaad kan.

De **voorzitter**: Dank u wel. Ongelofelijk leuk!

(Geroffel op de tafels)

We gaan er een mooie avond van maken. Er is geen bericht van verhindering ontvangen. Wel komt de heer 't Lam iets later, naar verwachting rond 20.30 uur. Mevrouw Ilić is onderweg, denk ik zomaar. Die zien we straks dus ook binnenzeilen. O, ik zie haar al lopen. U hoeft dus niks meer te zeggen, meneer Deuzeman. Ik zie dat het helemaal goed komt.

Dit is de laatste vergadering voor het zomerreces. We snakken allemaal naar vakantie. Dus vanavond nog even de laatste loodjes. Het is ook een bijzondere vergadering, namelijk de Algemene Beschouwingen over de Kadernota. Ik omschrijf kort de gang van zaken. We behandelen eerst enkele reguliere punten, zoals de ingekomen stukken, de hamerstukken, de jaarrekening en als besprekingsstuk de Voorjaarsnota. Daarna komen dus de Algemene Beschouwingen over de Kadernota. De gang van zaken heeft u kunnen lezen in het vrijdagbericht van de griffier. Voor de

inwendige mens is zojuist iets lekkers rondgedeeld. U heeft kunnen kiezen tussen een brownie en een caramel shortbread. Die zijn gemaakt door de toppers van Gemiva aan de Zwaluwweg. Dus ook voor hen een applaus, want ze maken altijd heel lekkere dingen.

(Geroffel op de tafels)

Rond 19.00 uur gaan we met z'n allen gezellig Italiaans eten. We kijken dus hoe het vanavond loopt en wanneer er een punt is waarop we makkelijk kunnen schorsen. De spreektijden zijn vanavond 24 minuten per fractie en 44 minuten voor het college.

De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.

2. Lijst van ingekomen stukken voor de gemeenteraad

2.1. Brieven van instellingen of burgers;

2.2. Informatiebrieven van het college van B en W

2.3. Schriftelijke beantwoording van vragen uit de raad

De heer **Deuzeman** (GroenLinks): Voorzitter. Over informatiebrief 51 heb ik een opmerking en wellicht een ordevoorstel ineen, als me dat gegund is. Die hebben wij gekregen - zo interpreteren wij dat - naar aanleiding van motie 318 uit maart over het periodiek monitoren van de voortgang. Wij zouden deze brief graag agenderen, maar de eerstvolgende presidiumvergadering om dat te kunnen doen, is pas eind augustus. Dat zou betekenen dat de wethouder heel veel vertraging oploopt in de eventuele uitvoering hiervan, omdat er dan tot die tijd geen aanbesteding kan plaatsvinden. Ik zou daarom willen voorstellen om vanavond in een korte ingelaste presidiumvergadering het agendavoorstel te behandelen, zodat er duidelijkheid is voordat we met reces gaan. Dan zouden we ook andere agendapunten mee kunnen nemen die voorgesteld zijn.

De **voorzitter**: Zijn de fracties akkoord met een korte ingelaste presidiumvergadering vanavond, waarin we dit ordevoorstel behandelen en ook twee andere ordevoorstellen die inmiddels al zijn aangemeld? Ik constateer dat de raad daarmee instemt. Ik denk dat we dat tijdens het eten doen. Dan kan ik u gelijk bijpraten over een andere zaak, met nadere inkleuring, zoals ik al heb bericht.

De heer **Van Oostrum** (CDA): Voorzitter. Ik weet niet of ik nu goed zit, maar wij willen graag informatiebrief 47 agenderen in de commissie Mens en Samenleving. Of ben ik nu te vroeg?

De **voorzitter**: Wat is het onderwerp? Want ik weet niet alles uit mijn hoofd.

De heer **Van Oostrum** (CDA): De kostenstijging in de jeugdhulp.

De **voorzitter**: Zullen we ook dit voorstel straks meenemen in het presidium? Ik zie dat de raad daarmee instemt. We gaan straks in het presidium dus vier voorstellen behandelen: twee gemailde voorstellen, raadsbrief 51 en raadsbrief 47 voor agendering in de commissie na de vakantie.

Met inachtneming van het bovenstaande wordt besloten overeenkomstig de voorstellen tot afdoening.

3. HAMERSTUKKEN

4.1. Jaarrekening 2023 (raadsregistratienummer Z/24/085654/397031)

De **voorzitter**: De laatste aanpassingen op grond van de bevindingen van de accountant zijn in de boeken verwerkt.

Het voorstel wordt zonder beraadslaging met algemene stemmen aangenomen; de heer 't Lam was nog niet aanwezig tijdens deze stemming.

5. BESPREEKPUNTEN

6. Voorjaarsnota 2024 (raadsregistratienummer Z/24/085892/400475)

De **voorzitter**: Zoals ik al aangaf, handelen we eerst de Voorjaarsnota af voordat we naar de Algemene Beschouwingen bij de Kadernota gaan. In de Voorjaarsnota 2024 staat zowel financieel als inhoudelijk de voortgang tot en met maart 2024.

Mevrouw **Van Meenen** (VVD): Voorzitter. Ik heb gevraagd om een besprekspunt van dit voorstel te maken. De Voorjaarsnota laat zien dat we al een behoorlijk bedrag moeten bijleggen ten opzichte van de begroting voor 2024, zoals we die besproken hebben. Het gaat om € 1,1 miljoen. We maken ons er zorgen over dat dit nu al aan de hand is. We zien ook weer een grote stijging op de jeugdhulp. Dat is zorgwekkend. Gelukkig hebben we een prognose die we dan kunnen agenderen, maar ik vraag me af hoe het college denkt om te gaan met deze overschrijdingen en of wij dit jaar nog veel meer kunnen verwachten, want dit is natuurlijk geen goed begin.

De heer **Maassen** (SP): Voorzitter. Ik heb eigenlijk meer een procedureel punt. Ik heb bij mijn Algemene Beschouwing drie amendementen voorbereid. Twee daarvan betreffen de Kadernota en één betreft de Voorjaarsnota. Het lijkt mij eigenlijk logisch om die in samenhang te kunnen behandelen, want het amendement op de Voorjaarsnota heeft ook een raakvlak met een van mijn amendementen op de Kadernota. Het lijkt mij logisch dat ik die alle drie indien op het moment dat ik mijn Algemene Beschouwing doe. Ik zou dus willen vragen om de stemming over de Voorjaarsnota pas bij de stemming over de Kadernota te doen, zodat dat amendement meegenomen kan worden bij die stemming.

De **voorzitter**: Ik ken de amendementen niet. Ik kan dus lastig inschatten wat het handigst is. In principe worden amendementen en moties ingediend bij het agendapunt waar we het over hebben. Nogmaals, ik kan hier geen oordeel over hebben, omdat ik de inhoud niet ken, maar u kunt dat amendement indienen bij de Voorjaarsnota en de twee andere amendementen bij de Kadernota.

De heer **Maassen** (SP): Dat kan wel, maar de hele motivatie voor het amendement zit in de Algemene Beschouwing. Dan moet ik nu al een deel van de tekst van mijn Algemene Beschouwing gaan uitspreken, terwijl beide amendementen te maken hebben met het gebruik van de reserve Sociaal domein. Alleen betreft één amendement de Voorjaarsnota en betreffen de andere twee amendementen de Kadernota.

De **voorzitter**: Ik begrijp dat u een ordevoorstel doet. Gaat de raad ermee akkoord om de stemmingen over de Voorjaarsnota na de stemmingen over de Kadernota te doen? Ik denk dat dat prima kan en dat daar geen problemen mee zijn. Ik kijk even naar de griffier: doe ik nu iets wat juridisch heel dom is? Een kleine, terechte suggestie van de griffier: we doen bij de stemmingen eerst de stemmingen over de Voorjaarsnota plus de amendementen die daar eventueel op worden ingediend en daarna de stemmingen over de Kadernota en de amendementen en moties die daarbij worden ingediend. Ik constateer dat de raad daarmee instemt. Ik stel voor dat we de eerste termijn wel afmaken, omdat een aantal fracties zich daarop hebben voorbereid. Dan kunt u straks logischerwijs in de eerste termijn over de Kadernota uw tekst daarop instellen.

De heer **Deuzeman** (GroenLinks): Voorzitter. Wij hebben ons in de commissie al vrij kritisch uitgelaten over met name de oplopende kosten, exact de zorgen die mevrouw Van Meenen uitsprak. Wij delen die zorgen en zouden ook graag het antwoord op de vraag horen, maar we zullen hier verder op terugkomen bij de Kadernota en de Algemene Beschouwingen. We hebben de intentie om akkoord te gaan met de Voorjaarsnota. Ik wil het hier dus voorlopig bij laten.

Mevrouw **Kortekaas** (CDA): Voorzitter. In de Voorjaarsnota vindt een aantal verschuivingen van budgetten plaats, terwijl de gemeentesecretaris verbetering had toegezegd. We zijn dus enigszins teleurgesteld. In de beantwoording van de technische vragen in relatie tot de Kadernota en de bovenformatieve medewerkers, die een structurele lastenverhoging op de salarissen ...

De **voorzitter**: Mevrouw Kortekaas, een kleine ingreep, want u moet zich richten tot het college. U kunt zich niet richten tot een ambtenaar, welke functie hij of zij ook heeft. De vragen en de opmerkingen zijn gericht tot de verantwoordelijke portefeuillehouder.

Mevrouw **Kortekaas** (CDA): Dat klopt; dit is ook tot de verantwoordelijke portefeuillehouder gericht. Ik sprak alleen de teleurstelling uit. Daarna ga ik terug naar u, voorzitter. Er is een lastenverhoging van € 500.000 voor salarissen. Op technische vragen naar aanleiding van de Kadernota wordt geantwoord dat de bovenformatieve medewerkers in 2023 als gevolg van

openstaande vacatures op bestaande formatieplekken daarmee niet geleid hebben tot overschrijding van de salarislasten, maar dat de verwachting is dat deze situatie zich in 2024 en verder niet herhaalt en dat dus uitbreiding van het budget nodig is. Dat brengt ons tot de vraag waarom deze overschrijding van de begroting 2024 niet wordt meegenomen in de Voorjaarsnota of anders in de Najaarsnota. Dus waarom staat dit nu in de Kadernota?

De **voorzitter**: In de Voorjaarsnota.

Mevrouw **Kortekaas** (CDA): Nee, het staat in de Kadernota, onder A0.

De **voorzitter**: Oké, maar we hebben het nu over de Voorjaarsnota. Helder.

Mevrouw **Kortekaas** (CDA): Dat klopt. De vraag is naar aanleiding van de Voorjaarsnota.

De **voorzitter**: Mooi, het wordt zo'n avond.

Mevrouw **Mieremet** (D66): Voorzitter. In de commissie hebben we het hierover gehad en hebben we onze zorgen geuit. Ik ben net als GroenLinks heel benieuwd naar de antwoorden op de vragen van de VVD, maar we zijn van plan akkoord te gaan met deze Voorjaarsnota, omdat de punten ook bij ons in de bespreking van de Kadernota komen.

Wethouder **Van der Elst**: Voorzitter. De ontwikkelingen rond het sociaal domein en in het bijzonder de jeugdzorg zijn echt een heel grote, zware molensteen om de nek van alle gemeenten in Nederland. Dat baart ons ook zorgen. We doen alles wat we kunnen om hier iets aan te doen. Natuurlijk gaat het om cliënten die zorg nodig hebben. Het is een systeem dat leidt tot een continue worsteling. U heeft er recent nog een informatiebrief van collega Schokker over ontvangen. Ik kan u aankondigen dat er een voornemen is om eerdaags met de wethouders van Financiën en Sociaal domein in Holland Rijnland-verband bij elkaar te gaan zitten om te kijken wat we verder kunnen doen. Dit verhaal is niet af, maar tendeeft naar iets wat slecht houdbaar is, zo niet niet-houdbaar.

Mevrouw Kortekaas stelde een vraag over verschuiving van budgetten. Als ik het goed heb, doelt u op de € 500.000 van medewerkers die niet in de begroting stonden. In 2024 kon dit meelopen in programma 0. In die zin is dit dus geen aanleiding om verder iets anders te doen dan dit dekken door het budget uit programma 0.

Samengevat: de zorgen over het sociaal domein en in het bijzonder de jeugdzorg worden gedeeld.

De **voorzitter**: Zijn alle vragen en opmerkingen uit de eerste termijn van de raad voldoende behandeld? Dat is het geval. Er is behoefte aan een tweede termijn.

Mevrouw **Van Meenen** (VVD): Voorzitter. Ik dank de wethouder hartelijk voor de beantwoording.

Mevrouw **Kortekaas** (CDA): Voorzitter. Wij willen graag meegeven dat de CDA-fractie niet op voorhand akkoord gaat met formatie-uitbreiding, zoals die ook nu plaats heeft gevonden, en dat we daar in de toekomst graag wat meer reflectie op zouden willen hebben.

De **voorzitter**: Wil wethouder Van der Elst hier kort op reageren?

Wethouder **Van der Elst**: Dat zal dan blijken.

De **voorzitter**: Ik constateer dat ik de beraadslaging kan sluiten. We gaan nog niet over tot de stemming, want die doen wij straks.

7. Kadernota 2025 (raadsregistratienummer Z/24/086946/399079)

De **voorzitter**: Met de Kadernota geeft de raad uitgangspunten mee aan het college voor de begroting voor 2025 en de meerjarenraming. We doen gewoon een eerste en tweede termijn. In de eerste termijn kunnen de fracties de Algemene Beschouwingen geven. Er mag uiteraard worden geïnterrumped; dat is logisch. De volgorde van de sprekers is: eerst de grootste oppositiefractie, dan de grootste coalitiefractie, daarna de een-na-grootste enzovoorts. U heeft het schema

ontvangen. Daarmee is de volgorde: GroenLinks, VVD, D66, Voorschoten Lokaal, PvdA, CDA en dan SP.

De heer **Deuzeman** (GroenLinks): Voorzitter. Vorige week donderdag kwam in Groot-Brittannië een einde aan veertien jaar bestuur door de Tories, een roerige tijd, die wij vooral associëren met Brexit, schandalen en een premier die een wedstrijd verloor van een krop sla. Het was een beetje een Britse tragikomedie in de traditie van Terry Gilliam, maar een Britse collega zei mij daarover: "Het voelt alsof mijn land in die tijd in een ontwikkelingsland is veranderd". Hij had het over de keiharde bezuinigingen op de lokale overheden sinds 2010. Het had daar tot een opbloeiende samenleving moeten leiden, maar bleek een recept voor een dramatische aftakeling. Provinciesteden zonder bibliotheek of buurthuizen. kraanwater dat op sommige plaatsen gewoon niet meer drinkbaar is, scholen waar een instortend betonnen dak stiekem een meevaller is omdat een schadevergoeding toch ook weer extra inkomsten geeft. Dat is hoe je een gemeenschap kapot bezuinigt.

Hoewel onze Nederlandse situatie niet helemaal vergelijkbaar is, doet de Kadernota vermoeden dat dit toch ons voorland zou kunnen zijn. Dat zagen we aankomen, dus des te groter was onze teleurstelling dat het college eigenlijk nergens concreet maakt hoe het hiermee wil omgaan. We kregen een Kadernota zonder kaders. Bij de begroting mag de raad kennelijk tekenen bij het kruisje, terwijl de Kadernota duidelijk maakt dat we tegen meerdere uitdagingen aan lopen. Allereerst de grote hoeveelheid investeringen. Dit college heeft veel plannen ontwikkeld. Veel daarvan is behartigenswaardig, maar het wilde niet altijd even goed tot uitvoering komen. Het leidde tot een lang investeringsoverzicht, waarbij we opmerkelijk genoeg het minst lijken te weten van de plannen die we binnenkort moeten uitvoeren. Voor plannen zonder uitwerking, zoals de gemeentelijke huisvesting, staan er alvast exacte bedragen, maar over het plan bij de Kruispuntkerk, dat onderhand toch zo'n beetje klaar zou moeten zijn, kan nog niets gezegd worden. Dit laat zien dat dit niet zozeer een planning is, maar meer een wensenlijst. Zolang Voorschoten worstelt met de uitvoering van plannen en de menskracht niet heeft, is het totaalbedrag wellicht niet onze grootste zorg. Wat onze fractie betreft besteden we vooral aandacht aan wat we op korte termijn gaan doen. Er is de afgelopen jaren te veel blijven liggen en het wordt tijd om het achterstallig onderhoud in te gaan lopen.

Dat dit college probeert daarin slagen te maken, ziet en waardeert onze fractie. Met het vastgestelde sportaccommodatiebeleid ligt er een raamwerk om gestructureerd over onze investeringen te denken. Daar moeten we behoorlijke inhaalslagen maken. De Centrumvisie geeft bouwstenen om het kloppend hart van ons dorp te behouden. We zijn blij dat hierin meer ruimte voor groen, wonen en voetgangers komt. Dat is belangrijk voor de leefbaarheid van ons dorp, maar ook voor de ondernemers in het centrum. Juist zij hebben dit nodig, want gratis parkeren blijkt geen manier om structurele leegstand te voorkomen en we moeten uitkijken dat we niet definitief terechtkomen in een neerwaartse spiraal. Die focus op wat we nu praktisch kunnen oppakken om het dorp vooruit te helpen is de reden waarom we moties 335 en 336 indienen. Ik zal in een volgende termijn nader daarop ingaan. Motie 335, die mede wordt ingediend door de PvdA, de SP en D66, luidt:

"Motie 335.

De raad van de gemeente Voorschoten. in vergadering bijeen d.d. 11 juli 2024, gehoord de beraadslaging,

overwegende dat:

- a. de gemeente Leiden in het kader van het lokale armoedebelief overweegt om een Leidse Sleutelpas in te voeren (bron: <https://www.leidschdagblad.nl/regio/leiden/invoering-sleutelpas-stap-dichterbij.-project-blijkt-haalbaar/15410481.html>);*
- b. de Leidse Sleutelpas kortingen geeft op bijvoorbeeld bibliotheek, museumbezoek, zwembaden en andere culturele en sportieve uitjes. Ook kunnen lokale bedrijven en instellingen korting verlenen op hun producten en diensten;*
- c. bij aansluiting van Voorschoten bij de Leidse Sleutelpas Leidse voorzieningen en ondernemingen ontsloten kunnen worden voor Voorschotense inwoners en vice versa;*
- d. de Sleutelpas een laagdrempelige manier kan zijn om mensen in armoede te bereiken;*

- e. aansluiten bij deze Leidse kortingspas past bij de voorgenomen nauwere samenwerking met Leiden op het gebied van werk en inkomen;
- f. aansluiting bij de Leidse Sleutelpas vermoedelijk de meest kansrijke en beste optie is om een Voorschotense Pas (zoals beschreven in het Progressief Akkoord 2022-2026) mogelijk te maken;

verzoekt het college om te onderzoeken of, hoe en wanneer de gemeente Voorschoten kan aansluiten bij de invoering van de Leidse Sleutelpas en hierover te rapporteren aan de raad,

en gaat over tot de orde van de dag."

Motie 336, die mede wordt ingediend door de VVD, de PvdA, de SP, D66, het CDA en Voorschoten Lokaal, luidt:

"Motie 336.

De raad van de gemeente Voorschoten, in vergadering bijeen d.d. 11 juli 2024, gehoord de beraadslaging,

constaterende dat:

- a. in het Plan van aanpak Fietsveiligheid Voorschoten, vastgesteld op 11 juni 2020, wordt opgemerkt dat er bij de Leidseweg, bij de afslag Mozartlaan, sprake is van een knelpunt waar het vooral in de ochtendspits druk is;
- b. de aanpak van deze oversteek volgens voornoemd plan meegenomen zou worden bij onderhoudswerkzaamheden;
- c. de fietsveiligheid langs de Leidseweg volgens de Kadernota aandachtspunt is voor 2025;

overwegende dat:

- d. de verkeersintensiteit op de afslag Mozartlaan door de ontsluiting van Beresteyn in de nabije toekomst toe zal nemen;

verzoekt het college:

- 1. de geplande herinrichting van de afslag Leidseweg-Mozartlaan al in 2025 op te pakken;
- 2. indien nodig de planning van andere werkzaamheden aan te passen;
- 3. eventuele kosten hiervan mee te nemen in de meerjarenbegroting 2025-2028,

en gaat over tot de orde van de dag."

Een tweede probleem betreft de tekorten op de korte termijn, al in 2025. Die waren er al na de Meicirculaire, maar informatiebrief 47 laat zien dat ze verder oplopen. Daarbij wordt in de informatiebrief direct gezegd dat dit "niet leidt tot bijstelling van de Kadernota 2024-2028". Dat is wat ons betreft juist het probleem: hoe kan het college drastisch oplopende tekorten rapporteren, de toegang tot jeugdzorg willen reorganiseren en hier dan nauwelijks iets over zeggen in de Kadernota? We verwachten echt geen oplossing voor landelijke problemen, maar we verwachten wel een visie. Collega Maassen stelde in de commissie terecht de vraag: hoe kan het nou dat de jeugdzorg steeds duurder wordt en toch slechter functioneert? Juist als linkse partij, die veel van de overheid verwacht, willen we geen genoegen nemen met inefficiënte en dure bureaucratie of accepteren dat dit de rest van onze begroting kannibaliseert. Dit is een belangrijke discussie om te voeren en deze Kadernota had daarvoor eigenlijk het moment moeten zijn.

Dit alles speelt tegen een achtergrond van het ravijnjaar 2026, mede veroorzaakt door een herverdeling van kleinere gemeenten als de onze, die al relatief weinig kregen, naar steden en krimp gemeenten. We hopen nog steeds dat het teruggedraaid wordt, maar dit lijkt een van de weinige concrete zaken te zijn waar de nieuwe coalitie het wél over eens kon worden. Sterker nog, er kon nog wel een bezuiniging overheen, waarbij de gemeenten zich dan weer als zetbaas mogen laten gebruiken. Wat we hadden willen zien en wat ons beloofd was, was een visie op hoe we hiermee om moeten gaan. Het college laat het nu bij een makke aankondiging dat het met een sluitende begroting wil komen en dus in meerjarenperspectief zo'n twee miljoen aan bezuinigingen

wil vinden. Op basis van deze Kadernota zonder kaders is moeilijk te beoordelen wat de perspectieven daarvoor precies zijn. Wellicht zijn er geloofwaardige bezuinigingen mogelijk op posten waar het geld nu niet effectief of geloofwaardig wordt uitgegeven. Dan vraag ik mij als raadslid wel af waarom het college daar nu pas achter komt. Wellicht kan er alsnog gekeken worden naar de inkomstenkant, maar we moeten reëel zijn over de toch al hoge lasten voor wonen in ons dorp. In beide gevallen was het goed geweest om daar nu een inhoudelijke discussie over te hebben, maar ook over de fundamentele vraag: waar liggen voor ons eigenlijk de grenzen van het acceptabele? Dat is een vraag die gemeenten door het land proberen te beantwoorden, maar die vereist dat we ons huiswerk gedaan hebben, precies het huiswerk dat in deze Kadernota dus ontbreekt. Dat vinden we echt kwalijk, maar het enige wat we nu kunnen vragen, is dat dit er op korte termijn alsnog komt.

Zonder na te denken over die fundamentele vragen is het risico dat we uiteindelijk alleen weer komen met "moeilijke" maatregelen waarvoor politici "verantwoordelijkheid" moeten nemen: sluiten van voorzieningen, snijden in noodzakelijke investeringen of kaalslag in het sociaal beleid. Dan wringen we allemaal onze handen en zeggen we dat we nu wel moeten kiezen voor het minste kwaad, maar zoals Hannah Arendt het verwoordde in *Responsibility and Judgement*: "De zwakte van dat argument is altijd geweest dat degenen die het minste kwaad kozen, zo snel vergeten dat ze kwaad gekozen hebben."

Mevrouw **Van Meenen** (VVD): De heer Deuzeman gaf aan dat we eerst ons huiswerk moeten doen. Waar bestaat dat huiswerk volgens de heer Deuzeman uit?

De heer **Deuzeman** (GroenLinks): Onder andere uit het overzicht dat ons in een vorige Kadernota is beloofd. Daarin zou worden aangegeven waar eventueel mogelijkheden voor bezuiniging zouden zitten, zodat we concreet konden spreken over wat we acceptabel vinden en wat we niet acceptabel vinden. Ik vind het erg spijtig dat we die discussie hier vanavond alleen op abstracte basis kunnen hebben, omdat we die cijfers niet gekregen hebben van het college. Dat was beter geweest, want ik ben bang dat we die discussie nu later bij de begroting moeten doen.

Ik denk terug aan de periode van financieel toezicht in 2016. Destijds hoorde ik als commissielid dat de sluiting van het zwembad en het Cultureel Centrum een harde les moest zijn voor een spilzieke gemeente met verwerende inwoners. Ik weet nog hoe kwaad ik was toen bleek dat Voorschoten juist relatief weinig uitgaf aan onze voorzieningen, terwijl onze inwoners juist duur uit waren. Die paternalistische houding van de toezichthouder destijds moeten we nooit meer willen accepteren. Als wij zaken onverantwoord vinden, moeten we dat durven uitdragen. Hoe zou dat eruit kunnen zien? Natuurlijk, als het Rijk of de toezichthouder onze gemeente echt kapot zou willen maken, dan kunnen ze dat uiteindelijk. Maar we zijn niet alleen en we hoeven dit niet zomaar te laten gebeuren, bijvoorbeeld door te weigeren om de taken die het Rijk zonder voldoende middelen op ons afgeschoven heeft, te dekken met geld dat we elders nodig hebben en dit dan ook bewust als signaal zo aan te leveren bij de toezichthouder of door juist door te zetten met de investeringen waarvan we allemaal eigenlijk vinden dat ze keihard nodig zijn. Als het afknijpen van kleinere gemeenten zoals de onze wordt doorgezet, moeten we wat GroenLinks betreft op korte termijn serieus in gesprek gaan met Leiden over een fusie, niet alleen omdat we als onderdeel van een grotere gemeente meer middelen per inwoner krijgen, maar ook omdat het grote gemeenten beter lukt om ambtenaren aan te trekken. Dat is allemaal spannend en ongemakkelijk, maar dat is wat "verantwoordelijkheid nemen" voor ons betekent: durven kiezen voor je inwoners, ook als dat moeilijk is.

In het noordwesten van Engeland ligt het stadje Preston, ongeveer zo groot als Leiden. Ook zij kregen te maken met opgelegde harde bezuinigingen. Maar in plaats van daarmee klakkeloos akkoord te gaan, hebben ze alles op alles gezet om het stadje overeind te houden: door privatiseringen te weigeren, door zo veel mogelijk geld in de lokale economie te houden en door juist te investeren in een cultureel centrum dat volledig in publieke handen blijft. Het is bekend komen te staan als "het Prestonmodel". Misschien is het passender om dat gewoon "staan voor je inwoners" te noemen. Daar zouden we als Voorschoten wat ons betreft een voorbeeld aan moeten nemen. Dat zijn wij dit dorp verplicht, want als wij het niet doen, doet niemand het.

Mevrouw **Van Meenen** (VVD): Voorzitter. Dank aan de heer Deuzeman voor zijn inspirerende betoog. Ik ben meer voor het laatstgenoemde Prestonmodel dan voor nadenken over aansluiting

bij Leiden, zeg ik maar alvast, maar ik herken de lijn dat we zelf onze verantwoordelijkheid moeten nemen en keuzes moeten maken.

De Kadernota laat zien dat het college de vurige wens heeft om nog in deze collegeperiode de nodige zaken te realiseren. Daarom heeft het een focus aangegeven op vier prioriteiten: woningbouw, de Kruispuntkerk en realisatie van de Fortgensschool, het sportaccommodatiebeleid - ik ga ervan uit dat dat over het realiseren van de nodige accommodaties gaat - en hergebruik van het Ambachts- en Baljuwhuis.

Ik ben het ook met de heer Deuzeman eens dat de kaders in de Kadernota nogal ontbreken, maar daar kan je natuurlijk op twee manieren naar kijken. Eén: het college geeft ons geen kaders waar we ja of nee tegen kunnen zeggen. Twee: we kunnen zelf aangeven welke kaders wij van belang vinden. Ik zal proberen om daarvoor een voorzet te geven waar wij hopelijk als raad met elkaar vanavond verder invulling aan kunnen geven en overeenstemming over kunnen bereiken. De ervaring leert dat het vaak lang duurt om zaken te realiseren. De raad wordt vaak verantwoordelijk gehouden voor het niet nemen van besluiten. In deze collegeperiode lijkt het er meer op dat het ons ontbreekt aan zaken waar we besluiten over kunnen nemen. Daarmee doel ik op concrete zichtbare plannen: wanneer gaat de schop waar in de grond? Positiever geformuleerd: de afgelopen jaren zijn visies geformuleerd, is beleid aangepast en is er gewerkt aan de uitwerking van projecten; nu is het moment gekomen dat die projecten tot uitvoering moeten komen. De raad heeft eerder dit jaar gelukkig een besluit mogen nemen over de integrale herinrichting van Adegeest, een project waar wij en vermoedelijk ook onze inwoners met smart op zaten te wachten en dat het nodige moet gaan betekenen voor het dorp. Dit betekent wel dat er de komende vijf jaar wordt gewerkt aan de verbetering en vernieuwing van de riolering en daarbij aan de verdere inrichting van de wijk. Een miljoenenproject!

Op ons aandringen is er na de Sportvisie ook een sportaccommodatiebeleid uitgewerkt, dat het nu mogelijk maakt om het onderhoud van de sportvoorzieningen voortvarend ter hand te nemen met een gelijk speelveld voor alle betrokken sportverenigingen. Dat betekent: als we er nu voor kiezen om een accommodatie aan te pakken, hoeven niet alle andere verenigingen zich af te vragen wanneer zij aan de beurt komen, want dat hebben we met elkaar vastgelegd. Daarnaast is de Centrumvisie uitgewerkt in een uitvoeringsplan. In deze Kadernota liggen ook de investeringen voor de openbare ruimte voor. We kunnen niet wachten tot de eerste uitvoering gaat starten.

Onderweg naar deze uitvoering ligt er nu ook de Kadernota. Zoals gezegd is die vrij ruim van opzet. Met name de lijst met investeringen is vrijwel onmogelijk in de genoemde periode te realiseren, zoals de heer Deuzeman al aangaf, al was het maar omdat dit de schuldquote van Voorschoten bijzonder ongunstig beïnvloedt en omdat de organisatie absoluut niet de menskracht heeft om al deze investeringen uit te voeren, zelfs niet als alle vacatures worden ingevuld. De focus op speerpunten is dus goed maar moet nog veel scherper dan al in de Kadernota wordt gesteld.

Bij woningbouw wordt aangegeven dat er extra capaciteit nodig is om ideeën en suggesties voor nieuwe ruimtelijke woningbouwplannen op een constructieve wijze te laten landen in de projectorganisatie. Dan worden er vijf projecten genoemd die nog vrijwel volledig in het ideeënstadium zitten. Als we echt zaken willen realiseren, zullen we ten hoogste één van deze ideeën kunnen oppakken en de rest van de inzet reserveren voor de realisatie van vrijwel uitgewerkte plannen. Daarom dienen we motie 333 in: Focus op inzet wonen. Daarbij roepen we het college op om de aandacht vooral uit te laten gaan naar het uitvoeren of in uitvoering brengen van plannen en niet naar het ophalen van nieuwe ideeën. We roepen het college op om met de kennis vanuit de organisatie nog meer te focussen op een realistische verwachting over wat er in een jaar gerealiseerd kan worden en daarmee bij het maken van de begroting rekening te houden en zo nodig besparingen te definiëren. Let daarbij ook op de ontwikkeling van de kosten van de organisatie. De motie luidt:

"Motie 333.

De raad van de gemeente Voorschoten, in vergadering bijeen d.d. 11 juli 2024, gehoord de beraadslaging,

constaterende dat:

- a. *het college vier speerpunten heeft benoemd voor 2025;*
- b. *woningbouw het eerste speerpunt is;*
- c. *capaciteitsuitbreiding noodzakelijk is om deze speerpunten te realiseren;*

overwegende dat:

- a. *om echt zaken te realiseren focus nodig is;*
- b. *extra capaciteit los van de financiën niet zomaar voorhanden is;*
- c. *de gemeente spaarzaam met haar middelen moet omgaan;*

van oordeel dat:

- a. *het college zich erop richt, zoals aangegeven onder D1 (blz. 18 Kadernota), dat ideeën en suggesties voor nieuwe ruimtelijke woningbouwplannen op een constructieve wijze moeten landen in de projectorganisatie;*
- b. *de grootste bottleneck niet ligt in het gebrek aan ideeën maar wel in het gebrek aan concreetheid van die ideeën;*

roept het college op:

- 1. *zich te beperken tot inzet voor woningbouwprojecten die welhaast in de realisatiefase zitten;*
- 2. *de extra capaciteit van € 250.000 per jaar zoals aangegeven onder D1 daarom in de meerjarenbegroting naar beneden bij te stellen,*

en gaat over tot de orde van de dag."

De heer **Maassen** (SP): Ik heb heel even gewacht, maar ik wil nog even reageren op de zojuist ingediende motie 333, de motie Focus op inzet wonen. De VVD vraagt in die motie om ons alleen in te zetten voor woonprojecten die bijna harde plannen, zo goed als harde plannen, zijn. Heb ik de motie zo goed gelezen, mevrouw Van Meenen?

Mevrouw **Van Meenen** (VVD): Als u daarmee niet de connectie maakt met stenen, dan heeft u de motie goed gelezen.

De heer **Maassen** (SP): Excuus, dit is planologentaal. "Een hard plan" betekent dat het plan bijna gerealiseerd of vastgesteld of bijna vastgesteld is. Dat is lastig, want we moeten niet alleen in 2024 bouwen en ook niet alleen in 2026, maar ook in 2030 en in 2033. Ook in 2040 zijn er nog woningen nodig. Wilt u dat die plannen voor woningen die over vijftien, tien of twintig jaar gerealiseerd moeten worden, nu niet gemaakt kunnen worden, zodat we over vijftien of twintig jaar weer een woningtekort hebben?

Mevrouw **Van Meenen** (VVD): Ik kan de heer Maassen geruststellen. Het gaat mij er niet om die plannen in het geheel niet te realiseren of om daar niet aan te werken, maar niet aan vijf tegelijk. Ik zou graag wat meer richting uitvoering van plannen gaan dan richting het genereren van nieuwe plannen. Dus jazeker, een kleine focus daarop. "Een kleine"? Een behoorlijke focus op uitvoering.

De heer **Maassen** (SP): Bij mijn weten heeft elke gemeente een regionale woondeal getekend met de regio en de provincie, waarin afspraken zijn gemaakt over woningbouwplannen op de korte, middellange en langere termijn. Is mevrouw Van Meenen dan van plan om die ondertekende afspraken met de provincie en het Rijk te breken?

Mevrouw **Van Meenen** (VVD): Ik zou het college in overweging willen geven om daar goede keuzes te maken. Het is eigenlijk precies wat de heer Deuzeman zojuist al aangaf: als wij als gemeente niet de capaciteit hebben omdat we niet de financiering krijgen die we nodig hebben, betekent dat dat wij keuzes moeten maken en daar verantwoordelijkheid voor moeten nemen.

De **voorzitter**: Meneer Maassen, u mag nog één keer, want de eerste vraag was een afstemming over wat "harde plannen" betekent. Dit wordt dus uw derde en laatste interruptie.

De heer **Maassen** (SP): Dank u wel, voorzitter; u bent genereus. Het probleem bij het maken van woningbouwplannen is op dit moment niet het geld. We kunnen heel veel gelden van provincie en Rijk krijgen. Het probleem is om mensen te vinden die dat kunnen uitvoeren. Er is dus wel degelijk een probleem, maar dat is niet het probleem dat u benoemt.

Mevrouw **Van Meenen** (VVD): Ik wil het voor de heer Maassen wel anders benoemen. Het gaat mij erom dat wij de schaarse middelen die we hebben, in dit geval de mensen - dat ben ik helemaal met de heer Maassen eens - niet inzetten op een heel breed palet aan activiteiten, maar dat we ons focussen op de dingen die we wel willen bereiken. Dat is wat ik aangeef.

We roepen het college dus op om met de kennis vanuit de organisatie nog meer te focussen op een realistische verwachting over wat er in een jaar gerealiseerd kan worden en daarmee bij het maken van de begroting rekening te houden en zo de nodige besparingen te definiëren. Ik zou ook willen verzoeken om daarbij te letten op de kosten van de organisatie. Van 2023 naar 2024 zijn de kosten van de organisatie al met € 2 miljoen gestegen. Dat kan niet jaar op jaar door blijven gaan als die kosten niet gedekt worden door het Rijk. Aan de andere kant moet ik ook vermelden dat we in de jaarrekening hebben gezien dat we vorig jaar zo'n € 8 miljoen meer hebben uitgegeven dan we hadden begroot. Een groot deel daarvan komt door extra kosten op het sociaal domein. Daar staan in dat geval gelukkig inkomsten vanuit het Rijk tegenover. Ik kan mij voorstellen dat die extra kosten op het sociaal domein ook effect hebben op de organisatie, want daar moet natuurlijk de nodige uitvoeringskracht tegenaan worden gezet. Gelukkig zijn de € 2 miljoen en de € 5 miljoen zeker gedekt door het Rijk, maar ik denk niet dat we daar ieder jaar op kunnen rekenen.

De sleutel tot de besparingen is volgens de VVD vooral gelegen in niet te veel projecten tegelijk oppakken. Wat geldt voor de woningbouw, geldt ook voor de overige investeringsprojecten: geacht college, richt u op een realistische planning van alle investeringen. Het huidige overzicht met de enorme investeringen in de wijk Adegeest bevat daarnaast onder andere een nieuwe gemeentehuis, een sporthal, een nieuwe school, het opknappen van het centrum en de aanpak van de gemeentewerf, en dat alles in vier jaar tijd. We roepen het college op om de investeringen te prioriteren en te faseren, zodat het totaalbedrag aan investeringen behapbaar is voor de organisatie. Het extra inhuren om maar meer projecten te kunnen draaien is geen efficiënte oplossing. We dienen daarom motie 332 in, de motie Realistisch investeren, waarin we het college oproepen om deze fasering aan te brengen. Wat ons, dus de VVD, betreft gaat de prioriteit uit naar het realiseren van het interieur van de Kruispuntkerk, zodat we het Cultureel Centrum vrij kunnen spelen en een start met de bouw van de Fortgensschool kunnen maken. Daarnaast vinden we dat het hoog tijd wordt om ons centrum aan te pakken, zodat onze economie verder kan bloeien; over het genereren van meer inkomsten gesproken! Kortom, wat de VVD betreft is het komend jaar een jaar van realiseren van oplossingen waar het dorp al zo lang op wacht. Aan de voorbereidingen hoeft het niet meer te liggen. De motie, die mede wordt ingediend door het CDA en Voorschoten Lokaal, luidt:

"Motie 332.

De raad van de gemeente Voorschoten, in vergadering bijeen d.d.11 juli 2024, gehoord de beraadslaging,

constaterende dat:

- a. de investeringen opgenomen in hoofdstuk 6 van de Kadernota de jaarlijkse investeringskracht verre te boven gaan;*
- b. de voorgespiegelde investeringen leiden tot een schuldquote van boven de 130%;*
- c. de Kadernota 2025 na de daarop volgende raadsinformatiebrief 42 Meicirculaire Gemeentefonds 2024 een reëel structureel saldo laat zien met de volgende tekorten: € 555.000 in 2025, € 873.000 in 2026, € 1.608.000 in 2027 en € 2.064.000 in 2028;*

overwegende dat:

- d. de beelden uit de afgelopen jaarrekeningen het beeld laten zien dat de organisatie gemiddeld rond de € 6 miljoen per jaar kan investeren;*
- e. om resultaten te kunnen boeken focus gewenst is;*

- f. *de organisatie over onvoldoende menskracht beschikt om alle voorgenomen investeringen uit te voeren;*

van oordeel dat:

- g. *het college gebaat is bij een duidelijke focus vanuit de raad om hen te ondersteunen om resultaten te boeken;*
h. *investeringen opgenomen in de begroting haalbaar en realistisch moeten zijn;*
i. *er diverse denkrichtingen verkend moeten worden voor het sluitend krijgen van de begroting 2025 en de meerjarenraming 2026-2028;*

roept het college op:

1. *het bedrag aan investeringen te beperken tot een bedrag dat de organisatie jaarlijks kan uitgeven;*
2. *investeringen te faseren waar zij het jaarlijkse maximum overschrijden;*
3. *de begroting en meerjarenraming sluitend te krijgen langs de volgende principes:*
 - a. *ombuigen, waarbij de inzet is om met minder middelen nog steeds vergelijkbare doelen en effecten te bereiken;*
 - b. *bezuinigingen, waarbij het verminderen van inzet vanuit de gemeente aan de orde is;*
 - c. *temporiseren, waarbij activiteiten en bijbehorende middelen naar achter worden geschoven om de schaarse middelen beter te verdelen over de jaren en bijvoorbeeld na aflopende afschrijvingstermijnen van eerdere investeringen er weer ruimte komt in de begroting voor nieuwe lasten;*
 - d. *de basisvoorzieningen zo veel mogelijk in stand te houden;*

en gaat over tot de orde van de dag."

De heer **Deuzeman** (GroenLinks): Ik hoorde mevrouw Van Meenen heel mooie dingen zeggen over daadkracht. Daarbij kunnen we ons alleen maar aansluiten, maar ik hoorde haar ook dingen zeggen over de investeringsplanning. Daarover heb ik in mijn Algemene Beschouwing het een en ander gezegd. Ik hoor "faseren" en "prioriteren", maar is mevrouw Van Meenen het met mij eens dat deze planning heel veel wensdenken bevat? Zou het niet beter zijn om dat wensdenken voor nu gewoon in een lijst te zetten van dingen die we willen doen, die lijst schoon te vegen en alleen die dingen erin te zetten die we daadwerkelijk gaan oppakken? Zou dat de organisatie niet meer helderheid geven?

Mevrouw **Van Meenen** (VVD): Dat ben ik helemaal met de heer Deuzeman eens. Deze lijst met investeringen is in mijn beleving vorig jaar opgenomen in de begroting om inzicht te krijgen in wat we allemaal willen doen. Die lijst is daar heel behulpzaam voor en laat nu ook keurig zien dat we eigenlijk veel te veel tegelijk willen doen. Dus ja, het verdient zeker aanbeveling om nu op te schonen tot wat we echt gaan doen.

De heer **Deuzeman** (GroenLinks): Zouden mevrouw Van Meenen en haar fractie bereid zijn om een concreet voorstel daarvoor te steunen?

Mevrouw **Van Meenen** (VVD): Dat ligt vanzelfsprekend aan het voorstel, maar we kunnen daar zeker over denken.

Mevrouw **Schroot** (D66): Voorzitter. De Kadernota en de Algemene Beschouwingen zijn hét moment om te reflecteren op jezelf en elkaar. De ambities hebben we in de eerste helft van deze coalitieperiode vastgesteld - sportaccommodaties, centrum, Kruispuntkerk - maar hoe gaan we die vastgestelde plannen realiseren? Die vraag hoorden we ook al bij GroenLinks en de VVD, en dat terwijl daarnaast ook de toenemende jeugd- en Wmo-vraagstukken, het achterstallige riool en het schrijnende woningtekort, net als in heel Nederland, om menskracht en geld schreeuwen. Bij de vaststelling van het coalitieakkoord wist iedereen van de aankomende financiële opgaven en de arbeidsmarktproblematiek. Het is geen verrassing.

Deze Kadernota ademt een sfeer van watertrappelen om vandaag maar niet te verdrinken. Het water stijgt, de taken nemen toe en de tijd tikt door. We worstelen met onze blik gefixeerd op de

rijksvuurtoren. Dit kost bakkenvol energie. Water in ogen hindert het zicht; mond, neus en oren lopen vol. Snakkend naar adem en vragend om begrip rekent het college op steun van de raad, omdat het zo goed kan watertrappelen. Het stellen én beantwoorden van de vraag hoe de situatie waarin we als gemeente twee jaar na de ontvlechting van de WODV zijn beland, uitpakt voor ons dorp - - dus hoe die zelfstandigheid uitpakt voor ons dorp - wordt omzeild in de jaarstukken. We zien groene vinkjes in de jaarrekening, maar we weten allemaal dat het beeld rooskleuriger oogt dan het is. Waar ligt de grens tot waar het nog verantwoord is om te zeggen dat we dit als gemeente allemaal zelf kunnen? Ook binnen D66 zijn de meningen verdeeld en is het toekomstbeeld niet uitgekristalliseerd. De rapporten die Leiderdorp heeft laten maken over fuseren geven bijvoorbeeld niet overtuigend aan dat die keuze een verbetering is. Maar die rapporten zijn opgesteld voordat de covidepidemie de veranderingen in onze samenleving versnelde. Wij vinden het tijd voor een update. Wij hebben als D66 deels ook begrip voor de situatie waarin we als gemeente beland zijn. De wereld is complex en volatiel, maar een watertrappelende toekomst willen wij niet. Bovendien hoef ik niet uit te leggen dat er een moment komt dat een hulpdienst over ons beslist wanneer we uitgeput zijn. We vinden het hoog tijd om zelf de koers te bepalen wanneer en hoe we ons handelen aanpassen aan de gegeven omstandigheden, zodat we kiezen hoe en wanneer we de gedane beloften realiseren voor onze inwoners en zodat het ons niet overkomt. We moeten strategischer keuzes maken op een abstracter niveau dan de vier in de Kadernota genoemde prioriteiten in 2025. Hoe richten we de minste schade aan in ons dorp? Hoe en wanneer kunnen wij als raad invloed uitoefenen op de keuzes? Waarom liggen die keuzes nu niet voor in de raad?

We nodigen raad en college uit om dit reces te gebruiken om een poosje te drijven, te reflecteren en zich te bezinnen op waar we mee bezig zijn en op wat we willen als dorp, als gemeenschap. Dat moeten we doen nu we nog niet uitgeput zijn van het watertrappelen. Bij het college proeven we daar ook iets van door het benoemen van de prioriteiten en er staat ook iets genoemd in het coalitieakkoord, maar de prioriteiten in deze Kadernota gaan eigenlijk over de techniek van het watertrappelen en de kleur van de zwemkleding en niet over de vraag of dit de beste strategie is voor 2025 en verder. Hoe belangrijk vinden inwoners het AB-huis eigenlijk wanneer ze zorg voor hun gehandicapt kind nodig hebben en hier al een jaar op wachten? Wat doet het met inwoners, ondernemers, sport en cultuur nu we eindelijk plannen hebben vastgesteld maar het volgende college mag zeggen dat we ze niet uit kunnen voeren vanwege een tekort aan betaalbare menskracht en de te lage uitkering uit het Gemeentefonds? Kun je watertrappelend het overzicht houden?

Natuurlijk moeten we via de VNG "Help Voorschoten en vergelijkbare gemeenten, want we verdrinken!" roepen naar de rijksoverheid over de algehele uitkeringen en de taakverzwaring voor gemeenten. Daarnaast moeten we de krachten bundelen met andere nadeelgemeenten. Daarom dienen we motie 334 in, die het college oproept bezwaar te maken tegen het exceptionele financiële nadeel en daarbij juridische vervolgstappen te onderzoeken. Maar ondertussen behoudt ons gemeentebestuur de verantwoordelijkheid om watertrappelende inwoners te helpen en een eerlijk perspectief te bieden aan het maatschappelijk middenveld, ook indien bezwaar niet slaagt. De motie, die mede wordt ingediend door GroenLinks en de PvdA, luidt:

"Motie 334.

De raad van de gemeente Voorschoten, in vergadering bijeen d.d. 11 juli 2024,

overwegende dat:

- a. de herverdeling van het Gemeentefonds ons dorp buitengewoon hard raakt;*
- b. de uitkering uit het Gemeentefonds voor Voorschoten in 2022 € 1.484 per inwoner was en in 2025 daalt tot € 1.446,50;*
- c. voor de jaren 2026 en verder het Rijk de herverdeling nog niet bepaald heeft;*
- d. Voorschoten voor de komende jaren rekening moet houden met het maximale herverdeeleffect van -€140 per inwoner, hetgeen circa 10% minder inkomsten uit het Gemeentefonds betekent ten opzichte van 2022;*
- e. Voorschoten daarmee tot de top 10 behoort van gemeenten die het minste geld ontvangen uit het Gemeentefonds;*

- f. de dienstverlening aan onze inwoners daarmee zwaar wordt gehinderd en we genoodzaakt zijn om op termijn maatschappelijke voorzieningen te sluiten, minder zorg te bieden aan ouderen en jeugd, veiligheidstaken onvoldoende uit kunnen voeren, enzovoort;
- g. de leefbaarheid van ons heerlijke dorp daarmee onacceptabel wordt aangetast;
- h. los van politieke kleur het vertrouwen van inwoners in de overheid en politiek hier verder door wordt ondermijnd;

constaterende dat voornamelijk kleinere gemeenten nadeelgemeenten zijn en het voor hen onmogelijk is om als individuele gemeenten effectief voor het belang van hun inwoners op te komen;

verzoekt het college:

- 1. samen met de andere nadeelgemeenten bezwaar aan te tekenen bij de verantwoordelijke ministeries tegen het exceptionele financiële nadeel als gevolg van de herverdeling van het Gemeentefonds;
- 2. gezamenlijk met de nadeelgemeenten te onderzoeken welke vervolgstappen mogelijk zijn, waaronder eventuele juridische, om het nadeel tot acceptabele proporties terug te brengen,

en gaat over tot de orde van de dag."

De burgemeester beaamde in de commissie volmondig dat er meer structureel werk is dan onze organisatie aankan. Het vooruitzicht qua arbeidsmarkt stemt niet optimistisch. Wat Prinsjesdag ons gaat brengen is volstrekt onzeker, maar met alle financiële tegenvallers van het Rijk en het voornamelijk met zichzelf bezig zijn in de Tweede Kamer, zijn wij, tegen onze partijnatuur in, minder optimistisch over die reikende hand. Het kan echt nóg vervelender worden en wat doen we dan? Welke basale taken voeren we dan niet meer uit? De heer Deuzeman refereerde daar al aan. Zwembad, bieb en Cultureel Centrum sluiten en de vuilnis nog maar één keer per maand ophalen? De toekomst van mijn dorp en ons dorp zoals die in deze Kadernota voorligt, zal bestaan uit bezuinigen, uit nee zeggen, uit raadsbreed aangenomen plannen uitstellen of helemaal niet uitvoeren, maar hoe of wat is nog volstrekt onduidelijk. Dat komt doordat dit college niet helder aan de raad voorlegt wat de consequenties zijn van een zelfstandig Voorschoten, maar ook doordat de wethouders nog te weinig samenwerken in de Leidse regio. D66 is net als de coalitie voor een zelfstandig Voorschoten, maar niet tot de uiterste prijs. Wat en hoe de prijsgrens luidt en de pijngrens voelt en hoe een andere aanpak eruit kan zien, weten wij ook nog niet.

We waarderen de inspanning van de coalitie om met motie 332 wél een keuze voor te leggen voor onze toekomst. Daar zien we deels een overlap met onze visie. Temporiseren is bijvoorbeeld een goede keuze, maar wat blijft er van ons dorp over als we deze motie uitvoeren?

Mevrouw **Van Meenen** (VVD): Ik ben benieuwd waarop de bewering is gebaseerd dat onze wethouders niet goed samenwerken in de regio.

Mevrouw **Schroot** (D66): Ik was al voorbereid op deze vraag. Ze doen het op zich goed, maar het kan echt veel beter. Bijvoorbeeld op het gebied van toerisme, de buitendiensten of de afvalinzameling zouden we beter samen kunnen werken. Er zijn dus echt kansen waar het beter kan, ook op het punt van de woningbouw. Er zijn echt veel meer kansen dan wat we nu benutten.

Mevrouw **Van Meenen** (VVD): Als we dit dan allemaal verbeteren, hoe ziet u de toekomst dan voor zich? Daar ben ik benieuwd naar.

Mevrouw **Schroot** (D66): Daar ben ik natuurlijk ook reuzebenieuwd naar, maar als we zo doorgaan, zie ik de toekomst een beetje somber in. De enige manier om beter samen te gaan werken, is dus om het beter voor elkaar te krijgen voor onze inwoners.

De **voorzitter**: Mevrouw Van Meenen, de derde en laatste interruptie.

Mevrouw **Van Meenen** (VVD): Leidt dat dan wellicht tot een fusie met de gemeente Leiden, zoals GroenLinks die ook al heeft aangegeven?

Mevrouw **Schroot** (D66): Ik heb daarover gezegd dat wij op zich voor een zelfstandig Voorschoten zijn, maar niet tot elke prijs. Wat ons betreft is fusie niet onbespreekbaar of een woord waar we heel erg omheen moeten lopen, maar we moeten wel goed onderzoeken of het nodig is om onze inwoners te kunnen leveren wat ze nodig hebben.

De heer **Deuzeman** (GroenLinks): Ik heb niet gezegd dat wij per se moeten fuseren, maar wel dat we dat moeten gaan doen als onze gemeente steeds verder afgeknepen wordt. Zou dat ongeveer de vlag dekken voor de fractie van D66?

Mevrouw **Schroot** (D66): Dank voor de interruptie, meneer Deuzeman. Dat is inderdaad de vlag die we dekken. We zitten niet vast aan één denkwijze of één oplossing. We moeten juist op zoek gaan naar die oplossing, naar wat het beste is voor onze inwoners.

Mevrouw **Kortekaas** (CDA): Ik heb een vraag naar aanleiding van de eerder ingediende motie. Zij roept ons op om bezwaar te maken tegen de herverdeling van het Gemeentefonds, maar wilt u mij even uitleggen wat u ziet als de rol van de VNG in dezen?

Mevrouw **Schroot** (D66): De VNG moet de belangen behartigen van zowel de nadeel- als de voordeelgemeenten. Ik weet dus niet hoeveel we daarvan kunnen verwachten.

Mevrouw **Kortekaas** (CDA): Dan wil ik graag van mevrouw Schroot horen welke capaciteit zij nodig denkt te hebben om dit allemaal te gaan doen, want wij zijn ons er allemaal van bewust dat we een tekort aan capaciteit hebben voor allerlei doeleinden en dat we daar heel goede keuzes in moeten maken. Vindt u dat dat uw keus rechtvaardigt?

Mevrouw **Schroot** (D66): We zijn zelf bij de beslissing hoeveel capaciteit we daarvoor vrijmaken. Het gaat juist om het bundelen van die capaciteit, want als we allemaal niks doen, weten we zeker dat we het onderspit delven.

D66 kiest ervoor om het VNG-advies te volgen: vooral bezuinigen op medebewindstaken, want dan gaat het Rijk het voelen: begrotingsjaar '25 wel sluitend en de meerjarenbegroting '26-'28 niet sluitend. Elke keuze doet pijn, maar houd oog voor wat we met alle gemeenten gezamenlijk willen bereiken, want Voorschoten is veel te klein voor een individuele koers. D66 wil investeren in cultuur, sport en het centrum, omdat we daarin de meeste autonomie hebben als gemeente. Dat zien we deels terug in de Kadernota, waarin helaas de middelen voor de Kruispuntkerk nog ontbreken.

D66 ziet kansen. Samenwerking omdat we het zelfstandig niet redden, is geen nieuw onderwerp. De WODV was geen gelukkig huwelijk met Wassenaar. Nu zijn we weer zelfstandig en is de dienstverlening voor onze inwoners wederom te vaak onvoldoende. Stichting Rijk voor onze inkoop is een goede stap vooruit, maar is nog niet genoeg. Leiden groeit enorm en heeft een gebrek aan voorzieningen. Wij hebben achterstallige voorzieningen waar Leidenaren ook gebruik van zouden kunnen maken. Ons zwembad ligt bijna op de grens; gebruik dus die mogelijke kans. Er liggen ook kansen - ze zijn klein, maar ze zijn er wel - om gebruik te maken van burgerkracht, bijvoorbeeld gepensioneerden die gemeentelijke taken kunnen uitvoeren, het onderhanden nemen van het Treubplein, waarvoor GroenLinks het voortouw heeft genomen, en de Lions met projecten zoals de educatieve tuin en de natuurspeelplek. Benut alle kansen op meer samenwerking.

Scenario's voor onze toekomst hadden wij verwacht in deze Kadernota en we zijn niet de enigen. Wat ons betreft had dit debat daarover moeten gaan. Het is niet eenvoudig om als raad het debat vandaag zonder gedegen studies aan te zwengelen. Daarom dienen wij motie 329 in met de oproep om na het bestuurskrachtonderzoek te onderzoeken welke consequenties ten positieve en welke ten negatieve vastzitten aan het zelfstandig blijven van Voorschoten. We hebben antwoorden nodig op vragen zoals: wat zijn onze wettelijke taken en voeren we die allemaal uit? Wat vinden wij onze kerntaken als gemeente en hoe kunnen wij die waarmaken? Welke ruimte zit er in het uitvoeren van wettelijke taken? Hoeveel mensen en hoeveel geld zouden we eigenlijk moeten hebben om dat te doen wat nodig is? Hoe kunnen we de diensten bieden die nodig zijn om als gemeenschap fijn te leven? Hoe kunnen we dit allemaal het beste organiseren? Wat voor gemeente willen wij zijn? Wanneer wil het college het debat over dit soort vragen voeren met ons, met alle gekozen vertegenwoordigers? De motie, die mede wordt ingediend door de SP, de PvdA en GroenLinks, luidt:

"Motie 329.

De raad van de gemeente Voorschoten, in vergadering bijeen d.d. 11 juli 2024,

overwegende dat:

- a. er voor ons ambtelijk apparaat structureel meer werk is dan onze organisatie aankan;*
- b. de dienstverlening aan onze inwoners te allen tijde geborgd moet zijn;*
- c. in januari 2013 het samenwerkingsverband met Wassenaar, de WODV, is gestart met als beoogd effect: sterker, beter en goedkoper worden; minder kwetsbaarheid, betere dienstverlening en minder meerkosten;*
- d. de WODV in 2022 is ontbonden omdat de samenwerking in de praktijk onvoldoende voldeed aan de verwachtingen van beide gemeenten;*
- e. het sinds 2022 zelfstandige Voorschotense ambtelijke apparaat naast de structurele werkzaamheden ook de maatschappelijke opgaven als gevolg van de covidpandemie en (oorlogs)vluchtelingen opvangt en dit een groot beslag legt op de organisatie;*
- f. separaat in toenemende mate sprake is van een krappe arbeidsmarkt, toename van (wettelijke) taken én ontoereikende financiële middelen uit het Gemeentefonds die dwingen tot bezuinigingen die meer kapot maken dan redelijkerwijs mag worden verwacht;*
- g. de raad zijn waardering uitspreekt voor de inzet van alle betrokkenen, nu en in het verleden, om de uitdagingen om te komen tot de zelfstandige organisatie tot een goed resultaat te brengen;*
- h. na het zomerreces het bestuurskrachtonderzoek op de thema's 1. Faciliteren lokale democratie, 2. Organisatiekracht; 3. Besliskracht van het gemeentebestuur en 4. Regionale Samenwerking wordt gepresenteerd;*
- i. de onder punt c genoemde wensen onverminderd van kracht zijn;*

constaterende dat:

- j. in de huidige begroting zowel voor 2024 als 2025 een bedrag staat voor bestuurskrachtonderzoek: € 80.000 voor 2024 en € 80.000 voor 2025;*
- k. financiële middelen nodig zijn om het richtinggevend advies uit het bestuurskrachtonderzoek nader te concretiseren, opdat onze gemeente haar dienstverlening aan inwoners blijft borgen;*

verzoekt het college in de begroting 2025 voldoende financiële middelen op te nemen om het richtinggevend advies uit het bestuurskrachtonderzoek nader te concretiseren, opdat onze gemeente haar dienstverlening aan inwoners structureel borgt,

en gaat over tot de orde van de dag."

Daarna komt nog een hele belangrijke stap, namelijk om onze inzichten met onze inwoners te bespreken en gezamenlijk conclusies te trekken. Participeren en communiceren lukt ons over het algemeen al steeds beter. Toen we onder financieel toezicht stonden, kon ons dorp moeilijke keuzes ook aan dankzij de samenspraak met onze samenleving onder leiding van oud-wethouder Binnendijk. Als raad moeten we breder luisteren dan naar de eigen achterban. De stille stem van inwoners weegt net zo zwaar als die van mensen met een uitgesproken mening. Om een mening te kunnen vormen hebben inwoners objectieve informatie nodig en niet alleen een luidruchtig emotioneel betoog, zoals bij het AB-huis is gebeurd, waardoor we nu met een last worstelen en het pand nog steeds niet wordt gebruikt.

Een lang betoog samengevat in enkele zinnen: Het is tijd om met elkaar het gesprek te voeren over de bestuurlijke toekomst van ons dorp, op basis van feiten. Wij hebben er vertrouwen in dat we door goed samen te werken dit gesprek goed kunnen voeren en we hopen op dezelfde positieve insteek van alle partijen, zowel hier aan tafel als in het dorp.

De heer **Van Duivendijk** (Voorschoten Lokaal): Voorzitter. De behandeling van de Kadernota is zoals bekend een belangrijk moment in het politieke jaar. De Kadernota is een vertaling van de zaken die het college graag geregeld wil hebben met onze gemeentegelden. Zij is een opzet naar de begrotingsvaststelling later dit jaar; daar is al het een en ander over gezegd, in dit geval

meestal in negatieve zin. Nu is dus het moment om te reflecteren op de strategische keuzes die het college wil maken, zodat we zonder al te veel verrassingen de begrotingsbehandeling in kunnen. Als ik het zo hoor, lijkt dit een utopie, maar we gaan het proberen.

Via het landelijke nieuws krijgen wij bijna wekelijks mee dat de gemeentelijke financiën er slecht voor staan als gevolg van het groeiend aantal wettelijke taken die de gemeenten moeten uitvoeren en die in veel gevallen spreekwoordelijk over de schutting zijn gegooid met te weinig financiële middelen in een krappe arbeidsmarkt. Een aantal amendementen en moties van vanavond zoomen hier heel terecht op in. In het licht van deze situatie zien wij als beeld van de afgelopen jaren dat het aandeel wettelijke taken ten opzichte van de niet-wettelijke taken enorm groeit. Zoals het woord "wettelijk" al aangeeft, zijn dit taken die wij als gemeente moeten uitvoeren. Dat moet met een ambtelijke organisatie die onder spanning staat vanwege de eerdergenoemde krappe arbeidsmarkt en die tevens midden in een herstructurering zit vanwege de ontvlechting met Wassenaar. Om te voorkomen dat het college de niet-wettelijke taken uit het oog verliest heeft het heel verstandig een aantal speerpunten geformuleerd die zorgen dat er focus blijft op zaken die de inwoners direct aangaan. De PvdA formuleert dit in haar amendement 301 als "fysieke infrastructuur", maar hiermee doet zij deze vier speerpunten tekort. Immers, woningbouw, cultuur, sport en het AB-huis in hart van de Voorstraat, de woonkamer van ons dorp, zijn stuk voor stuk onderwerpen die mensen bij elkaar brengen, geestelijk en lichamelijk verrijken en zorgen voor zuurstof ten aanzien van de ontwikkeling van de bevolking in het dorp. Het zijn dus zeer belangrijke speerpunten die inwoners met elkaar verbinden en niet slechts zijn verworpen tot een fysieke infrastructuur. Deze punten zijn eigenlijk een geweldige vertaling van ons coalitieakkoord met zijn titel "In verbinding vooruit". Misschien is het ook een voorbeeld van het eerdergenoemde Prestonmodel.

Het kader waarvoor wij hier bij elkaar zijn gekomen, is een kader dat tezamen met de Meicirculaire geen rooskleurig beeld laat zien. We krijgen eerst in 2025 een dikke tik omlaag van € 1,1 miljoen om daarna een paar kleine plusjes te krijgen over drie jaar die de 2025-tik bij lange na niet goed maken, met dank aan Den Haag. Daarover is al genoeg gezegd in het kader van de VNG-discussie. Het is daarom zaak om goed naar de financiën te blijven kijken en deze op orde te hebben. Financiën op orde is wat ons betreft dus het credo voor deze Kadernota en vanzelfsprekend ook de vele jaren daarna. Wij hebben daarom via mevrouw Van Meenen niet voor niks samen met de VVD en het CDA motie 332 ingediend, die drie belangrijke constatering in zich heeft. Ten eerste: het lijkt erop dat de organisatie jaarlijks niet meer dan € 6 miljoen aan investeringen weggezet krijgt; richt je dus ook op ongeveer dat volume. Ten tweede: we mogen niet over de 130% schuldquote komen. Ten derde: we moeten vooral gepast omgaan met de financiële tikken uit Den Haag.

De heer **Deuzeman** (GroenLinks): Ik hoor de heer Van Duivendijk zeggen dat we gepast moeten omgaan met de tikken uit Den Haag. Ik ben het ermee eens dat die hard aankomen, maar ik hoor hem ook zeggen dat Voorschoten Lokaal vooral voor een sluitende begroting wil gaan. Betekent "gepast ermee omgaan" voor u dat we gewoon maar weer klakkeloos bezuinigen en kijken wat we allemaal niet meer kunnen doen?

De heer **Van Duivendijk** (Voorschoten Lokaal): Nee hoor, dat betekent dat zeker niet. Ik was ook nog niet klaar met mijn betoog. Er moet zeker ook naar de inkomstenkant gekeken worden om te zien of we ook daar nog iets kunnen doen. Het is dus zeker niet alleen maar bezuinigen wat de klok slaat, maar, zoals onze motie aangeeft, temporiseren, ombuigen, dingen slim en creatief doen. Zo zien wij dat.

De heer **Deuzeman** (GroenLinks): Ik ben blij om te horen dat Voorschoten Lokaal breder wil kijken, maar "dingen creatief doen" is natuurlijk makkelijk gezegd en moeilijker gedaan, want ik mag ervan uitgaan dat het college enige moeite heeft gedaan om dit goed op te pakken. Hebt u ideeën voor hoe we dit concreter kunnen maken of loopt u tegen hetzelfde aan als wij, namelijk dat het erg moeilijk is om dat te doen zonder verdere informatie?

De heer **Van Duivendijk** (Voorschoten Lokaal): Dank u wel, meneer Deuzeman, voor deze terechte toevoeging. Inderdaad, wat is "creatief"? Ik ga ervan uit dat wij vanavond met een aantal moties, die wij hopelijk allemaal gaan passeren, het college opdragen om nog eens met focus te kijken naar een aantal onderwerpen en om hun creativiteit daarop te richten, zodat er misschien nog meer creativiteit uit komt dan in de Kadernota zoals die nu door u gevoeld wordt.

De heer **Posthuma** (PvdA): Ik hoorde de heer Van Duivendijk zeggen dat hij breed wil kijken, zowel aan de ontvangstenkant als aan de uitgavenkant. Wilt u dan ook motie 327 van de Partij van de Arbeid medeondertekenen?

De heer **Van Duivendijk** (Voorschoten Lokaal): Mogelijk, maar daar wacht ik graag even het advies van de wethouder op af.

Mevrouw **Schroot** (D66): Ik hoorde de heer Van Duivendijk over "focus" spreken, maar zou het misschien verstandig zijn om wat afstand te nemen en om eens goed te kijken naar waar we mee bezig zijn met z'n allen?

De heer **Van Duivendijk** (Voorschoten Lokaal): Ja, ik denk dat we beide moeten doen.

Omdat wij als Voorschoten Lokaal er vertrouwen in hebben dat dit college nut en noodzaak inziet van het op orde hebben en houden van de financiën, vinden wij het ook niet meer dan logisch om een motie in te dienen en geen amendement. Het college moet in samenspraak met het ambtenarenapparaat, met zijn immer wisselende personele onderbezetting en financiële onzekerheden vanuit Den Haag, zelf ongebonden en creatief met voorstellen komen om, zoals men zegt, de tering naar de nering te zetten.

De heer **Maassen** (SP): Ik ken de heer Van Duivendijk als een raadslid dat de mond altijd vol heeft van "wettelijke taken". Meneer Van Duivendijk, bent u het met mij eens dat een van de wettelijke taken van de gemeenteraad het budgetrecht is?

De heer **Van Duivendijk** (Voorschoten Lokaal): Ja.

De heer **Maassen** (SP): Dan verbaast het mij dat de heer Van Duivendijk zojuist in een paar zinnen dat budgetrecht eigenlijk gewoon afstaat en zegt: ach, het college mag lekker met voorstellen komen; wij gaan geen amendementen indienen. Dit is juist hét moment voor u als raadslid en voor ons als raad om dat budgetrecht uit te voeren. U laat die kans passeren omdat u vertrouwen heeft.

De **voorzitter**: Wat is uw vraag?

De heer **Maassen** (SP): Bent u het met mij eens dat vertrouwen goed is, maar controle beter?

De heer **Van Duivendijk** (Voorschoten Lokaal): Ik ben het zeker met de heer Maassen eens dat vertrouwen goed is en dat controle beter is. Die controle doen wij ten tijde van de begroting. Daar zullen wij dus de opnieuw opgedragen creatieve voorstellen beoordelen die we hopelijk van het college gaan krijgen en daar navenant naar handelen.

De heer **Maassen** (SP): Ja, maar dit is toch hét moment voor ons als raad om iets te vinden van die creatieve voorstellen? Je geeft toch alle controle weg als je nu zegt: kom maar met iets leuks; we zien straks wel of het goed is? Dan heb je toch eigenlijk géén vertrouwen in je college, omdat je dan op het allerlaatste moment misschien laat weten dat het niet de goede kant heeft gekozen?

De heer **Van Duivendijk** (Voorschoten Lokaal): Ja, dat heeft inderdaad dat risico in zich, maar het gaat nog steeds om de begrotingsbehandeling die bepaalt hoe we 2025 ingaan. Dat is het moment waarop we dit soort keuzes moeten maken. Natuurlijk was het beter geweest als we iets eerder aan wat meer knoppen hadden kunnen zitten. In de beleving van een aantal partijen hier is dat niet zo. Wij vinden dat er genoeg knoppen zijn, maar dat het beter kan. Vandaar ook onze ingediende motie.

Mevrouw **Van Meenen** (VVD): Het verbaast mij dat de heer Maassen niet ziet dat er bij de begroting gebruik kan worden gemaakt van ons budgetrecht en dat dat volgens hem per se bij de Kadernota moet. Heb ik dat goed gehoord?

De heer **Maassen** (SP): Nee hoor, natuurlijk stel je bij de begroting het budget voor het komende jaar vast, maar ik ben jarenlang docent geweest en als je als docent tegen leerlingen die een opdracht inleveren, zegt "dat is niet slecht, maar het kan nog een stuk beter" zonder daarbij te zeggen hóé het beter kan, heb je geen idee of het eindresultaat in jouw ogen misschien wel

slechter is. Juist het moment waarop je de kaders kan aangeven, is het moment waarop je gaat sturen en zegt: je moet díé kant op. Als je alleen maar tegen het college zegt dat het een andere kant op moet zonder te zeggen of dat links of rechts is, weet je niet waar het straks bij de begroting op uitkomt. Dat is de kans die de coalitiepartijen of in ieder geval meneer Van Duivendijk hier laten varen door bij voorbaat geen amendementen in te dienen.

Mevrouw **Van Meenen** (VVD): Dan ben ik benieuwd of u vindt dat ons college, gesteund door onze organisatie, op leerlingniveau zit.

De heer **Maassen** (SP): Je kan natuurlijk elk voorbeeld letterlijk nemen, maar u begrijpt heel goed wat ik bedoel.

De heer **Posthuma** (PvdA): Ik leg meneer Van Duivendijk een citaat voor uit de Kadernota 2024, dus van vorig jaar, op bladzijde 6. Dat gaat over de financiële perspectieven voor de komende jaren: "Toch achten we het op dit moment niet opportuun om met ombuigingsvoorstellen te komen voor de jaren 2026 en 2027. De Kadernota 2025 biedt hiertoe een nieuw weegmoment." We zitten nu op een nieuw weegmoment. U heeft daar kennelijk goed over nagedacht en dit is wat er na een jaar nadenken is uitgekomen. Is dit wat Voorschoten Lokaal het afgelopen jaar heeft gewogen?

De heer **Van Duivendijk** (Voorschoten Lokaal): Wat is nu concreet uw vraag? Of ik gewogen heb?

De heer **Posthuma** (PvdA): U en de coalitiepartijen hebben een jaar de tijd genomen om te wegen en te wikken met al die dingen die er nog aan zitten te komen. Het komt niet allemaal uit de blauwe lucht vallen; het komt voorbij. U heeft er een jaar over nagedacht en u heeft hier veel over gesproken met de wethouders, maar het enige waarmee u in deze vergadering komt aanzetten, is een motie die een beetje in het luchtledige hangt en alle kanten opgaat. Bent u dat met me eens?

De heer **Van Duivendijk** (Voorschoten Lokaal): Nee, dat ben ik niet met u eens. Volgens mij is de Kadernota met name een optelsom van raadsbesluiten en projecten die wij hier hebben geaccordeerd en die zijn samengevat en is het toch echt een werkstuk van het college en de ambtenaren, dus niet van mij, zoals u suggereert.

De **voorzitter**: De derde en laatste interruptie, de heer Posthuma.

De heer **Posthuma** (PvdA): Om in de termen van de heer Maassen te spreken: u had er een werkstuk van kunnen maken. U had iets in kunnen leveren, maar u heeft eigenlijk een kladje ingebracht met weinig ideeën, waar eigenlijk nul visie uit spreekt. Ik begrijp dus niet zo goed wat u wilt.

De **voorzitter**: Uw vraag is wat de heer Van Duivendijk dan wil, zoiets.

De heer **Van Duivendijk** (Voorschoten Lokaal): Wat de heer Van Duivendijk in ieder geval wil, is de typering van de Kadernota als "kladje" verre van zich werpen. Wij zien het als een mooi vertrekpunt, dat zeker nog wel wat tweaks nodig heeft. De typering die u eraan geeft, voldoet in mijn beleving niet.

De **voorzitter**: Nee, meneer Posthuma, u had al drie interrupties gehad. Het is wat het is. Strakjes weer.

De heer **Deuzeman** (GroenLinks): Ik neem het waardeoordeel van de heer Van Duivendijk gewoon aan, maar ik vraag me wel af hoe hij dit voor zich ziet. Weet de heer Van Duivendijk nog hoe het de vorige keer ging? Toen moesten we een hele begroting verbouwen omdat de raad het er niet mee eens was en de coalitie met een amendement kwam dat toen naar de toezichthouder is gegaan? Stelt deze coalitie voor dat we dat opnieuw gaan doen? Of gaan we ergens tussendoor nog sturen? Want ik zou niet weten wat we moeten gaan doen als we dat niet bij deze Kadernota doen, anders dan bij de begroting kijken of we met een heel groot amendement iets kunnen doen. Maar als de coalitiepartijen hier al niet willen amenderen, zie ik het daar ook niet gebeuren. Wat is hier precies het voorstel?

De heer **Van Duivendijk** (Voorschoten Lokaal): Het voorstel is dat we sowieso nu eerst het college aan zet laten om opnieuw te kijken naar de wensen die wij vanavond uiten, de opmerkingen die wij

maken en de moties die wel of niet worden aangenomen. Er ligt volgens mij ook een motie om tussentijds nog met elkaar om de tafel te gaan zitten om te kijken of we richting de begrotingsbehandeling tot concretere voorstellen kunnen komen. Ik wacht dus graag de rest van de behandeling af.

De heer **Deuzeman** (GroenLinks): Ik luisterde naar het citaat dat de heer Posthuma zojuist gaf. Dat was toch precies wat het college nu al zou hebben gedaan? Waarom kan het nu niet, nadat het een jaar de tijd heeft gehad? En waarom zou u denken dat het na het zomerreces, wanneer iedereen net op vakantie is geweest, wel beter wordt?

De heer **Van Duivendijk** (Voorschoten Lokaal): Die vraag zult u aan het college moeten stellen. Dat zou ik echt niet weten.

De **voorzitter**: Deze vraag wordt doorgeleid naar het college.

De heer **Deuzeman** (GroenLinks): Ja, dank u, voorzitter. Ik wilde net zeggen: dat zal ik dan maar doen.

De **voorzitter**: Precies, bij dezen.

De heer **Van Duivendijk** (Voorschoten Lokaal): Voor degenen die het even kwijt zijn: ik was gebleven bij "de tering naar de nering zetten". Wij zouden graag zien dat het college de tering naar de nering zet, met het coalitieakkoord ferm in de hand als lichtend voorbeeld, waarbij het de wettelijke taken probeert slimmer en efficiënter uit te voeren - daar hebben we zojuist al het een en ander over gezegd - en de vier speerpunten zo snel mogelijk probeert te realiseren.

Als de voorstellen in onze ogen niet voldoende of niet gepast zijn, zullen wij daar tijdens de begrotingsbehandeling in november of eerder navenant op reageren, maar voor nu gunnen wij het college zijn broodnodige vrijheid ten aanzien van deze monsterklus en wensen we het college sterkte.

De heer **Posthuma** (PvdA): Voorzitter. We zitten nog midden in een Europees voetbalkampioenschap; althans, we zijn daar helaas uit gegaan.

De **voorzitter**: Het Europees kampioenschap is echt klaar.

De heer **Posthuma** (PvdA): Voor mijn gevoel zitten we er echt nog even in, maar het Europees kampioenschap laat zien dat we, ondanks veel geblesseerde spelers, met de juiste wedstrijdinstelling, talent en een portie geluk bijna tot een EK-finale kunnen doordringen. Iedere avond horen we op tv hoe het anders moet van allerlei stuurliedjes die aan wal staan. Want ja, voetbal is toch een simpel spel van 22 mannen of vrouwen die achter een bal aan hollen, en uiteindelijk winnen de Duitsers. Dat beeld krijg je als je al die voetbaltafels moet geloven, maar dat is een misvatting. Sowieso, want de Duitsers liggen er natuurlijk allang uit, maar meer nog over het spel zelf. Het spel voetbal is de afgelopen jaren namelijk sterk geëvolueerd. Voetballers zijn veel meer dan vroeger atleten geworden. Ze zijn fitter, sneller en slimmer dan ooit. De tactieken van vandaag overstijgen die van 40 jaar geleden. Het spelletje lijkt nog hetzelfde als voorheen, maar heeft door de grote aanwas van talent, informatie en geld een flinke vlucht genomen. Ook de gemeenten zijn niet meer de gemeenten van 40 jaar geleden. De opgaven zijn veel groter en complexer geworden.

Voetbal en politiek zijn twee favoriete hobby's van mij. Ik heb gezien dat de grappig bedoelde kantinekluts aan de voetbaltafels de afgelopen jaren naar de politieke tafels toe waait. Een grote overschatting, overigens van beide tafels. In de politiek ligt het nog iets gecompliceerder dan bij voetbal. Als het simpel klinkt, is het vaak te mooi om waar te zijn. Eenvoudige oplossingen zijn er meestal niet. Politiek bestaat bij de gratie van conflicterende belangen en tegengestelde waarden die regelmatig met elkaar botsen, maar waarover we wel een knoop moeten doorhakken. De Kadernota is zo'n complexe aangelegenheid waar we knopen over moeten doorhakken. Dat is ook de reden waarom we vandaag bij elkaar zijn: een nota waarin een droevig financieel beeld wordt geschetst, zowel in de lopende begroting als in de oplopende schuldquote. Dit beeld geldt overigens niet alleen voor Voorschoten. De tekorten in de begrotingen van verschillende gemeenten zijn aanzienlijk en lopen de komende maanden structureel op. Hierdoor ontstaat een grote onbalans tussen taken en middelen: de taken en opgaven nemen toe, terwijl de structurele

middelen juist afnemen. Dit bedreigt de slagkracht van iedere gemeente, maar vooral van de wat kleinere gemeenten.

De situatie is op dit moment wezenlijk anders dan in de vorige kadernota's. Er is sprake van een andere investeringsomvang. We gaan veel meer doen, onder meer door het grootschalige achterstallige onderhoud van ons riool, de sportaccommodaties, de scholenbouw, ons Cultureel Centrum, gemeentehuis, bieb, sporthal, zwembad en zo kan ik nog wel even doorgaan. Lang verhaal kort: de kapitaallasten gaan enorm toenemen en dat drukt de komende jaren op de exploitatie, omdat we simpelweg geld moeten lenen. Verder hebben we natuurlijk het ravijnjaar vanaf 2026 én de Meicirculaire van dit jaar. Het is met name de korting uit het Gemeentefonds die ons in problemen brengt. Ik zie dat er in de Kadernota enkele ombuigingen worden gedaan, maar ik zie niet of het college echt overwogen heeft om iets aan de inkomstenkant te doen.

Het zijn allemaal zorgelijke ontwikkelingen. Dan zou je verwachten dat in deze Kadernota kaders worden gesteld en nadrukkelijke keuzes worden gemaakt. Meneer Deuzeman refereerde daar al aan en ik hoorde ook mevrouw Van Meenen daarover: echte kaders zie ik niet in deze Kadernota. Onze eerste vraag aan het college is dan ook: beste college, waar is de Kadernota? Het huidige document dat doorgaat voor Kadernota, biedt op dit moment nog geen kaders voor het formuleren van prioriteiten of posterioriteiten, dit allemaal in een context van een oplopend negatief structureel saldo en grote voorgenomen investeringen. Die laatste zullen een toenemende druk op de reguliere exploitatie veroorzaken. Wij zijn van mening dat de complexe financiële positie van Voorschoten een raadsbrede bespreking in de raad behoeft, in een fase voorafgaand aan de uiteindelijke begroting van het college. We willen graag een raadsbreed debat in september 2024 hebben, het liefst dus direct na de zomer of anders in het voorjaar van 2025, voor de Kadernota van 2026. We weten dat het college ambtelijk al een inventarisatie heeft gemaakt voor een aantal bezuinigingen. Dat werk is dus gewoon al gedaan. Daarom dien ik amendement 302 en motie 327 in. Het amendement relativeert deze Kadernota en verzoekt om een nieuwe bespreking in de maand september. Het amendement, dat mede wordt ingediend door de SP, luidt:

"Amendement 302.

De raad van de gemeente Voorschoten, in zijn vergadering bijeen d.d. 11 juli 2024, gezien het raadsvoorstel nr. Z/24/086946/399079,

constaterende dat:

- a. de Financiële verordening regelt dat het college vóór het zomerreces aan de raad een Kadernota aanbiedt met een voorstel voor het beleid en de financiële kaders van de begroting voor het volgende begrotingsjaar en de meerjarenraming;*
- b. de Kadernota voor het jaar 2025 uitgaat van een positief structureel saldo van € 231.000 en negatieve structurele saldi van € 1,8 miljoen in 2026 oplopend tot € 2,5 miljoen in 2028;*
- c. de informatiebrief Meicirculaire 2024 echter laat zien dat het verwachte positieve saldo over 2025 verandert in een negatief structureel saldo van € 873.000;*

overwegende dat:

- d. de combinatie van bezuinigingen op het Gemeentefonds en de omvangrijke investeringsagenda van Voorschoten doen verwachten dat het negatief structureel saldo na 2028 verder toeneemt, hetgeen grote druk zal uitoefenen op het uitvoeren van reguliere taken die gefinancierd worden uit de jaarlijkse exploitatiebegroting;*

van mening dat:

- e. de Kadernota met inbegrip van de informatiebrief over de Meicirculaire 2024 een goed financieel overzicht biedt in de financiële positie van de gemeente Voorschoten op de korte en de langere termijn;*
- f. de Kadernota nog geen richtinggevend kader biedt voor het formuleren van prioriteiten en posterioriteiten in een context van een oplopend negatief structureel saldo dat een toenemende druk op de reguliere exploitatie zal veroorzaken;*

- g. de complexe financiële positie van Voorschoten een raadsbrede bespreking in de raad behoeft in een fase voorafgaand aan een uiteindelijk voorstel van het college;*

De gemeenteraad besluit het voorgestelde besluit bij de Kadernota 2025 luidend 'De Kadernota 2025 vast te stellen als uitgangspunt voor de begroting 2025' als volgt te wijzigen:

De gemeenteraad besluit

- 1. De Kadernota 2025 vast te stellen als cijfermatig referentiekader voor het opstellen van de begroting 2025 en de meerjarenraming en daarbij tevens de informatiebrief over de Meicirculaire 2024 te betrekken;*
- 2. het college te verzoeken om de raad ter bespreking in september 2024 a) een tussenbalans tussen Kadernota en begroting voor te leggen waarin verschillende varianten worden beschreven om te komen tot een structureel sluitende begroting over 2025 en b) een procesvoorstel te doen om te komen tot een raadsbrede dialoog over prioriteiten en posterioriteiten in meerjarig perspectief."*

De motie gaat erover dat alle voorstellen op tafel komen te liggen, vooral als het gaat om de inkomstenkant van de gemeente. Mijn partij wil graag dat we daar op die manier naar gaan kijken. De motie, die mede wordt ingediend door de SP en GroenLinks luidt:

"Motie 327.

De raad van de gemeente Voorschoten, in zijn vergadering bijeen d.d. 11 juli 2024, gezien de Kadernota 2025,

constaterende dat:

- a. de gemeente Voorschoten een lastige financiële periode tegemoet gaat;*
- b. dit voor veel gemeenten in Nederland geldt;*

voorts constaterende dat:

- c. in de Kadernota 2025 in paragraaf 1 gesteld wordt dat de oplossingen voor deze financiële tekorten liggen aan de uitgaven- en inkomstenkant van de gemeente: 'Duidelijk is dat verdere ombuigingen, bezuinigingen en/of verhoging van inkomsten noodzakelijk zijn om de komende vier jaar tot een positief resultaat te komen';*
- d. in de eerste uitwerkingen in de Kadernota alleen gerefereerd wordt aan de ombuigingen aan de uitgavenkant, maar niet aan uitwerkingen aan de inkomstenkant;*

van mening dat:

- e. zowel de opties van de kosten als nieuwe inkomsten goed in kaart moeten worden gebracht voor de begroting 2025 die in het najaar van 2024 in de gemeenteraad behandeld wordt;*

verzoekt het college in de begroting 2025 ook daadwerkelijk met reële financiële voorstellen - als onderdeel van de begroting - te komen die extra inkomsten voor de gemeente Voorschoten kunnen genereren,

en gaat over tot de orde van de dag."

Dan nog even over motie 332 van de coalitiepartijen. Allereerst stemmen de coalitiepartijen waarschijnlijk in met het vaststellen van de Kadernota als uitgangspunt voor de begroting 2025. Daarmee wordt dus ook ingestemd met het hanteren van de uitgangspunten van de investeringsplanning en meerjarenbegroting. Dat is dan dus nogmaals vastgesteld beleid. Dan is de Kadernota dus vastgesteld, en dan zegt de coalitie in een motie, een vriendelijk verzoek aan het college: o ja, we hebben ons eigenlijk bedacht en vinden dat u de Kadernota inclusief de investeringsplanning toch maar niet moet beschouwen als uitgangspunt voor de begroting. Daarbij worden geen prioriteiten of posterioriteiten meegegeven, maar uitsluitend algemene uitgangspunten uit het handboek bezuinigen. In formele zin vind ik dit erg vreemd en in materiële

zin creëer je volstrekte onduidelijkheid over de vraag wat nu wel en niet gaat gebeuren, in de hoop dat het college met oplossingen komt. Ook het dorp laat je daarmee in volstrekte verwarring achter. Als de coalitiepartijen zichzelf enigszins serieus nemen als verantwoordelijke partijen, moeten ze voor ons amendement stemmen en hun eigen motie intrekken.

In deze Kadernota zien we wel enkele prioriteiten genoemd, zonder daar financiële kaders aan te hangen. Dat zijn prioriteiten waar dit college zich aan wenst te committeren. We zijn het eens met de eerste drie prioriteiten die het college stelt, namelijk woningbouw, de Kruispuntkerk en de realisatie van de nieuwe Fortgensschool, die met elkaar samenhangen, en het sportaccommodatiebeleid. De extra ambtelijke capaciteit voor woningbouw vinden we te billijken, maar onze vraag is dan direct of er eigenlijk geen extra ambtelijke capaciteit zou moeten komen voor het sportaccommodatiebeleid. Dat is nu niet geregeld in het voorstel voor het sportaccommodatiebeleid. Om die reden dienen we motie 328 in om ervoor te zorgen dat er in de toekomst voldoende duurzame ondersteuning is voor de uitvoering van het sportaccommodatiebeleid. De motie, die mede wordt ingediend door de SP en GroenLinks, luidt:

"Motie 328.

De raad van de gemeente Voorschoten, in zijn vergadering bijeen d.d. 11 juli 2024, gezien de Kadernota 2025,

constaterende dat:

- a. het sportaccommodatiebeleid van Voorschoten in de raadsvergadering van 4 juli jl. is vastgesteld;*
- b. we een grote achterstand hebben in te halen bij onze sportaccommodaties;*
- c. de wensen en behoeften van de verschillende sportverenigingen goed in kaart zijn gebracht;*

voorts constaterende dat:

- d. de gemeente Voorschoten met dit nieuwe beleid een gelijk speelveld creëert voor alle sportverenigingen in Voorschoten;*
- e. de gemeente Voorschoten tevens helderheid verschaft over de regels;*
- f. voor de ambtelijke ondersteuning en uitvoering van dit sportaccommodatiebeleid alleen voor 2025 en 2026 tijdelijk geld is vrijgemaakt (zie bladzijde 13 raadsvoorstel Sportaccommodaties: 'Aanvullende kosten sportaccommodatiebeleid, onderzoek en expertise volgens uitvoeringsplan');*
- g. de wethouder het bovenstaande punt in de gecombineerde commissievergadering van 27 juni 2024 geduid heeft als ambtelijke capaciteit;*

overwegende dat:

- h. grote verwachtingen zijn gewekt aan sportverenigingen en onze inwoners over dit nieuwe sportaccommodatiebeleid;*
- i. het structureel vrijmaken van ambtelijke capaciteit geen onderdeel is van dit sportaccommodatiebeleid en zelfs niet genoemd wordt als relevant issue;*

van mening dat:

- j. we aan deze verwachtingen van nieuw beleid moeten voldoen door genoeg ambtelijke capaciteit vrij te maken voor de uitvoering van het sportaccommodatiebeleid in Voorschoten;*

verzoekt het college in de meerjarenbegroting 2025-2028 genoeg ambtelijke capaciteit vrij te maken voor de uitvoering van het sportaccommodatiebeleid en actief met voorstellen te komen wanneer blijkt dat die ambtelijke capaciteit ontoereikend is,

en gaat over tot de orde van de dag."

Het hernieuwd gebruik van het Ambachts- en Baljuwhuis - prioriteit 4; andere partijen refereerden daar al aan - vinden we niet onbelangrijk, maar we zien dit vooral als een uitvoeringskwestie en niet als een prioriteit op zichzelf. We vinden het heel gek dat de vijfde prioriteit er niet bij staat: het sociale domein. 35% van onze begroting betreft het sociaal domein: € 29 miljoen van de € 83 miljoen. Die ambtenaren gaan niet ineens op woningbouw zitten. Ik vind het niet goed dat dit politiek en bestuurlijk volledig veronachtzaamd wordt. Alles nog even op een rijtje zettend uit het afgelopen jaar: na een vernietigend Rekenkamerrapport over het minimabeleid, een ook negatieve second opinion van een tweede onderzoeksbureau, een kritisch rapport over Voorschoten voor Elkaar als het gaat om jeugdzorg en dan nog eens geen nadrukkelijke aandacht in de begroting voor 2024 voor bestaanszekerheid. Ik weet niet wat er nog meer moet gebeuren om dit als prioriteit op te pakken. Daar komt bij dat door die lastige financiële situatie gemeenten de neiging hebben om juist te gaan bezuinigen op de kwetsbare mensen in het sociaal domein. Daar wil ik echt politiek voor waken. Juist op dit onderwerp moeten wij er als raadsleden zijn voor de mensen die in kwetsbare posities zitten en afhankelijk zijn van de nukken en grillen van de lokale overheid. Bewoners die in deze positie zitten, gaan niet inspreken in deze raad. Die hoor je gewoon simpelweg niet.

Mevrouw **Van Meenen** (VVD): Meneer Posthuma geeft aan dat er onvoldoende aandacht is voor het sociaal domein. Is de heer Posthuma het niet met mij eens dat de invloed van de gemeente op de kosten in het sociaal domein zeer gering is en dat het, als we het over kostenbeheersing hebben, slechts een druppel op een gloeiende plaat is?

De heer **Posthuma** (PvdA): Als u mijn amendement goed gelezen had, had u gezien dat ik het niet over de financiële consequenties van het sociaal domein heb, maar vooral over de politiek-bestuurlijke aandacht daarvoor. We geven kaders mee en door dit niet op te nemen veronachtzamen we dit. Het gaat dus niet zozeer over de financiële consequenties. Ik ben het met mevrouw Van Meenen eens dat dit financiële consequenties kan hebben en dat we er minder sturing op kunnen hebben, maar met mijn amendement gaat het mij om de politiek-bestuurlijke aandacht hiervoor.

Mevrouw **Van Meenen** (VVD): Ik hoor wat de heer Posthuma zegt, maar als ik daar de conclusie uit trek dat alle onderwerpen waar de gemeente van is en die het college niet als speerpunt heeft benoemd, onvoldoende politiek-bestuurlijke aandacht krijgen, heb ik zijn opmerkingen dan goed geïnterpreteerd?

De heer **Posthuma** (PvdA): Nee, die heeft u niet helemaal goed geïnterpreteerd. Ik heb aangegeven dat het sociaal domein een heel belangrijk onderdeel van onze gemeentelijke begroting uitmaakt en dat er de afgelopen jaren echt gigantische problemen zijn ontstaan. Ik vind dat je dat echt adequaat moet oppakken. Door dit voor 2025 niet als prioriteit mee te nemen, geef je hier ook minder politiek-bestuurlijke aandacht aan. Dat vind ik niet goed.

De **voorzitter**: De derde en laatste interruptie, mevrouw Van Meenen.

Mevrouw **Van Meenen** (VVD): Ik ben verbaasd, want we willen ook zaken realiseren. In mijn beleving hebben wij sinds de decentralisaties heel veel van wat we als gemeente willen en kunnen doen, opzijgezet om het sociaal domein uit te voeren en enigszins onder controle te krijgen. Dat is ons de afgelopen negen jaar niet heel erg gelukt; ik denk wel dat het beter is dan in het begin. Er gaat ook al een aanzienlijk deel van onze aandacht naar uit, wat ervoor zorgt dat onze voorzieningen in het dorp niet onderhouden worden. Ik vind het dus jammer dat de heer Posthuma zegt dat we daar geen of onvoldoende bestuurlijke aandacht aan geven. Moeten de voorzieningen dan nog steeds wijken?

De heer **Posthuma** (PvdA): Ik ben blij om te horen dat de VVD de afgelopen negen jaar heeft geprobeerd om daar iets aan te doen. Ik stel voor dat de Partij van de Arbeid inspringt en er zorg voor draagt dat het beter kan.

Juist omdat de komende jaren zo cruciaal gaan zijn, met dat moeilijke financiële perspectief, moet het sociale domein wat mij betreft prioriteit hebben, niet per se in geld - hoewel ik dat eigenlijk wel graag zou willen - maar wel in politieke en bestuurlijke zin, zodat we het nooit kunnen vergeten. Daarom dienen we amendement 301 in. Het amendement, dat mede wordt ingediend door GroenLinks en de SP, luidt:

"Amendement 301.

De raad van de gemeente Voorschoten, in zijn vergadering bijeen d.d. 11 juli 2024, gezien het raadsvoorstel nr. Z/24/086946/399079,

constaterende dat:

- a. het college in de Kadernota vier prioriteiten formuleert voor de resterende coalitiejaren die alle vier betrekking hebben op de 'fysieke infrastructuur' van ons dorp;*
- b. onafhankelijk recent onderzoek van de Rekenkamercommissie respectievelijk Regioplan belangrijke knelpunten heeft vastgesteld bij de uitvoering van het minimabeleid respectievelijk de uitvoering van de jeugdhulp en het jeugd- en jongerenwerk;*
- c. Regioplan tevens concludeert 'dat de opdracht, rolverdeling, overlegstructuur en afstemming tussen gemeente, VvE en andere betrokken partijen op dit gebied onvoldoende zijn uitgewerkt en daardoor de samenwerking moeizaam verloopt' (Informatiebrief 027, blz. 3);*

overwegende dat:

- d. de huidige coalitie in het coalitieakkoord de ambitie formuleert dat voor alle inwoners van verschillende leeftijden in Voorschoten hun beroep op zorg goed geregeld is en uitspreekt dat voor die Voorschotenaren die het nodig hebben, een vangnet beschikbaar is;*
- e. politieke prioriteit niet noodzakelijkerwijs extra financiële middelen kost;*

De gemeenteraad besluit aan het voorgestelde besluit bij de Kadernota 2025 luidend

'De Kadernota 2025 vast te stellen als uitgangspunt voor de begroting 2025'

toe te voegen de zinssnede

'... met dien verstande dat op bladzijde 5 van de Kadernota een vijfde prioriteit wordt toegevoegd, die luidt

5. Het sociaal domein en in het bijzonder het minimabeleid, de jeugdhulp en het jeugd- en jongerenwerk, waarbij verheldering en aanscherping van opdracht, rolverdeling, overlegstructuur tussen gemeente en de relevante partners in het sociaal domein op korte termijn geboden zijn'."

Verder waren we verheugd te lezen over de resultaten van de kleine pilot van ons jongerenwerk; we kregen afgelopen dinsdag de antwoorden op onze vragen daarover binnen. Een beetje extra budget, waardoor onze jongerenwerkers zich vooral kunnen focussen op datgene waar ze goed in zijn: werken met jongeren. Wat ons betreft kunnen we dit kleine initiatief met twee jaar verlengen en opnemen in de begroting voor volgend jaar. Ik dien daarom motie 331 in. De motie, die mede wordt ingediend door de SP en GroenLinks, luidt:

"Motie 331.

De raad van de gemeente Voorschoten, in zijn vergadering bijeen d.d. 11 juli 2024, gezien het raadsvoorstel nr. Z/24/086946/399079,

constaterende dat:

- a. in de raadsvergadering van 10 november 2022 motie 268 - Pilot activiteiten voor jongeren - unaniem is aangenomen;*
- b. deze pilot nu anderhalf jaar heeft gelopen;*
- c. op 9 juli 2024 antwoorden zijn binnengekomen op de schriftelijke vragen die de PvdA over deze pilot heeft gesteld: Z/24/087417/400241;*
- d. uit deze antwoorden een positief beeld naar voren komt over het extra budget dat de jongerenwerkers de afgelopen twee jaren beschikbaar hebben gehad;*

voorts constaterende dat:

- e. jongerenwerkers door dit extra budget vooral bezig zijn geweest met het organiseren van activiteiten en niet met het werven van fondsen;
- f. ze een diverse groep jongeren hebben aangesproken met deze activiteiten;
- g. jongeren zelf een belangrijke rol hebben gespeeld in de keuze van de activiteiten;
- h. de activiteiten goed bezocht zijn en dit zowel blijkt uit de antwoorden op schriftelijke vragen en sociale media-uitingen als eigen observaties;

overwegende dat:

- i. jongerenwerkers naar eigen inzicht en naar de behoefte van jongeren geld moeten kunnen besteden aan activiteiten en dat goed lijkt te hebben uitgepakt;

verzoekt het college om vanuit de gemeente nogmaals een incidenteel discretionair budget van jaarlijks € 10.000 beschikbaar te stellen - voor de duur van twee jaar (2025 en 2026) - aan Voorschoten voor Elkaar ten behoeve van het jongerenwerk in Voorschoten ten behoeve van activiteitenontwikkeling, die jongerenwerkers vrij kunnen besteden,

en gaat over tot de orde van de dag."

Mevrouw **Kortekaas** (CDA): Wij staan positief tegenover deze motie, zoals we de vorige keer ook hebben gezegd, maar er ontbreken twee elementen in wat de heer Posthuma aangeeft in zijn voorzet. Bij de vorige besteding hiervan is afgesproken om enige stimulans richting jongeren te creëren om toch eigen middelen te zoeken via fondsen, want dit is ook een leerproces. Dat was een van de dingen die we mee hadden genomen. Ik merk dat dit ook niet in de beantwoording van de vragen is gekomen die u als positief hebt ervaren. Naar aanleiding van het "vrij kunnen besteden van de middelen" zou ik ook graag willen horen - misschien van u of anders van de wethouder - of dat is toegestaan via de accountant.

De heer **Posthuma** (PvdA): Ik weet dat er, toen we dit bespraken, een suggestie is gedaan, maar uit mijn hoofd zeg ik dat dit door het college naast zich neer is gelegd; dat is het eerste punt. Wat het tweede punt betreft: mensen moeten daarvoor natuurlijk wel de bonnetjes inleveren; dat is ook afgesproken. Maar het gaat erom dat jongerenwerkers wat vrijer kunnen handelen als er bepaalde behoeften of ideeën van de jongeren komen en daar gelijk op kunnen reageren. Dat hebben ze de afgelopen periode echt op een heel goede manier gedaan. Er zijn eigenlijk heel veel activiteiten georganiseerd; die kun je op sociale media terugkijken. Ik ben er zelf ook weleens gaan kijken. Het is volgens mij een heel goede manier om laagdrempelig een groot aantal jongeren te helpen en te ondersteunen.

Mevrouw **Kortekaas** (CDA): Ik heb nog geen antwoord gekregen op "vrij besteden", maar ik wil graag ook van het college een reactie hebben, ook op datgene wat de heer Posthuma nu zegt.

De **voorzitter**: Dan stel ik voor dat we die vraag doorgeleiden naar het college, want het is wat wonderlijk als de heer Posthuma die vraag namens het college moet gaan beantwoorden.

De heer **Posthuma** (PvdA): Ik zou zeggen: maak me gek, voorzitter; ik ga dat doen namens het college. Nee hoor.

De **voorzitter**: Vervolg maar gewoon netjes uw betoog.

De heer **Posthuma** (PvdA): Ik zal het netjes houden, voorzitter.

De **voorzitter**: Dat lijkt me heel verstandig.

De heer **Posthuma** (PvdA): Met het aantreden van een nieuw kabinet is een einde aan het tijdperk van Mark Rutte gekomen, een periode waarin veel beleid als uitvoering werd beschouwd, ontdaan van enige ideologie. Rutte deed het iedere keer voorkomen alsof veel nieuw beleid eigenlijk al staande praktijk was. Ik heb Rutte altijd goed gevolgd. Naast dat het een aardige man was en een uitstekende peoplemanager, had hij juist stevige ideeën over de samenleving en de rol van de overheid. Hij was helemaal niet visieloos. Rutte stond voor een kleine, slagvaardige overheid met zo min mogelijk regels voor burgers en bedrijven en met zelfredzaamheid als liberaal sprookje. De participatiesamenleving komt echt uit zijn koker. Hand in eigen boezem: mijn partij heeft daaraan

meegewerkt. Op bepaalde punten heeft zij dit zeker verzacht, maar onderaan de streep troffen die bezuinigingen vooral de kwetsbaren in de samenleving. Dat had de PvdA nooit mogen laten gebeuren. De idee-fixe van zelfredzaamheid houdt namelijk onvoldoende rekening met de mensen die dat niet zijn. Te veel wordt geredeneerd vanuit de ideale situatie van mensen. Het leven is nu eenmaal niet ideaal. Met de komst van een nieuw kabinet houd ik mijn hart vast. Ik hoop dat ze tot inkeer komen en die korting op het Gemeentefonds afschaffen, maar ik ben het met de heer Deuzeman eens en ik heb daar mijn twijfels over. Ik wil niettemin blijven geloven in een samenleving die van ons allemaal is, niet enkel voor de mensen die gezond zijn, over voldoende inkomen beschikken of al generatieslang uit Appelscha komen. Ik wil niet terug naar een verleden dat er nooit geweest is. Ik wil vooruitkijken naar een toekomst die we samen kunnen maken, waarbij iedereen als volwaardig lid kan deelnemen aan onze samenleving, waar de sterkste schouders de zwaarste lasten dragen. Die principes zouden wat mij betreft veel meer in Voorschoten moeten opgaan, maar zijn te lang genegeerd. Ik wil blijven werken aan een Voorschoten dat van ons allemaal is. Dat verdienen wij; dat verdient Voorschoten.

Mevrouw **Kortekaas** (CDA): Voorzitter. Dit college en daarmee ook onze coalitie zitten op de helft van hun "speeltijd". Er is door college en ambtelijke organisatie veel werk verricht. Daar plukken onze inwoners inmiddels de vruchten van. Ik noem, zonder volledig te zijn, een paar zaken. Het - Masterplan Adegeest is vastgesteld en inmiddels in het begin van uitvoering. Een Stichting Gezond Voorschoten, waarmee breed ingezet wordt op preventie. Een sportvisie en een sportaccommodatiebeleidsnota. Het vernieuwde beleid voor het sociaal domein is bijna klaar. Een nieuw IHP. Parkeerbeleid, ook voor fietsen. Verder is en wordt er zichtbaar gebouwd: op de locatie Intratuin, op Beresteyn en op andere plekken. Oud Bijdorp is gestart en de locatie Einsteinlaan in de Vlietwijk gaat bijna van start. De plannen voor bouw op de locatie Segaar-Arsenaal zijn vorige week vastgesteld. Dat zijn de vruchten - inderdaad ingezet door vorige colleges en nu voortgezet door grote inzet van het huidige college - die nu geplukt worden.

Verantwoordelijkheid en vertrouwen; daar bouw je aan en die bouw je op. Wij betreuren de oproep van GroenLinks tot een fusie met Leiden, want we hebben als raad een grote verantwoordelijkheid die uiteindelijk valt of staat bij gezonde gemeentelijke financiën, ook voor een zelfstandig Voorschoten. In ons CDA-verkiezingsprogramma staat: "Er moet een balans zijn tussen een stip aan de horizon in de praktijk en financiële stabiliteit met een sluitende begroting. Alleen een Voorschoten dat financieel zelfstandig haar broek op kan houden, is een gemeente die ook zelfstandig blijft."

Mevrouw **Schroot** (D66): Ik wil mevrouw Kortekaas vragen wat zwaarder weegt: een sluitende begroting, een zelfstandig Voorschoten of inwoners leveren wat ze redelijkerwijs mogen verwachten?

Mevrouw **Kortekaas** (CDA): Ik kan daarin geen onderscheid maken, want het één beïnvloedt het ander.

"Dit betekent ook dat er geen ongelimiteerd budget beschikbaar is." Daar zijn we ons van bewust. "Ook wij moeten hierin keuzes maken en compromissen sluiten. Daarbij gaan we geen schulden maken die we naar toekomstige generaties gaan doorschuiven." Einde citaat.

De CDA-fractie hecht zéér aan de door de raad vastgestelde 130% netto schuldquote. De Kadernota 2025 laat, na de daaropvolgende raadsinformatiebrief met de Meicirculaire, een reëel structureel saldo zien met oplopende tekorten. Gezien alle ontwikkelingen rond het Gemeentefonds en de negatieve uitwerking hiervan op onze begroting is het nu tijd om keuzes te maken. Wij hebben daarom als coalitie motie 332 ingediend.

Met betrekking tot voorzieningen citeer ik de Bizz Dobbewijk: "Alleen wonen in een dorp is niet voldoende voor een fijn leven. Er moeten voldoende voorzieningen zijn en werkgelegenheid." Daar is het CDA het mee eens, want voorzieningen dragen bij aan samenhang, gezondheid en het welzijn van onze inwoners. De raad stelde een Sportvisie en vervolgens onlangs een sportaccommodatiebeleidsnota vast, waarmee we de basis verder op orde brengen. Hiermee maakte het college een belangrijke inhaalslag.

Realisatie is kracht, voor een gezond verenigingsleven maar ook voor bestuurskracht. Nu doorpakken, opdat een vereniging zoals de atletiek over een goedgekeurde baan kan beschikken

en de ijsbaanvereniging een combibaan gerealiseerd kan krijgen. Zwembad Het Wedde vervult al tientallen jaren een belangrijke functie in ons dorp. Naast onbelast bewegen voor de 50+-generaties of zwemles voor de jongere generaties - en daarmee veiligheid in ons waterrijke dorp - is het ook een belangrijke plek van ontmoeting. Verlies van dit zwembad zou een grote verarming voor ons dorp betekenen voor alle gebruikers, maar ook als belangrijke vorm van preventie, gezond ouder worden en leren zwemmen. Onze fractie ziet uit naar het aangekondigde onderzoek. Wij vragen het college of het geplande onderzoek naar het zwembad ook een optie met focus op een instructiebad en een hoofdbad van 25 meter kan meenemen.

Wij zien gelukkig een groei in aanbod van onze buurthuizen. Inwoners die zich hiervoor inzetten als bestuurslid en/of als vrijwilliger, zijn onmisbaar voor een vitaal Voorschoten. Investeren door de gemeente in duurzaamheidsmaatregelen, waardoor exploitatielasten afnemen, blijft voor ons belangrijk. Wij moedigen alle partijen graag aan om hier vooral mee door te gaan.

Voorkomen is beter dan genezen. Zo is het ook bij het opvoeden van onze kinderen. Een pilot van initiatiefnemer Hecht is geëvalueerd. De inzet van een pedagogisch adviseur werd als positief ervaren door de jeugdartsen en de jeugdverpleegkundigen van het Centrum voor Jeugd en Gezin, de ouders zelf en Voorschoten voor Elkaar. Ouders voelden geen drempel om vragen te stellen. Voorschoten voor Elkaar kon de kennis en ervaring van de pedagogische adviseur benutten door ouders te verwijzen naar het Centrum voor Jeugd en Gezin en kreeg daardoor meer ruimte voor andere hulpvragen. Naast deze gerichte aandacht en ondersteuning voor ouders met onder anderen puberende en pre-puberende kinderen is er een eerdere fase waarin ondersteuning een positieve uitwerking kan hebben, namelijk bij startende gezinnen met jonge kinderen. Nu beide ouders veelal betaald werken, komt daarmee het opvoeden soms in de knel, signaleren deskundigen. Wanneer ouders bij de invulling van hun opvoedtaak een steuntje in de rug zouden kunnen krijgen, bijvoorbeeld door een opvoedcursus, kan dat mogelijk bedragen aan een nog beter ouderschap en een fijnere jeugd voor hun kinderen. Het huidige aanbod opvoedcursussen via het Centrum voor Jeugd en Gezin heeft een wachtlijst of is ver weg, in Waddinxveen of Hillegom. Die afstand creëert een drempel. "Zorg of hulp voor kind of gezin dient zo dichtbij mogelijk en het liefst in eigen dorp plaats te vinden"; ook dat is een citaat uit ons verkiezingsprogramma. Voor onze fractie betekent dit: aanbod liefst dichtbij en daarbij geen wachtlijsten, want op de lange termijn hebben opvoedcursussen een preventieve uitwerking en dit werkt dan weer door in minder kosten voor jeugdhulp. Kan het college toezeggen meer in te zullen zetten op preventie?

Mevrouw **Schroot** (D66): Hoor ik mevrouw Kortekaas zeggen dat ze meer wil investeren in het sociaal domein?

Mevrouw **Kortekaas** (CDA): Ik hoor dat mevrouw Schroot het breed trekt. Ik noemde specifiek een bepaald onderdeel.

Mevrouw **Schroot** (D66): Ik weet niet welk opvoedkundig bureau u wil promoten.

Mevrouw **Kortekaas** (CDA): Ik begon met de opmerking dat het via Hecht georganiseerd was; daar zijn wij ook onderdeel van.

De heer **Deuzeman** (GroenLinks): Mijn vraag sluit aan bij die van mevrouw Schroot, want ik hoor inderdaad tegenstrijdige geluiden. Aan de ene kant is er de motie die zegt dat wij moeten temporiseren en focussen op kerntaken. Er is slecht uitgewerkt wat dan precies bedoeld wordt. Ik hoorde mevrouw Kortekaas zojuist bijvoorbeeld over zwembad Het Wedde. Daar wil ze kennelijk in investeren. Is dat nou een basisvoorziening, zoals mevrouw Kortekaas die onder andere in de motie benoemt, of is dat geen basisvoorziening? Het lijkt alsof hier een aantal zaken door elkaar heen lopen. Ik zou graag wat meer duidelijkheid krijgen van mevrouw Kortekaas.

Mevrouw **Kortekaas** (CDA): Ik wil de heer Deuzeman geruststellen: wij beslissen zelf wat onze basisvoorzieningen zijn en daar komt nog een onderzoek naar. Het financiële plaatje dat daarbij hoort, zal een rol spelen bij die beslissing.

De heer **Deuzeman** (GroenLinks): Dan heb ik toch een vraag, omdat u aangeeft dat zwembad Het Wedde zo belangrijk is voor ons dorp. Daar is de fractie van GroenLinks het overigens helemaal mee eens, maar als dat inderdaad zo is, zou dat toch de afweging moeten zijn bij de vraag of het een basisvoorziening is of niet? Of is dat voor mevrouw Kortekaas alleen een financiële beslissing?

Mevrouw **Kortekaas** (CDA): Nee, niet alleen de financiële beslissing is daarbij leidend. Het is ook leidend om daar eerst even afstand van te nemen, zoals in eerdere zaken ook is aangegeven door mevrouw Schroot, en te kijken waar we verstandig aan doen.

De **voorzitter**: Meneer Deuzeman, wenst u een derde en laatste interruptie?

De heer **Deuzeman** (GroenLinks): Ik ben enigszins in verwarring. Dus laat maar.

De **voorzitter**: U bent in verwarring. Prima. Nou, eigenlijk is dat niet prima, maar dat komt goed.

Mevrouw **Kortekaas** (CDA): In april was er sprake van een stijging voor gespecialiseerde jeugdhulp van € 282.000 en nu is er weer een prognose van € 344.000 hoger. Hoewel de prognose gedurende de loop van het jaar nog kan wijzigen, lezen we dat er geen aanwijzingen zijn dat dit bedrag lager zal uitpakken. Hier moet wat gebeuren. Naast meer preventie zal het college er alles aan moeten doen om als gemeente meer grip te krijgen op de alsmaar toenemende kosten. Ook als raad hebben wij hierin zeker een taak door aansturing van het college. Wij horen graag dat het college zowel in de regio als lokaal alles op alles zal zetten om kostenbeheersing te realiseren.

Wat verduurzaming betreft: vorig jaar verwezen wij naar de Mobiliteitsscan en de rapportageplicht CO₂-uitstoot (woon-)werkverkeer, die in 2024 is ingesteld als opmaat naar duurzame mobiliteit en parkeerbeleid. Daarnaast is dit relevant bij het personeelsbeleid van onze eigen organisatie, want hierbij geldt: wie fietsend of lopend naar het werk komt, krijgt een hogere vergoeding dan wie de auto pakt. Wij horen graag van de portefeuillehouder of inmiddels een mobiliteitsscan is uitgevoerd in de organisatie en, zo ja, wanneer wij de uitkomsten door middel van een rapportage tegemoet kunnen zien.

Zoals bij de bespreking van de jaarrekening in de gecombineerde commissie is aangegeven, is het budget voor de aanpak van isolatie in 2023 helaas nauwelijks benut. We hebben inmiddels ook gelezen dat er nu beleidsregels zijn. Vermindering van energieverbruik is één van de pijlers voor CO₂-reductie, maar is ook essentieel voor het tegengaan van energiearmoede en het betaalbaar houden van wonen. Als CDA-fractie zijn wij ingenomen met de in de beleidsregels opgenomen opties en keuzes voor onze inwoners met een smalle beurs om hun woning te isoleren. Dat geldt zeker ook voor de optie om een doe-het-zelfpakket te kunnen kiezen. Doe-het-zelvers kunnen de markt ontlasten en zo kunnen meer woningen voor hetzelfde geld worden geïsoleerd. Een eerdere pilot wijst uit dat ze die klus in nagenoeg alle gevallen goed uitvoeren. College, ga dus aan de slag met een doe-het-zelfisolatiesubsidie en overweeg daarbij om vanuit de gemeente workshops aan te bieden.

Mevrouw **Schroot** (D66): Ik wil mevrouw Kortekaas vragen of dit ook een soort doe-het-zelf-Kadernota is.

Mevrouw **Kortekaas** (CDA): Dat zou helemaal fantastisch zijn, want dan zouden we heel veel kostenbesparing kunnen realiseren. Als u mij voor iets uitnodigt, ben ik daar dus zeker voor te vinden.

Mevrouw **Schroot** (D66): Maar waar betalen wij het college dan voor?

De **voorzitter**: Ik voel een eerste bezuiniging aankomen. Grapje!

Mevrouw **Kortekaas** (CDA): Niet om te isoleren. Het college mag het beleid uitdragen.

Wij willen ook meegeven: denk ook aan het inrichten van een uitleenpunt waar je handige hulpmiddelen ter beschikking kunt stellen, mogelijk zelfs een technische videohulplijn voor klussers die vastlopen. En boven alles: zet in op communicatie. Wij horen graag of het college dit ook zo ziet.

Ons centrum heeft een onmisbare functie op het gebied van werkgelegenheid, maar vraagt dringend een impuls en een verduurzamingsslag. Onze ondernemers zijn positief over het plan voor de Kruispuntkerk en het ervóór liggende plein als nieuw centrum voor cultuur. Verder willen zij graag een evenementenplein op het Treubplein. Wat het CDA betreft verdienen beide

onderwerpen voorrang, maar onze ondernemers vragen verder hulp om het centrum niet alleen levendig te maken, maar ook leefbaar te houden. In het Uitvoeringsprogramma Centrumvisie constateerden wij een gemiste kans voor een kwaliteitsimpuls, zoals het stimuleren van pandeigenaren om hun gevels aan te pakken via een gevelfonds, dat niet alleen isoleren stimuleert maar tegelijkertijd de beeldkwaliteit van hun panden en dat daarmee ook het aanzien van ons centrum verhoogt en zelfs, waar mogelijk, vergroent. Dit levert voor zowel ondernemers als bewoners een zichtbaardere kwaliteitsimpuls op dan een kostbare herbestrating van de Schoolstraat, waarvan de kapitaallasten van de laatste herinrichting nog niet afgeschreven zijn. Wij dienen hiertoe motie 330 in. De motie luidt:

"Motie 330.

De raad van de gemeente Voorschoten, in vergadering bijeen d.d. 11 juli 2024, gehoord de beraadslaging,

constaterende dat:

- a. winkelpanden in onder andere de Schoolstraat verduurzaamd dienen te worden;*
- b. pandeigenaren een afwachtende houding vertonen;*

overwegende dat:

- c. verduurzaming van panden bijdraagt aan vermindering van CO₂;*
- d. een gratis energiescan bijdraagt aan verduurzaming van panden;*
- e. een gevelfonds een positief effect heeft op de esthetische kwaliteit van panden en daarmee ook op beeldkwaliteit in het centrum;*

van oordeel dat:

- f. de Centrumvisie als doel heeft het kernwinkelgebied van Voorschoten nog aantrekkelijker en toekomstbestendig te maken;*
- g. groene gevels (door middel van klimplanten) als extra optie in een gevelfonds bij kunnen dragen aan verbetering en verrijken van de biodiversiteit;*
- h. klimplanten een belangrijke rol spelen bij klimaatadaptatie door het verminderen van hittestress, het bevorderen van de afvoer van hemelwater naar de bodem en het verbeteren van de luchtkwaliteit;*

verzoekt het college voor de behandeling van de programmabegroting te komen met een voorstel tot het oprichten van een gevelfonds ter verfraaiing en vergroening van gevels in het centrum en financiële dekking te halen uit het budget voor het Uitvoeringsprogramma Ontwikkelvisie Centrum,

en gaat over tot de orde van de dag."

Verbinding: vrijdag 5 juli jongstleden is de Corbulotunnel geopend, een verbindingsweg onder Voorschoten, mede tot stand gekomen door een burgerinitiatief van onze inwoners. Zij zijn zaterdag 22 juni jongstleden door het college terecht in het zonnetje gezet. Er is nog een burgerinitiatief waar onze inwoners naar uitzien, de al genoemde Kruispuntkerk en het plein ernaast, een plek waar cultuur en kunst samenkomen en die mensen in verbinding brengt. Dit plan heeft een breed draagvlak in ons dorp, zoals iedereen kan constateren. Wij zien het voor aanstaande december geplande raadsvoorstel en de besluitvorming daarover vol vertrouwen tegemoet.

Veel zaken waarmee wij als gemeente te maken hebben, vragen op enigerlei wijze om versterking van de samenwerking met onze regio en onze regionale partners en daarmee om een "Voorschoten in verbinding vooruit".

Samenvattend: het is tijd om keuzes te maken en verder te bouwen, maar zonder onze burgers gaat dat niet. Mondige burgers worden weleens als lastig ervaren, maar in Voorschoten plukken wij de vruchten van hun inzet. Daarom biedt het CDA het college een fruitmand aan als symbool van al onze mondige burgers die zich inzetten voor een beter en zelfstandig Voorschoten en daarmee ook

als symbool voor een gezond en levendig dorp met een sluitende begroting. Wij wensen ons college en begroting hiermee in figuurlijke zin "beter-schap".

De **voorzitter**: Dit keer gaan we niet zwemmen. Dank u wel voor de lekkere fruitmand. Daar gaan we zeker van genieten, wellicht ook straks in de rest van de vergadering. Als iemand een lekker stukje fruit wil, staat hier een mooie fruitmand. Dank je wel, hartstikke leuk. Ik ga naar de heer Maassen. Wij kennen de heer Maassen als een korte en bondige spreker. Het eten staat klaar om 19.00 uur.

De heer **Maassen** (SP): Voorzitter. De druk is enorm! Gelukkig heb ik geen muzikale fruitmand voorbereid.

Het ziet er niet goed uit. De wereld kent een hard escalerende klimaatcrisis. Aan de grenzen van Europa is oorlogsgeweld een harde realiteit. Ondertussen heeft Nederland een regering gekregen die liever elkaar de tent uitvecht dan problemen oplost. Ook op lokaal niveau hebben we daar last van. Wateroverlast en hitte zullen ook onze komende zomers kleuren: heel nat of juist heel heet. Ons watersysteem kan dat nog niet aan en onze huizen zijn niet gebouwd op hete zomers. De oorlogen zorgen niet alleen voor hoge prijzen, maar ook voor vluchtelingen. Helaas hebben we tegenwoordig een regering die liever vluchtelingen aanpakt dan problemen, die gemeenten niet steunt in het opvangen van vluchtelingen maar kort op hun budgetten, zodat mensen niet meer geholpen kunnen worden, en die onrealistische plannen maakt en vervolgens moet gaan bezuinigen omdat die plannen nooit worden gerealiseerd. Ondertussen zien gemeenten hun begrotingstekorten de komende jaren gigantisch toenemen, niet omdat ze slecht met geld omgaan, maar omdat de gemeentelijke budgetten door de rijksoverheid worden gekort. We moeten steeds meer doen, met steeds minder geld. De afgelopen jaren was er de hoop dat het Rijk uiteindelijk met geld over de brug zou komen, maar met dit kabinet en de bezuinigingen die nu al worden aangekondigd, heb ik daar een hard hoofd in. Intussen doet ons college precies hetzelfde. De tekorten lopen de komende jaren in rap tempo op tot boven € 1 miljoen per jaar. En wat doet Voorschoten? Wij gaan € 60 miljoen uitgeven aan een centrumplan, aan een culturele accommodatie die veel goedkoper in de bibliotheek had kunnen worden gevestigd, aan een nieuw gemeentehuis, aan nieuwe sportaccommodaties, aan een persleiding voor het riool. Begrijp me niet verkeerd: die investeringen zijn hard nodig; de meeste dan. Maar de timing is echt belabberd en de keuzes zijn verkeerd.

Er is veel geld nodig voor de Wmo-zorg. Onze inwoners verdienen fatsoenlijke zorg. Nederlanders worden steeds ouder. Dat betekent dat ze meer zorg nodig hebben. In Voorschoten speelt dit nog sterker. Onze bevolking is gemiddeld ouder dan het gemiddelde in de rest van het land. We kunnen dus verwachten dat we de komende tijd meer geld aan Wmo-zorg moeten uitgeven; dat is gewoon een demografisch gegeven. Maar dat zie ik niet terug in de Kadernota. Sterker nog, de gemeente verwacht de komende jaren minder te zullen uitgeven aan Wmo-zorg. Dat is niet alleen onrealistisch; dat is onverantwoord.

Dan de jeugdzorg. Onze kinderen en jongeren hebben recht op goede ondersteuning als ze in problemen komen, maar de budgetplafonds die we hanteren in de jeugdzorg, zorgen er juist voor dat je al in januari te horen kan krijgen dat het budget voor dit jaar op is en dat je je zorg maar ergens anders moet gaan zoeken. Dat is onacceptabel. Zorg, zoals Wmo en jeugd, zijn belangrijke taken voor de gemeente. Het zijn ook grote posten op onze begroting, zoals meneer Posthuma al zei. Het is goed om daar kritisch naar te kijken. Het is niet de bedoeling dat we geld over de balk smijten, maar onze inwoners hebben wel recht op goede zorg. Dat is een wettelijke taak van de gemeente.

Een wettelijke taak van de gehele overheid is wonen; artikel 22 van de Grondwet. Daar heeft de gemeente Voorschoten de afgelopen jaren heel veel steken laten vallen. De SP is tevreden dat er eindelijk een been wordt bijgetrokken, al moeten we de resultaten uiteraard nog afwachten. Het feit dat het college woningbouw tot de eerste prioriteit van het beleid heeft benoemd in deze Kadernota, stemt tot tevredenheid. Dat geeft aan dat de urgentie wordt gevoeld, eindelijk.

Maar de overige prioriteiten begrijpen wij niet bij de SP. Het Ambachts- en Baljuwhuis? Een veel te duur Cultureel Centrum? Sportaccommodatiebeleid? Zijn dat de prioriteiten in deze moeilijke tijd? Nogmaals, dit zijn zaken die moeten gebeuren, maar zijn dit de prioriteiten? Het benoemen van prioriteiten is een politieke keuze. Kennelijk ligt de prioriteit van dit college en deze coalitie bij

prestigeprojecten zoals de Kruispuntkerk en het Ambachts- en Baljuwhuis. De prioriteiten van de SP liggen bij de zorg, de jeugdzorg en woningbouw. Wij zullen amendementen indienen om de prioriteiten aan te passen en de reserve Sociaal domein niet leeg te plukken voor projecten die ook uit andere potjes kunnen worden betaald. Daarom dien ik bij dezen de amendementen 301, 302 en 303 in. De zorg voor onze inwoners verdient onze volledige aandacht, ook financieel. Want we krijgen het de komende jaren al zwaar genoeg.

De **voorzitter**: U dient de amendementen 303, 304 en 305 in. De griffier was scherp en fluisterde mij dit in.

De heer **Maassen** (SP): Excuus, ik had de nummers niet voor me. Dank u voor de correctie. De amendementen luiden:

"Amendement 303.

De raad van de gemeente Voorschoten, in zijn vergadering bijeen d.d. 11 juli 2024, gezien het raadsvoorstel nr. 6 Voorjaarsnota d.d. 11 juli 2024,

constaterende dat:

- a. de reserve Sociaal domein ooit was ingesteld om mogelijke tekorten in het sociaal domein te kunnen dekken;*
- b. de meerjarenramingen forse tekorten op het sociaal domein laten zien;*
- c. het college de reserve Sociaal domein inzet voor technische zaken die ook uit andere reserves gedekt zouden kunnen worden;*

van mening dat de reserve Sociaal domein hard nodig is om de aankomende tekorten op het sociaal domein op te vangen;

Besluit:

Het raadsvoorstel als volgt te wijzigen:

- 1. Beslispunt 2a wordt geschrapt."*

"Amendement 304.

De raad van de gemeente Voorschoten, in zijn vergadering bijeen d.d. 11 juli 2024, gezien het raadsvoorstel nr. 7 Kadernota d.d. 11 juli 2024,

constaterende dat:

- a. de reserve Sociaal domein ooit was ingesteld om mogelijke tekorten in het sociaal domein te kunnen dekken;*
- b. de meerjarenramingen forse tekorten op het sociaal domein laten zien;*
- c. het college de reserve Sociaal domein inzet voor technische zaken die ook uit andere reserves gedekt zouden kunnen worden;*

van mening dat:

- d. de reserve Sociaal domein hard nodig is om de aankomende tekorten op het sociaal domein op te vangen;*

Besluit:

Het raadsvoorstel als volgt te wijzigen:

- 1. De aanschaffkosten van het cliëntvolgsysteem (Kadernota bladzijde 12) te dekken uit de concernreserve;."*

"Amendement 305.

De raad van de gemeente Voorschoten, in zijn vergadering bijeen d.d. 11 juli 2024, gezien het raadsvoorstel nr. 7 Kadernota d.d. 11 juli 2024,

constaterende dat:

- a. Voorschoten de komende jaren in financieel zwaar weer terechtkomt;*
- b. in moeilijke tijden moeilijke keuzes moeten worden gemaakt;*
- c. de prioriteit moet worden gelegd bij wettelijke taken van de gemeente, zoals Wmo en jeugdzorg en de overheidstaak wonen;*

van mening dat:

- d. in de Kadernota nu prioriteiten worden benoemd die wel wenselijk, maar niet noodzakelijk zijn;*

Besluit:

Het raadsvoorstel als volgt te wijzigen:

- 1. Prioriteiten 2, 3 en 4 uit de Kadernota te schrappen als prioriteiten;*
- 2. Het sociaal domein als nieuwe prioriteit 2 toe te voegen aan de Kadernota;."*

De **voorzitter**: Deze amendementen worden toegevoegd aan de lijst die we allemaal hebben. We zijn gekomen aan het einde van de eerste termijn. Ik stel voor dat we gaan schorsen om te eten en voor politiek overleg. U heeft een overzicht gekregen van de moties en de amendementen. Daarin staat ook de volgorde waarin zij in stemming zullen worden gebracht. We hebben ze geclusterd, want er zijn voorstellen over hoe het tekort kan worden verminderd via verhoging van inkomsten of verlaging van uitgaven. De overige voorstellen gaan over onderwerpen waar al dan niet geld bij moet. Op die manier hebben we ze geclusterd. Die volgorde ziet u in de bijlage die u vanmiddag is toegestuurd en waaraan, zoals gezegd, de amendementen worden toegevoegd die zojuist door de SP zijn ingediend.

Mevrouw **Van Meenen** (VVD): Ik heb nog een vraag over onze orde. We zouden een vergadering van het presidium houden.

De **voorzitter**: Dat wilde ik net zeggen: tot slot wil ik het presidium vragen om naar mijn Kamer te gaan. Dan houden we daar eerst de korte vergadering van het presidium.

De vergadering wordt enige tijd geschorst.

De **voorzitter**: Ik verzoek het college de door de raad gestelde vragen te beantwoorden en gelijk in te gaan op de moties en de amendementen die in hun portefeuille aan de orde zijn.

Wethouder **Van der Elst**: Voorzitter. Allereerst dank aan alle fracties voor hun zeer gewaardeerde inbreng. Ik wil graag de inbrengen respectievelijk langslopen voor zover zij mijn portefeuille betreffen. Eerst heb ik een paar opmerkingen in algemene zin waarmee ik feitelijk voor een deel ook inga op gestelde vragen. In de afgelopen jaren hebben we natuurlijk al meermaals gesproken over het zogenoemde ravijnjaar, dat alleen maar dichterbij komt. Het Rijk laat de gemeenten in de steek. Daar komt het in financiële zin nog steeds op neer. Daar weten we inmiddels natuurlijk een heleboel van. Er zijn dus ombuigingen nodig. Daar gaan we vandaag nader op in. Er zullen geen leuke afwegingen gemaakt moeten worden om langetermijnbegrotingssaldi, al is het in concept, op orde te krijgen en investeringen bij te stellen. Er zal nee gezegd moeten worden over dingen die we samen liever wél hadden willen doen of we doen dingen wél maar minder of later. De uiteindelijke besluitvorming daarover is aan u, aan de raad. De beste manier in het belang van Voorschoten en alle inwoners om deze financiële uitdaging het hoofd te bieden, is om hierin samen op te trekken. De inbreng van mevrouw Mieremet van D66, die met een gelukspoppetje eigenlijk ook aangeeft dat de beste afloop is als we het samen doen, wordt zeer gewaardeerd. Dat is een waar woord.

In algemene zin is er vanuit verschillende fracties gereageerd op wat aangekondigd was in de Kadernota die we precies een jaar geleden behandelden. Dat is waar. Daar stond in geannonceerd dat we nu met meer concreetheid met draaiknoppen of tegenmaatregelen zouden komen. Het volgende is echter aan de hand. De VNG heeft de gemeenten in Nederland eind maart opgeroepen om dit juist niet te doen en om de pijn en de problemen zo veel mogelijk juist wél in kaart te brengen. Inmiddels is afgerond zo'n 75% van de Nederlandse gemeenten zover met hun respectievelijke kadernota of kaderbrief, hoe die ook heet, dat duidelijk is hoe groot de problemen zijn en hoeveel miljarden ontbreken. De VNG heeft bovendien opgeroepen om te wachten op de Meicirculaire, omdat daarin de onderhandelingsresultaten tussen de VNG en waarschijnlijk het demissionaire kabinet - ik weet niet of het nieuwe kabinet daar heel veel part of deel aan gehad heeft - hun weerslag zouden krijgen. De weerslag van die onderhandelingen zien we; die valt dus ook nog eens tegen. Maar die Meicirculaire is gekomen nadat de Kadernota in elkaar zat. Er staat ons - en met ons ten minste 300 gemeenten in Nederland - dus een uitdaging te wachten om tussen de Kadernota en de begroting het nodige te doen. Daarvoor hebben we nog even tijd - daar kom ik nog een paar keer op terug - want in de nu voorliggende Kadernota ligt voor 2025 een structureel reëel dekkend saldo voor. Ook de beleidslijnen waarlangs het college dit verder zal uitwerken, liggen erin. Er is dus wel een kader en we hebben in principe nog tot november volgend jaar voordat de begroting van 2026 definitief wordt vastgesteld. Samengevat: was het maar zo dat er bij het Rijk een vuurtoren was waar we voortdurend naar konden kijken. Tegen mevrouw Schroot, die dit met deze mooie beeldspraak heeft ingebracht, zeg ik dat er één probleem is: die vuurtoren staat er wel, maar de lamp is hartstikke stuk en de vuurtoren weet niet meer dat het een vuurtoren is en zendt geen duidelijkheid uit. We weten wat dat betreft niet wat we moeten doen; we moeten het zelf oplossen. We hadden het graag anders gezien, maar er zijn echt kaders die maken dat het volstrekt onduidelijk is wat je moet doen. We hebben gekozen voor deze richting.

Ik kom nu bij de inbrengen van de geachte afgevaardigden, te beginnen met de heer Deuzeman van de fractie van GroenLinks. Of er wel of niet kaders in staan? Wij denken toch dat die er, als je goed kijkt, voor 2025 wel degelijk in staan: hoe komen wij langs lijnen tot een structureel en reëel sluitende conceptbegroting? Fijn dat u ziet dat het college slagen wil maken. Dat willen we ook graag, samen met onze ambtenaren. Ik heb al betoogd waarom de Meicirculaire niet in de Kadernota opgenomen is. Dat is overigens iets wat we al jaren doen; zij zit er als bijlage wel bij, maar zij is te laat om meegenomen te worden in de Kadernota. Wij hopen met u dat het nieuwe kabinet de problemen in gemeenteland nu eindelijk eens een keer in beeld krijgt en er iets aan doet. Ergens zal de wal het schip keren, maar wanneer en hoe?

U roept op om vooral ook naar de inkomstenkant te kijken. Die oproep om niet alleen naar de kosten en de uitgaven te kijken maar ook naar de inkomstenkant, is door meerdere fracties gedaan. Daarvoor wil ik verwijzen - ik pak het er even bij - naar de inleiding van de Kadernota, de vierde regel van de tweede alinea: "Duidelijk is dat verdere ombuigingen, bezuinigingen en/of verhogingen van inkomsten noodzakelijk zijn om de komende vier jaar tot een positief resultaat te komen." Het staat erin; dus we zien het en we weten het. Het gaat dus niet alleen om de uitgavenkant.

De heer **Posthuma** (PvdA): Ik heb dat stukje ook gelezen. Sterker nog: ik refereer daaraan in een amendement dat ik heb opgesteld. Het punt is echter dat in de uitwerking helemaal niet naar de inkomstenkant wordt gekeken. In de digitale Voorschotense Krant zag ik de wethouder gisteren letterlijk zeggen: "Ik kijk alleen maar naar beperking van de uitgaven." U doet nu een beetje alsof wij een beetje gek zijn, maar volgens mij is het dus precies andersom.

Wethouder **Van der Elst**: Dat laat ik in het midden. Als er twee gekken in één kamer zitten, kan het trouwens best gezellig worden, maar dat zeg ik in z'n algemeenheid; ik zou niet weten op wie ik doel. De focus ligt nu op de lastenkant; dat is wat hier bedoeld is. De Kadernota zegt wat die zegt en dat staat er niet voor niks.

De heer **Posthuma** (PvdA): Ik neem dan aan dat u ons amendement kan omarmen en aan de raad kan overlaten.

Wethouder **Van der Elst**: Het staat al in de Kadernota. Als we dan dingen moeten gaan amenderen of met moties ... Het staat er letterlijk al in. Dat is waar we nu zijn. Ik kom straks terug op hoe wij reageren op de moties en de amendementen.

De **voorzitter**: Voordat u verdergaat, is er de derde en laatste interruptie van de heer Posthuma.

De heer **Posthuma** (PvdA): Dan snap ik niet zo goed waarom u in de Voorschotense Krant precies het tegenovergestelde aangeeft. Het komt dus ook voort uit uw eigen reactie in de krant. Ik verzin dit niet.

Wethouder **Van der Elst**: Het klopt: de prioriteit en de focus liggen op de uitgaven- en lastenkant. Dat is echt waarvan we denken dat we het daarvan moeten hebben. Wat je ook zou willen doen aan die inkomstenkant, dat is waarschijnlijk een marginaal stukje, maar het staat in de Kadernota; dat is óók waar.

Mevrouw **Kortekaas** (CDA): Meneer Posthuma, u heeft het over de Voorschotense Krant. Bent u zich ervan bewust dat u in mijn beleving ook een voorschot heeft genomen op de uitkomst van vanavond? Daar staan ook allerlei dingen over in de krant. Daar mag u even op reageren.

De heer **Posthuma** (PvdA): Ik geloof dat mevrouw Kortekaas mijn punt niet helemaal heeft gevat. Het gaat mij niet om het punt dat de wethouder een voorschot heeft genomen in de krant. Het gaat erom dat wat hij in de krant zegt, precies het tegenovergestelde is van wat hij in de Kadernota heeft gezegd.

Mevrouw **Kortekaas** (CDA): Bent u het met mij eens dat een krant misschien een beperkte weergave is van wat er allemaal besproken wordt en niet het hele verhaal? Ik vind wat u nu zegt niet relevant. Laat de wethouder alstublieft rustig uitleggen hoe de keuzes zijn gemaakt.

De heer **Posthuma** (PvdA): Ik zou het even aan de krant kunnen vragen, omdat die toevallig aanwezig is, maar als u de wethouder goed heeft beluisterd, heeft u gehoord dat hij eigenlijk letterlijk bevestigt wat er in de krant is opgeschreven. Ik kan dus volgens mij zeggen dat de Voorschotense Krant dit heel waarheidsgetrouw heeft opgeschreven.

De **voorzitter**: Ik hecht eraan om op te merken dat de media altijd onafhankelijk zijn. Dus discussies over wat er in de krant staat ... Dat is wat het is en dat is altijd de waarheid. Dat heb ik geleerd, ondanks ervaringen die ikzelf heb gehad, niet hier maar in mijn vorige leven. De media mogen dingen opschrijven. Wethouder Van der Elst, vervolg uw beantwoording.

Wethouder **Van der Elst**: Waar ligt de grens van het acceptabele als je focust op het snijden en beperken van kosten en uitgaven? Dat is nou juist het probleem: we zullen dat samen moeten uitzoeken. Er is geen boekje waarin dit staat. De overheid gaat over wat er via het Gemeentefonds op ons afkomt. De provincie is toezichthouder en grijpt in als we er een puinhoop van maken. We hebben in het coalitieakkoord afgesproken dat we dat niet zouden doen. Dat is ook een grondslag waarmee u dit college in de stoel gezet heeft en daar houden we ons maar even aan. Er is ook nog een nota Schuldenbeheersing uit 2022. In bijna alle gemeenten van Nederland mag vervolgens de gemeente - dat zijn wij met elkaar, zowel de raad als het college en ook de ambtenaren - de puinzooi opruimen. Dat is waar we nu voor staan.

Mevrouw **Schroot** (D66): Wij zijn het er helemaal mee eens dat we als gemeenten voor de taak staan om de puinhopen op te ruimen die we vanuit het Rijk gepresenteerd krijgen, maar hoever is het college bereid daarbij te gaan als inwoners daar echt enorm veel last van krijgen? Waar ligt de grens?

Wethouder **Van der Elst**: Dat is een hele lastige. Ik kan dat ook niet zomaar in een paar woorden uitspreken, want dat gaat over tal van terreinen en perspectieven, die ook nog afhankelijk zijn van persoonlijke situaties. We zullen daar uiteindelijk samen als raad een besluit over moeten nemen. Het is niet alleen aan het college om dat te vinden; dat is aan de raad als hoogste orgaan.

Mevrouw **Schroot** (D66): Ik ben blij te horen dat we dat samen moeten bespreken, maar had dat dan niet nú gemoeten? Had dit niet nú voorgelegd moeten worden aan de raad?

Wethouder **Van der Elst**: Dat is een kans en we hadden dat ook wel gewild, maar de VNG heeft ons juist ontraden om dat te doen. De VNG zegt: laat nou zien hoe erg het is waar je nu voor staat

en ga vervolgens met elkaar aan de slag om het op te lossen. 75% van de Nederlandse gemeenten heeft dat gedaan, net als wij.

De **voorzitter**: De derde en laatste interruptie, mevrouw Schroot.

Mevrouw **Schroot** (D66): Volgens mij adviseert de VNG colleges ook om de raad mee te nemen in de moeilijke keuzes die gemaakt moeten worden. Dat missen wij.

Wethouder **Van der Elst**: We zullen dat zo goed mogelijk doen, maar capaciteit is een item, tijd is een item en complexiteit is een item. We doen dus ons best.

De heer **Deuzeman** (GroenLinks): Ik kan me grotendeels aansluiten bij de vragen van mevrouw Schroot, maar u zegt nu dat capaciteit een probleem is. Er is ons een jaar geleden toegezegd dat we het hier zouden hebben over de keuzes en de impact van die keuzes. Dat bijt helemaal niet met het in kaart brengen van hoe groot de problemen zijn. Sterker nog: de impact op de inwoners kunnen laten zien is een cruciaal onderdeel van laten zien wat dit betekent voor een dorp als Voorschoten. Als ik de wethouder hier nu hoor zeggen dat er geen capaciteit is om deze keuzes in kaart te brengen, hoe gaan we dat dan doen richting de begroting? Want dat is exact wat er de komende maanden moet gebeuren en dat is de afgelopen twaalf maanden kennelijk niet gelukt.

Wethouder **Van der Elst**: Er was een VNG-advies en dat heb ik net gememoreerd. De VNG zei: wacht nou af totdat de onderhandelingen die gaande zijn, gereflecteerd worden in de Meicirculaire. Dat viel haar tegen, maar dat was te laat om in de Kaderbrief mee te nemen. Ik wilde sowieso zeggen - als ik het goed heb gehoord, heeft u dat ook in uw inbreng ingebracht - dat we pas in november 2025 besluiten gaan nemen over de begroting voor 2026. Wat dat betreft hebben we dus nog echt heel veel meer dan een jaar. We gaan onze uiterste best doen om u zo goed mogelijk in stelling te brengen en te betrekken.

De heer **Deuzeman** (GroenLinks): Als wij in november 2025 gedragen besluiten willen nemen over zoiets ingrijpends, denk ik dat we daar vóór november 2025 zicht op moeten hebben. Dat is de tijd die wij nu nog hebben om dit op te pakken. Ik heb een aanvullende vraag. Ik hoor de wethouder nu zeggen dat er gewacht moest worden tot de Meicirculaire, maar die Meicirculaire vertelt ons dat wij al in 2025 een probleem hebben, aanvullend op de Voorjaarsnota. Hoe gaan we dat oppakken? Dat is immers een veel kortere termijn. Dit is niet alleen een probleem dat we ergens over anderhalf jaar moeten oplossen; dit is een probleem voor deze zomer en dit najaar.

Wethouder **Van der Elst**: Dat is een duidelijke vraag van de heer Deuzeman. Het antwoord staat net zo duidelijk in de Kadernota, want daarin staat hoe we het gaan oplossen. Als de Meicirculaire het geprognosticeerde positieve saldo voor 2025 omlaag duwt, willen we dat dekken door dekking te halen uit de concernreserve tot je op het nulpunt komt. Dat mag; dan voldoe je nog steeds aan de taakstelling van de toezichthouder. Dat is hoe we het willen doen. Wat dat betreft is er dus vertrouwen in een reëel en structureel sluitend saldo van de begroting voor 2025, en we hebben nog tijd voordat we de definitieve besluiten moeten nemen voor de eerstvolgende begroting.

De **voorzitter**: De derde en laatste interruptie van de heer Deuzeman.

De heer **Deuzeman** (GroenLinks): U zegt "een reëel structureel sluitend saldo", maar het zorgelijke is dat wij structurele tekorten hebben. Door die te dekken met een incidentele baat, uit een reserve, hebben wij niet plotseling een reëel structureel sluitende begroting. Ik denk dat we weliswaar op de nul kunnen komen, maar dat ook de toezichthouder gaat zeggen dat wij wel degelijk een structureel probleem hebben. Hoe wil de wethouder daar dan op gaan reageren?

Wethouder **Van der Elst**: Als volgt. Zolang je een solvabiliteit hebt die hoger is dan 20%, wat bij ons het geval is, is het toegestaan - dat is veranderd; dat is aangescherpt - om maximaal 10% van de vrije concernreserve, ook al is die incidenteel, te gebruiken om dit soort zaken te dekken. Je voldoet dus echt aan de regelgeving en we krijgen er geen problemen mee. Het is natuurlijk niet lekker. Het is een aller-, aller-, allerlaatste noodgreep, want je trekt dan van lieverlee wel je concernreserve leeg. Denk dan dus niet dat je het lek boven water hebt, maar als een hinkstapsprong tussendoor zou je het een keer kunnen doen. Zo moet je het volgens mij lezen.

De **voorzitter**: Ik stel voor dat de wethouder nu even de overige vragen gaat beantwoorden.

Wethouder **Van der Elst**: Goed, voorzitter, ik ga een paar meters maken. De fractie van de VVD, mevrouw Van Meenen, had het over zelf verantwoordelijkheid nemen. Ja, dat doen we graag. Dus waarvan akte; we zitten er precies zo in. Dat veel projecten nu concreet worden doorgezet en dat er resultaten worden geboekt, is ook waar. Investerings zijn hoog; daar wordt aan gewerkt. Dat hebben we aangegeven in de Kadernota. Er is een langetermijnplanning die staat zoals die staat en we geven duidelijk aan dat we daar wat aan moeten doen. Dat kan op verschillende manieren, in ieder geval door uitgaven te temporiseren, want daar zal je een effect van zien in de ontwikkeling van je schuldquote.

Woningbouwprojecten prioriteren enzovoorts: ja, het is waar. We begrijpen het en ik kom straks terug op uw motie. Tegelijkertijd is er natuurlijk wel een prioriteitsstelling vanuit het college: wonen, wonen, wonen. U weet er alles van, maar we kunnen niet alles tegelijk; ook dat is waar. We houden het in reële proporties, zoals we dat in alle opzichten proberen te doen. Toch wil ik kwijt - de heer Maassen doelde daar feitelijk ook op - dat als je nu gaat remmen op nieuwe woningbouwprojecten, je pijplijn gedurende een aantal jaren leeg raakt. Dan heb je straks - ik durf het bijna niet te zeggen - minder te doen dan je zou willen. Je moet dus ook heel zorgvuldig naar de vulling van die pijplijn kijken als je een aantal jaren niks doet.

Realistische verwachtingen: dat klopt; daar proberen we onze uiterste best voor te doen. U geeft het Cultureel Centrum hoge prioriteit. Dat is vanuit mijn portefeuille Cultuur natuurlijk fijn om te horen.

Ik kom bij de reactie op twee moties. In motie 332 wordt het college opgeroepen - het is wat scherper geformuleerd - om aan de kant van het financiële management een aantal zaken te doen. We kunnen ons vinden in die motie. Het college zal u bij de uitwerking richting de begroting voorleggen hoe we deze keuzes willen invullen. Zeker de basisvoorzieningen zo veel mogelijk in stand houden: dat is een waar punt. We gaan hier dus in die zin mee akkoord dat we de motie graag ondersteunen.

In motie 333 wordt opgeroepen om in de woningbouwprojecten te kijken naar realiteitszin enzovoorts. We steunen dat wel, omdat we in politieke zin geloven dat aan u als raad alle kansen gegeven moeten worden om in moties uw wensen mee te geven. Zo kunnen we moeilijk nu al zeggen dat we bepaalde wensen afkeuren, want dan zijn we al bezig met besluitvorming. Dat kunnen we dus niet doen. Ik wil u er wel op wijzen dat uitgerekend vanuit uw fractie weleens geroepen wordt: hoe staat het nou toch met die Moeder Godskerk? We moeten dus wel oppassen dat we het één niet uitsluiten met het ander. Dat wil ik u meegeven.

Mevrouw **Kortekaas** (CDA): Naar aanleiding van de opmerking van de wethouder zou ik graag willen horen wat de motie van de VVD over de focus op de inzet op wonen betekent voor bijvoorbeeld Starrenburg III.

Wethouder **Van der Elst**: Ook dat zijn keuzes, maar we geloven niet dat het opportuun is om Starrenburg III op de een of andere manier nog in de vertraging te zetten. Bovendien is dat het grootste woningbouwproject dat we hebben. Laten we dat dus maar doorzetten met 356 woningen.

Mevrouw **Van Meenen** (VVD): Wethouder Van der Elst zegt dat wij regelmatig geroepen hebben: wanneer gaan we nou iets doen met de Moeder Godskerk? Dat hebben we al enige tijd geleden laten varen, precies omdat we keuzes willen maken.

De **voorzitter**: Wethouder, vervolg uw beantwoording.

Wethouder **Van der Elst**: Ik kom bij de fractie van D66, bij mevrouw Schroot. Ik denk dat ik in feite al geantwoord heb op veel van wat u inbracht, inclusief de vuurtoren. Was die er maar! Dat is een behoorlijk dilemma. Hoe invloed op keuzes? We gaan u zo goed mogelijk betrekken en we hebben nog even de tijd. Het heeft weinig zin om te proberen u niet te betrekken, want u gaat er uiteindelijk toch over, maar het is een uitermate complexe materie. Het is ook niet zo dat we dit zomaar even kunnen oplossen met elkaar. We kunnen er samen alleen maar zo goed mogelijk mee omgaan. Ik denk dat dat een reëel beeld is en dat hebben we nu voor ons. Definitief oplossen hangt echt ook af van hogere machten, die je bij het Rijk terugvindt.

Tot welke prijs? Dat heb ik al genoemd: dat is nou precies de afweging waar we voor staan. Daarbij kunnen een heleboel verschillende meningen naar voren komen. We zullen het samen horen.

Mevrouw **Schroot** (D66): Ik hoop dat de wethouder ook van het reces gebruik gaat maken om even te gaan drijven en niet gefocust te zijn op een wel of niet werkende vuurtoren, maar wanneer gaan we het over die prijs hebben en wanneer komt het college met voorstellen naar de raad?

Wethouder **Van der Elst**: In ieder geval in de cyclus richting de begrotingsraad 2025. Dan hebben we dus nog een jaar om met elkaar dingen verder uit te werken, maar we willen wel met een concept komen: zo zou het in ieder geval kunnen. Dat gaan we aan u voorleggen.

Mevrouw **Schroot** (D66): Komen er dan ook zulke goede feiten op tafel dat we onze verkiezingsprogramma's daarmee kunnen voeden? Want er ligt wel iets op tafel voor heel Voorschoten, waar we het met elkaar over moeten hebben.

Wethouder **Van der Elst**: Dat vind ik een lastige, want ik ga natuurlijk niet over het verkiezingsprogramma van uw partij. Dus wat u daarin wilt opschrijven ... Ik begrijp de gedachte wel. Er zullen keuzes gemaakt moeten worden. Daar kan je iets van vinden in een verkiezingsprogramma. Ja, dat lijkt mij wel.

De **voorzitter**: De derde en laatste interruptie, mevrouw Schroot.

Mevrouw **Schroot** (D66): Ik ga de wethouder zeker niet vragen om ons verkiezingsprogramma te schrijven. Daar zijn we zelf prima toe in staat, maar ik wil wel graag dat het college de feiten op tafel legt waarmee we te maken hebben. Waar ligt de wal die het schip gaat keren? Wat kunnen we wel aan en wat niet? Op alle vragen die ik heb gesteld, wil ik graag meer inzicht hebben voordat de verkiezingsprogramma's worden geschreven.

Wethouder **Van der Elst**: Wat wel of niet kan en wat wel of niet aanvaardbaar is en in hoeverre je voor je samenleving qua cijfers van 8 naar 7 of 6 moet gaan, is echt een individuele interpretatie. Ik kan daar nu niets anders over zeggen dan dat we u via het proces dat we willen inzetten, willen betrekken en voorstellen aan u willen voorleggen.

De samenwerking met buurgemeenten of misschien met gemeenten een beetje verder weg en natuurlijk het opzoeken van de gemeenschappelijke regelingen: dat zullen we zeker doen.

Voorschoten Lokaal, de heer Van Duivendijk, sprak over de prioriteiten. De financiën op orde staat inderdaad hoog in het vaandel, ook van dit college. We zullen trouwens wel moeten, want anders ontstaat er een probleem en dan ben je buiten machte om er nog iets aan te doen, zal de provincie de buikriem fors aanhalen enzovoorts, enzovoorts. Gaat het bij die aftopping van investeringen om € 6 miljoen of meer? We moeten natuurlijk ook weer oppassen dat we niet verschotten, maar wat nu in de langetermijnbegroting staat, is wel een beetje fors; dat is zeker waar. We bezuinigen niet klakkeloos, want dat zou ondoordacht zijn. Elke stap die we kunnen zetten, doen we zo goed mogelijk overwogen. De focus op hoofdzaken: zeker, dan gaat het sneller, ook als het laaghangend fruit is; dan moet je daar zeker op focussen, maar dat is er niet zoveel.

Dan kom ik bij de inbreng van de heer Posthuma. Het werk voor hoe en waar bezuinigd zou kunnen worden en misschien de andere kant op qua lasten is nog niet klaar. Dat is echt nog onderhanden. Anders had het misschien wel anders gelopen, maar dat is nog niet klaar. Op uw prioriteit voor het sociaal domein kom ik straks nog terug bij de reactie op de amendementen, maar in algemene zin verwijs ik naar wat we in het kader van de beantwoording van schriftelijke vragen van de gecombineerde commissie al beantwoord hebben. Dat was vraag 30 in een lange lijst. D66 vroeg met zijn zesde vraag hoe het zit met die top 4 van prioriteiten. Die vraag hebben we beantwoord, waarbij we hebben beargumenteerd waarom die vier erin staan, namelijk omdat de besluitvorming in het verleden niet al te veel daadkracht, doorpakken en dingen fiksen uitstraalde. Daarom hebben we ze bovenin gezet. We hebben toegevoegd - hoewel dat een politieke vraag is, hebben we die deze keer toch schriftelijk beantwoord - dat dit onverlet laat dat er daarnaast ook nog een brede reeks van andere belangrijke onderwerpen is die ook grote aandacht hebben, waar we verder inzet aan geven en daarmee ook resultaten boeken. Ik heb mondeling in de commissie gezegd dat je uiteraard in ieder geval moet denken aan het sociaal

domein - uit alle cijfers blijkt dat we daar grote problemen ervaren - en een sterke ambtelijke organisatie, want zonder die hebben we helemaal niks meer te wensen met elkaar. Dat heb ik met u gedeeld.

De heer **Posthuma** (PvdA): Ik vind het een prachtige volzin en ik heb die met veel belangstelling meerdere keren achter elkaar gelezen. Het punt blijft nog steeds dat mijn partij het daar niet mee eens is en dat wij vinden dat die prioriteit daar gewoon in moet komen te staan. U kunt diezelfde antwoorden op de vragen nog een keer herhalen, maar we zijn het niet met u eens. Ik heb hopelijk kunnen uitleggen waarom dat zo is. Ik hoop dat u nog voortschrijdend inzicht heeft. Het is nooit te laat, zou ik zeggen.

Wethouder **Van der Elst**: Ik heb ooit gehoord: als je stopt met leren, ben je bijna dood. Laten we dat dus niet met elkaar afspreken, maar het is ook niet erg als we het niet helemaal met elkaar eens zijn. Als we maar eenzelfde richting in onze gedachten hebben en die hebben we: u sloot af met "onze samenleving is van ons allemaal" en wij denken daar precies zo over.

De heer **Posthuma** (PvdA): We hebben een amendement ingediend om in september nog een discussie te gaan voeren over de echte Kadernota, waar we het dan over moeten gaan hebben. Als ik het zo hoor, wilt u het graag samen doen. Dat hoorde ik in uw reactie op mevrouw Schroot en ook in uw reactie op meneer Deuzeman: "allemaal samen", "elkaar betrekken", "we gaan het samen doen". Dan neem ik aan dat u ons amendement met volle zwaarte omarmt en meeneemt.

Wethouder **Van der Elst**: Ik was zo blij met die laatste volzin omdat we het toch wel eens waren, maar ik moet ook nog iets zeggen over twee amendementen. Amendement 301 gaat inderdaad over de prioritering. Die onderwerpen zijn in 2024 en eerdere jaren ook al met prioriteit opgepakt. Wij zijn daar met een enorme hoeveelheid tijd en energie mee bezig, ook in de portefeuille van andere wethouders. Ik verwees al naar de beantwoording van die schriftelijke vragen. Daar wil ik toch mee volstaan. Dat betekent dat we het zo met elkaar eens zijn dat we dit een toevoeging vinden die weinig hout snijdt. We overwegen dus toch om dit de raad te willen ontraden. Verder is het aan u hoe hier verder mee om te gaan.

De **voorzitter**: De laatste interruptie.

De heer **Posthuma** (PvdA): Het ging mij om amendement 302, niet om amendement 301.

Wethouder **Van der Elst**: Daar kom ik ook op terug, want dat is het amendement na amendement 301; dan komt amendement 302.

De heer **Posthuma** (PvdA): Ik ben blij dat de wethouder Financiën kan rekenen.

Wethouder **Van der Elst**: Dat is nog niet gezegd, maar in volgorde zetten lukt nog weleens. Het amendement vraagt om de Kadernota 2025 vast te stellen als uitgangspunt enzovoorts. Dat is het: het is een uitgangspunt van waaruit je vervolgens maatregelen gaat nemen. Het is dus een piketpaal, die hier voor staat voor 2025: is het sluitend enzovoorts? Er is een sluitende begroting voor volgend jaar. Wat wij doen, is in lijn met het VNG-advies, waar ik al uitgebreid op in ben gegaan. Dat is feitelijk wat het is. Het wordt een beetje ingewikkeld om in september met een tussenbalans te komen met verschillende varianten van begrotingen, doorgerekend en wel, tot en met de langetermijninvestering. We gaan u zo goed mogelijk betrekken, maar ik ga nu niet toezeggen dat we die tussenbalans in september gaan fiksen. Dat kan ik niet maken.

De **voorzitter**: De derde en laatste interruptie op dit punt, meneer Posthuma.

De heer **Posthuma** (PvdA): De wethouder heeft het iedere keer over de VNG. Volgens mij heeft de VNG niet gestemd. Zij geeft een advies. U heeft afspraken gemaakt met het hoogste orgaan in deze gemeente, namelijk de gemeenteraad. U kunt iedere keer wel naar de VNG verwijzen, maar u heeft met ons die afspraak gemaakt. U heeft dat zelf in de Kadernota van 2024 gezet. Dat is iets waar wij op zitten te wachten. Ik heb helemaal niks met die VNG te maken; ik heb met u te maken en u heeft met ons te maken. Ik wil ook graag dat u daar op die manier op reageert.

De **voorzitter**: En dat alles via de voorzitter in de richting van de wethouder.

Wethouder **Van der Elst**: Ik dacht net dat we elkaar gevonden hadden in het samenwerken in deze samenleving. Ik denk dus dat het en-en-en is. Maar goed, we begrijpen de gedachte, we hebben de keuzes gemaakt zoals we die gemaakt hebben en we doen het zo goed mogelijk. Daar kunt u het mee oneens zijn. Dat is dan te respecteren; laat ik het daarbij laten. Ik heb nu gereageerd op beide amendementen van de PvdA.

De fractie van het CDA noemde een lange rij zaken waar inderdaad veel inzet wordt toegepast, ook door onze ambtenaren. Het is fijn dat u bevestigt dat u resultaten ziet. U noemt een breed aantal zaken waaraan je in een lokale samenleving zou moeten voldoen. Dat lukt aan deze kant niet altijd en dat zal in de toekomst misschien weleens nog wat lastiger worden. Dat heeft dan toch weer te maken met die vermaledijde bedragen uit het Gemeentefonds.

Tot slot de heer Maassen van de SP. Kort samengevat: het ziet er niet goed uit. Dat klopt. Is de heer Maassen in de buurt? Wilt u dit anders aan hem doorgeven? Hij zal het vast wel horen. Het ziet er inderdaad niet goed uit. We delen die mening, en allen met ons. Ik denk dat we genoeg zijn ingegaan op de achtergronden en daarmee ook op de oorzaken. Fijn dat u woningbouw ook prioriteit geeft. Dat is toch wel een dingetje. We hebben elkaar daarover ook het nodige beloofd en toegezegd. Wat amendement 305 betreft wil ik verwijzen naar het antwoord dat ik zojuist heb gegeven over amendement 302 van de PvdA, want die amendementen zijn vergelijkbaar. Wij ontraden dus om de prioriteitsstelling nu te gaan veranderen.

De **voorzitter**: Ik geef het woord aan wethouder De Bruijn voor de beantwoording van de vragen en de reactie op de ingediende moties en amendementen.

Wethouder **De Bruijn**: Voorzitter. We hebben een en ander met elkaar afgestemd. Voor mij blijken er slechts nog twee moties te behandelen. De rest zal straks door collega Schokker worden opgepakt of is al behandeld door collega Van der Elst. Ik begin met motie 330 van het CDA over het gevefonds in het centrum. Het college ontraadt deze motie. Het is een redelijk ad-hoconderwerp dat ineens komt oppoppen en dat we destijds niet met elkaar hebben afgesproken bij de Ontwikkelvisie Centrum. Daarnaast merkte ik bij een klein rondje door het centrum bij de ondernemers dat eigenlijk geen hond hierop zit te wachten. Ik zou dit dus eigenlijk willen ontraden.

Motie 335 gaat over de Leidse Sleutelpas. Ik refereer aan de eerdere discussie die we hebben gehad over het minimabeleid. Daarbij hebben we ook over dit onderwerp gehad, waarbij we als college al hebben aangegeven dat we dit onderwerp van Leiden in de gaten houden en dat we eigenlijk ook al aangeliend zijn. Zodra er informatie vanuit Leiden is, krijgen wij die ook. De huidige stand van zaken is dat Leiden op zoek is naar een projectleider. Daar heeft Leiden ook middelen voor opgenomen in haar Kadernota. Zodra die aan de gang is, zal hij of zij ook bij ons langskomen. Wij verwachten daarbij ook een uitgewerkt voorstel. Dat betekent eigenlijk - ik zeg het eerlijk - dat de motie overbodig is, omdat wij dit al op die manier oppakken. Wel wil ik aangeven dat ik hier best ook wel wat zorgen over heb. Gelet op de financiën en de discussie die we hier hebben, verwacht ik dat dit niet goedkoop is. Het zal dus echt een afweging worden van kosten maar ook baten. Het moet niet juist ten koste gaan van wat we aan deze doelgroep geven. Daarnaast geef ik meteen mee - daarmee zeg ik misschien al te veel - dat ik me er ook zorgen over maak of er, zolang wij bij Leidschendam-Voorburg zitten, de mogelijkheid is om aan te sluiten. Maar goed, op termijn, als we daar meer duidelijkheid over hebben, zullen we daarop terugkomen.

De **voorzitter**: Ik geef het woord aan wethouder Schokker voor de beantwoording van de vragen en de reactie op de moties en amendementen in zijn portefeuille. Welkom, meneer 't Lam!

Wethouder **Schokker**: Voorzitter. Ik ga in op een aantal gestelde vragen en vervolgens op de diverse moties die onder mijn portefeuille vallen. Ten eerste de aan mij doorgeleide vraag van het CDA en meneer Posthuma over het jeugd- en jongerenwerk. Er is gevraagd of we het kunnen verantwoorden. We hebben net de hele beantwoording gehad van de schriftelijke vragen. Daarnaast verloopt die subsidie via Voorschoten voor Elkaar, dat daar gewoon een financiële verantwoording van geeft. We kunnen dit dus gewoon verantwoorden.

Het CDA had een aantal vragen in de voordracht van mevrouw Kortekaas. Zij vroeg om in te zetten op preventie. In de Kadernota wordt een pilot genoemd met een pedagogisch adviseur bij het Centrum voor Jeugd en Gezin. Dat is eigenlijk typisch een voorbeeld van preventie. Door het college wordt voorgesteld om daar € 15.000 naartoe te laten gaan. In die zin wordt er dus ingezet

op preventie. Daarnaast vindt via Voorschoten voor Elkaar een heleboel preventie plaats. Er wordt dus op verschillende manieren ingezet op preventie.

U vroeg of zowel in de regio als lokaal alles op alles zal worden gezet om kostenbeheersing in de jeugdzorg te realiseren. De jeugdzorg zal natuurlijk nog vaker met u worden besproken, onder andere aan de hand van de brief over de prognoses. Morgenmiddag heb ik hierover een overleg in de regio. Het is natuurlijk echt 5 voor 12, in elk geval wat de kosten betreft. Het zijn gewoon echt zeer forse kostenstijgingen. Daar maak ik me veel zorgen over; dat heb ik hier al een paar keer aangegeven. Wij doen er alles aan om te zorgen dat dit in de regio goed gaat. We moeten natuurlijk lokaal zorgen dat we de zaakjes op orde hebben, maar in de regio is er ook echt werk aan de winkel. Er vindt een fundamentele heroverweging plaats. Er is een taskforce opgericht; ook daarover bent u al geïnformeerd. Op die manier proberen we echt focus aan te brengen in de regio, maar ik zeg daar tegelijkertijd bij dat het wel dertien verschillende gemeenten zijn. Het is best een grote; het gaat over € 125 miljoen in de regio. Dat is dus niet heel eenvoudig, maar er wordt keihard aan gewerkt.

U heeft ook gevraagd naar het onderzoek naar het zwembad. Er liggen moties van de raad over het onderzoek naar het zwembad. U vroeg eigenlijk of ook een wat beperktere variant kan worden meegenomen. Dat kan ik wel toezeggen, want er zullen verschillende varianten worden meegenomen, variërend van sluiting en inderdaad zo'n kleinere door u voorgestelde variant tot andere varianten, zoals een combinatie met een sporthal et cetera. Er worden dus verschillende varianten bekeken. Ook in combinatie met het sportaccommodatiebeleid is dit aan de orde geweest.

De heer **Deuzeman** (GroenLinks): In deze Kadernota wordt gesproken van "een renovatie". Als we zeggen dat er hele andere baden moeten komen, is dat geen renovatie. Hoe moeten wij die investeringsplanning op dit moment opvatten?

Wethouder **Schokker**: Hoe bedoelt u? Er is een afspraak gemaakt in het coalitieakkoord om het zwembad tot 2030 open te houden. Er vindt nu een onderzoek plaats. Er staat ook dat er in 2025 een besluit over zou worden genomen. Dat besluit zijn we eigenlijk aan het voorbereiden. Daar maakt renovatie deel van uit, maar ook sluiting. Alle opties worden opengehouden.

De heer **Deuzeman** (GroenLinks): Dit is dus precies het probleem, want u heeft zelf in de Kadernota gezet dat u een renovatie van ruim € 8 miljoen aan het plannen bent in 2030. Als u nu zegt "dat kunnen we misschien wel doen, maar we zijn allerlei dingen aan het bedenken", vraag ik me af wat de waarde is van een investeringsplanning waarin dat staat. U stuurt dat zelf naar de raad; dat hebben wij niet aangegeven. Ik verwacht dus van u dat u zegt wat de status daarvan is. Of is het gewoon puur informatief en zouden we het net zo goed kunnen schrappen uit deze Kadernota?

Wethouder **Schokker**: Ik reageer puur op basis van het onderzoek dat plaatsvindt en waar ook moties van de raad over liggen. Daar heb ik het over. Die moties zijn al een of twee jaar geleden door de raad aangenomen. In dat onderzoek staat dat er in 2025 een keuze plaatsvindt. Wat er al aan investeringen is opgenomen, staat er nog uit het verleden in. We hebben daar geen nieuwe investeringen in gezet. Er ligt een motie van de coalitiepartijen. We gaan kritisch naar alle investeringen kijken. We zullen dit daar dus ook onderdeel van laten zijn, maar dit stond er al in. Dat is er niet specifiek dit jaar in gezet.

De **voorzitter**: De heer Deuzeman, de derde en laatste interruptie.

De heer **Deuzeman** (GroenLinks): Het spijt me, maar de wethouder was er de vorige keer niet bij en ik neem het hem dus niet persoonlijk kwalijk, maar dit stond er echt nieuw in. Wij waren namelijk verbaasd dat dit erin stond. Op zich waren wij positief verrast dat men wil investeren in het zwembad, maar we waren verbaasd. U zegt nu dat u reageert op basis van het onderzoek. Het probleem is dat we het hier over de Kadernota hebben. Die heeft u aan ons voorgelegd. Dit roept bij ons echt vragen op over de status van deze investeringsplanning. Er wordt heel veel aandacht besteed aan hoe ingewikkeld het is met al onze investeringen, maar het blijkt allemaal boterzacht te zijn. Dat maakt het voor ons heel ingewikkeld om hier een oordeel over te hebben. Kunt u daar eens naar kijken en daar een oordeel over geven?

Wethouder **Schokker**: Wij zullen dit punt nog even bekijken en dan komen wij even terug op hoe het precies zit met die precieze investering. Dat neemt niet weg wat ik gezegd heb over het onderzoek, maar op die investering komen we terug.

De **voorzitter**: Ter precisering: wethouder, geeft u aan dat u in de tweede termijn hierop terugkomt?

Wethouder **Schokker**: Ja, het stond er vorig jaar ook al in, begrijp ik, maar we zullen het nog even bekijken.

De **voorzitter**: We gaan hier niet over in overleg. We hebben nu afgesproken dat de wethouder deze vraag even meeneemt. We gaan na de eerste termijn sowieso schorsen. Dan wordt deze vraag even uitgezocht. Het antwoord komt terug in de tweede termijn.

Wethouder **Schokker**: Het is op dit moment misschien logisch om het over de doe-het-zelf-isolatiesubsidie te hebben, die door mevrouw Kortekaas is genoemd. We proberen ook een aantal landelijke subsidies et cetera; daar zijn we over aan het communiceren. Dit heeft dus echt nadrukkelijk onze aandacht.

Ik kom bij de moties en de amendementen, allereerst bij amendement 304 van de SP over de reserve Sociaal domein. Daarin wordt gevraagd om die investering niet te dekken uit de reserve Sociaal domein, maar uit de bestemmingsreserve. We mogen die bestemmingsreserve niet voor heel veel gebruiken; die mag niet worden gebruikt voor structurele lasten vanuit het sociaal domein, dus ook als je overschrijdingen hebt voor jeugd en de Wmo. Daarom stellen we nu voor om deze manier te gebruiken. Ik wil het amendement dus ontraden.

Dan de motie over de sportaccommodaties. De geest en de strekking van de motie begrijpen we. We hebben vorige week nog het debat hierover gehad. Ik moet zuiver zijn: voor wat in het sportaccommodatiebeleid staat, wordt volgend jaar geld beschikbaar gemaakt. Dat is ook in de Kadernota opgenomen. Dat geld is bestemd voor externe onderzoekssteun om te zorgen dat het wordt gerealiseerd. We hebben dus al middelen beschikbaar gesteld, alleen niet in de vorm van onze eigen ambtelijke capaciteit, maar ik zeg daarbij dat we er voor deze begroting van uitgaan dat we dit kunnen realiseren. Daarop wordt op alle mogelijke manieren voorgesorteerd; het is niet voor niets een van de vier prioriteiten. Mocht het onverhoopt toch niet lukken om het binnen deze bestaande middelen te doen, dan komen we uiteraard bij u terug, zoals ook in de motie wordt gevraagd. Maar wij ontraden om, zoals in deze motie gebeurt, nog meer ambtelijke capaciteit te vragen.

De heer **Posthuma** (PvdA): Dank aan de wethouder voor de inhoudelijke behandeling van onze motie. Het is goed om te zeggen dat het bedrag dat is vrijgemaakt om het sportaccommodatiebeleid vorm te geven, € 120.000 in het eerste jaar is en € 50.000 in het tweede jaar, zoals we in het plan zien. Als ik zie welke dingen allemaal gedaan moeten worden en dat er ook sprake is van externe inhuur, waardoor je ook niet te maken hebt met een fulltime persoon die dit gaat uitvoeren, ben ik bang dat dit niet door één persoon gedaan kan worden en dat het dus niet reëel is dat dit uitgevoerd kan worden. Dat is de reden waarom wij als raadsleden de inschatting maken dat dit het college niet gaat lukken met deze capaciteit. Graag uw reactie.

Wethouder **Schokker**: Deze vraag heb ik natuurlijk ook zelf gehad en heb ik heel kritisch gesteld bij het opstellen van dit sportaccommodatiebeleid. Mij is echt nadrukkelijk aangegeven dat het hiermee mogelijk is. Nogmaals, als de realiteit toch anders uitwijst, komen we bij u terug, maar ik vind het al best wel een bedrag dat wij hiervoor beschikbaar stellen. Natuurlijk moet er orde op zaken worden gesteld. Er is veel werk nodig en het krijgt de prioriteit die het verdient, maar onze aanname is op dit moment dat het mogelijk is om het daarmee te doen. Ik zou daar dus toch uw steun voor willen vragen.

De heer **Posthuma** (PvdA): Het sportaccommodatiebeleid loopt natuurlijk jaren en jaren door. Als u eigenlijk zegt dat u het eerstvolgende jaar een bedrag geeft en het jaar daarna de helft daarvan, terwijl het sportaccommodatiebeleid gewoon jaren en jaren doorgaat, is dat toch niet duurzaam geregeld en georganiseerd?

Wethouder **Schokker**: Voordat we weer in een debat komen dat we eigenlijk vorige week hadden moeten voeren: er moet een inhaalslag worden gemaakt, er moeten contracten op orde worden gebracht en er moeten verschillende werkzaamheden plaatsvinden. Wij denken dat die inhaalslag met deze € 170.000 in anderhalf jaar op orde kan worden gebracht. Daarnaast is er vanuit de ambtelijke organisatie rekening gehouden met capaciteit om dit te begeleiden en om daar ook aan te werken. Daar zullen we het voorlopig mee moeten doen. Als het onvoldoende is, zal ik bij u terugkomen, maar tegelijkertijd gaat er al best wat geld naartoe en we hebben het financieel ook best lastig, als centraal onderwerp in de Kadernota. Ik denk dus dat we het op dit moment eigenlijk hiermee moeten doen. Wat ons betreft is de motie dus sympathiek, maar wordt zij ontraden.

Dan de motie over het jongerenwerk. U vraagt eigenlijk om het geld de komende jaren voort te zetten. Dat is natuurlijk uiteindelijk aan u, maar dit wordt op dit moment niet gedekt. Daarnaast zitten we in een nieuwe fase; daarover hebben wij u een informatiebrief gestuurd. Als uitkomst van het onderzoek van Regioplan komen er een aantal opdrachten voor Voorschoten voor Elkaar. Een van de opdrachten is in de welzijnshoek, een andere opdracht is voor de jeugdhoeke en er is ook een opdracht voor het jeugd- en jongerenwerk. Die opdracht hebben wij als college net verstrekt. Dat vindt ook plaats en wij vinden het niet verstandig om daar verder iets in te mengen. Laten we nu eerst zorgen dat we dit gewoon goed uitvoeren. Tegen die achtergrond ontraden we deze motie.

Dan motie 336 van verschillende partijen, eigenlijk van alle partijen, onder aanvoering van de heer Deuzeman. Die motie kunnen we aan het oordeel van de raad overlaten. Er spelen een aantal zaken. We zijn er op dit moment al mee bezig. Het heeft dus onze nadrukkelijke aandacht. We zullen hier bij de begroting wat uitgebreider antwoord op geven. Er moeten twee kruispunten op de Leidseweg worden aangepakt. Dat kunnen we wel zeggen, maar er moet wel worden bekeken hoe dat precies moet worden aangepakt: wat is dan de verbetering en waar bestaat die precies uit? Daar moet dan uiteindelijk ook weer een ontwerp, een definitief ontwerp et cetera voor worden gemaakt. We zullen het dus zo veel mogelijk prioriteren. Daarnaast is het goed om op te merken - daar moet u uiteindelijk ook een eigen afweging in maken - dat in het kader van de meekoppelkansen een subsidie vanuit de provincie beschikbaar is voor die beide kruispunten. Die subsidie komt pas beschikbaar in de loop van 2026. Dat speelt hierbij dus wel een rol, maar ik heb de motie aan het oordeel van de raad overgelaten.

Mevrouw **Van Meenen** (VVD): Hoor ik de wethouder feitelijk in wat bedekte termen zeggen dat het, gezien de capaciteit, wellicht moeilijk is om deze motie uit te voeren?

Wethouder **Schokker**: Nee, ik zeg dat ik in september als onderdeel van de begroting met de hele afweging kom, want er is gewoon een afweging te maken. Die moet u uiteindelijk maken. Als we het naar voren halen, heeft dat financiële consequenties en het moet ook logistiek of qua planning et cetera wel kunnen, maar u geeft nu een helder signaal: dit moet naar voren. Dat gaan we dus natuurlijk proberen te realiseren.

Mevrouw **Van Meenen** (VVD): Kan de wethouder dan aangeven dat hij ons bij de begrotingsbehandeling een scenario voorspiegelt waarin we het naar voren halen en een scenario waarin we dat niet doen, zodat we echt een keuze hebben?

Wethouder **Schokker**: Ja, dat is mogelijk. Dat is prima, als onderdeel van de motie. Dan krijgt u vooral de financiële weging plus de logistieke weging, namelijk of het kan.

De **voorzitter**: Mevrouw Van Meenen, de derde en laatste interruptie.

Mevrouw **Van Meenen** (VVD): Dat was inderdaad de laatste vraag: niet alleen financieel, maar ook qua uitvoering.

Wethouder **Schokker**: Ik kijk of ik alle amendementen heb gehad, ook van de SP. Wat ik net heb gezegd over de reserve Sociaal domein, geldt ook voor de Voorjaarsnota. Dat had ik misschien nog niet zo expliciet gezegd. Dus bij dezen.

De heer **Maassen** (SP): Ik ben blij dat wethouder Schokker nog even terugkomt op de reserve Sociaal domein, want hij heeft eigenlijk gezegd dat beide amendementen niet mogelijk zijn omdat de reserve Sociaal domein niet gebruikt mag worden voor het dekken van de structurele tekorten.

op de uitvoering. Ik heb in de tussentijd even de tijd gehad- er zat immers wat tijd tussen de eerste keer en de tweede keer dat hij dat zei - om op te zoeken wat we daarover gezegd hebben toen die reserve werd ingesteld bij de Kadernota 2016; ja, gelukkig zit er een zoekfunctie op iBabs. Daar staat dat deze reserve is bedoeld "voor het opvangen van (incidentele) tekorten die ontstaan bij de implementatie en uitvoering van de nieuwe en oude taken van de Wet maatschappelijke ondersteuning, de Jeugdwet en de Participatiewet". Die reserve is dus juist bedoeld om die tekorten op te vangen waarvan de wethouder nu zegt dat hij die reserve daar niet voor mag gebruiken. De vraag aan de wethouder is dus: zijn we nu stom of waren we toen stom?

De **voorzitter**: Ik ben heel benieuwd naar het antwoord.

Wethouder **Schokker**: Volgens mij is de heer Maassen historicus. Zaken veranderen. Dit was ongeveer acht jaar geleden. Inmiddels kijkt de toezichthouder op een andere manier naar reserves. Ook naar de besteding van incidentele gelden wordt dus op een andere manier gekeken. Ook het karakter van reserves is veranderd. Het antwoord op uw vraag over oordelen laat ik onbeantwoord.

De heer **Maassen** (SP): Dat laatste was natuurlijk niet helemaal serieus voor de beantwoording, maar dit geeft natuurlijk wel aan dat er iets veranderd is. Dat geeft de wethouder terecht aan. Dat is problematisch, want deze reserve is indertijd ingesteld als de reserve Wmo. Later is zij "reserve Sociaal domein" gaan heten. Zij is samengesteld uit overschotten die we indertijd hadden van zorggeld dat op dat moment niet besteed kon worden. Toen hebben we als gemeenteraad afgesproken dat we daar een potje van zouden kunnen maken, omdat we toen al zagen aankomen dat er in de toekomst misschien een probleem zou zijn met die budgetten. Nu is dat probleem er en hebben we die reserve hard nodig en nu moeten we dat geld gaan uitgeven aan een cliëntvolgsysteem, omdat we het niet gebruiken waarvoor het bedoeld was. Dat is toch belachelijk?

De **voorzitter**: U vraagt de wethouder om het oordeel of dit belachelijk is.

De heer **Maassen** (SP): Dat was een enigszins retorisch einde, maar graag een reactie van de wethouder hierop, want is dit niet een beetje gek?

De **voorzitter**: De reactie van de wethouder op de veranderende omstandigheden in de afgelopen jaren.

Wethouder **Schokker**: Ik begrijp de frustratie, maar ik ben bang dat ik dit hier op dit moment niet voor u kan oplossen. Dit is de veranderende omgeving. Wellicht is dit iets om nog eens in een P&C-omgeving aan de orde te stellen, maar dat is ter overweging aan u.

De **voorzitter**: Daarmee is wethouder aan het einde van zijn beantwoording gekomen. Ik heb zelf ook nog twee vraagjes staan. Ik vraag de heer Bremmer daarom om het voorzitterschap van mij over te nemen.

(De heer Bremmer neemt het voorzitterschap van de vergadering over van de burgemeester.)

Burgemeester **Stemerdink**: Voorzitter. Voor mij zijn er één vraag en één motie. De vraag is de vraag van het CDA over de CO₂-uitstoot. Ik kan mij niet aan de indruk onttrekken dat dit de derde keer is dat wij hier met elkaar over spreken. Dat weet ik zeker, want deze vraag lag ook bij de begroting voor en ook bij de Kadernota daarvoor.

Mevrouw **Kortekaas** (CDA): De wetgeving is pas ingegaan. Het kan dus wel van tevoren allemaal aangekaart zijn als ambitie om daar iets mee te doen, maar de vraag wat ermee gedaan wordt, ligt nu pas voor.

Burgemeester **Stemerdink**: Zeker, de wetgeving is pas ingegaan. Ik constateer dat u daarvoor een brede belangstelling heeft, maar het antwoord zal niet heel veel verschillen. De wet is op 1 juli 2024 ingegaan. Als u mij na negen werkdagen meting van de CO₂-uitstoot vraagt hoe het daarmee gaat, wordt het wat ingewikkeld. Dat zeg ik u in alle eerlijkheid. Dit heeft méér dan onze aandacht. Mevrouw Kortekaas gaf in haar bijdrage terecht aan dat we er als gemeente net als veel andere gemeenten op sturen dat medewerkers met het openbaar vervoer of de fiets naar het werk gaan en dat daar inderdaad een hogere vergoeding voor is dan voor met de auto komen. Resultaten zijn

er echt nog niet; ja, van negen werkdagen. Er gaat echt een tijd overheen om te zien of er ook op langere termijn resultaten zijn. Ik ga daarover dus geen rapportage sturen. Om te beginnen vind ik dit echt een bedrijfsvoeringspunt. Dat is één. Ten tweede heeft de hele implementatie even tijd nodig, want wij zijn in verhouding tot andere, wat grotere gemeenten een vrij kleine organisatie. Ik kan u verzekeren dat het een klus is om van elke medewerker in systeem X bij te houden hoe hij of zij hoeveel dagen per week naar het werk komt et cetera. Als je het hebt over taken of opdrachten die naar gemeenten komen en die in de praktijk bijna onuitvoerbaar zijn - ze dienen een goed doel; daar gaat het niet om - dan is dit er één van. Je zult maar een ambtelijke organisatie hebben van 700 à 800 man, en overal zijn personele wisselingen en van alles. De resultaten gaan ongetwijfeld komen, maar niet op dit moment en ook niet op de korte termijn of bij de begroting.

Dan motie 329 over dienstverlening. Het grappige is dat ik, toen ik de motie las, een compleet ander beeld had dan toen ik de inbreng van mevrouw Schroot erover hoorde. Toen ik de motie in de voorbereiding las, dacht ik - dat is naar alle waarschijnlijkheid mijn blinde vlek - dat het ging over dienstverlening bij Burgerzaken. Ik geef eerlijk toe waar mijn gedachte over ging. Vervolgens hoor ik een heel mooi betoog over de brede vorm van dienstverlening, die eigenlijk alle facetten van de gemeentelijke organisatie beslaat. Toen dacht ik: o jee, en nu? Want ik begrijp wat u vraagt. Ik vertaal het heel kort: u vraagt eigenlijk dat de dienstverlening in de meest brede zin des woords, die nodig is voor de inwoners, of het nu gaat om het afgeven van paspoorten of om het verlenen van zorg, overeind blijft. U vraagt mij ook om het aan te geven als daar extra financiële middelen voor zijn. U koppelt dit ook aan de bestuurskrachtmeting. Daar heb ik twee uitdagingen bij. Ik denk dat de bestuurskrachtmeting niet klaar is op het moment dat de begroting wordt opgesteld. Het is dus maar de vraag of ik die kan meenemen, maar beide documenten staan wel in dezelfde periode op de agenda van uw commissie en uw raad. Ik zou u dus willen uitnodigen om te kijken wat er uit die bestuurskrachtmeting komt op de punten waarvoor uw raad nadere aandacht wil. Ik ga dat zelf ook doen, want ik heb daar ook nog geen beeld bij; ik wacht ook af, net als u. Ik kan dit nu nog niet aangeven. Ik zou u dus eigenlijk willen vragen om deze motie ... Aanhouden bestaat niet, maar nu ik niet daar maar hier zit, zou ik zeggen: hou de motie aan, zodat bij de begroting in samenhang met die bestuurskrachtmeting kan worden bekeken of er zaken zijn waarvan in dit geval mevrouw Schroot vindt dat daar extra aandacht voor nodig is, want ik kan dit nu niet invullen of daarvoor gebruiken.

De **voorzitter**: Ik constateer dat er verder geen vragen zijn. Ik geef de leiding terug aan mevrouw Stemerding.

(De burgemeester neemt het voorzitterschap van de vergadering over van de heer Bremmer.)

De **voorzitter**: Dank u wel. We zijn gekomen aan het eind van de beantwoording door het college in de eerste termijn. Mevrouw Schroot heeft waarschijnlijk een ordevoorstel over een schorsing.

Mevrouw **Schroot** (D66): Nee, wij hebben nog geen reactie van het college gekregen op motie 334. Die krijgen wij graag alsnog.

De **voorzitter**: Kunt u mij aangeven wat het onderwerp is?

Mevrouw **Schroot** (D66): Dat betreft de oproep inzake bezwaar tegen de herverdeling van het Gemeentefonds.

Wethouder **Van der Elst**: Voorzitter. Dat herverdeeffeet hangt de gemeente als een molensteen om de nek, zoals al gesteld. Voor zover onze polsstok reikt, willen we ons maximaal inspannen, maar we krijgen deze motie nooit volledig voor elkaar. Punt 2 in het dictum is: onderzoeken welke juridische stappen we moeten ondernemen. Dat is nou juist het probleem: die zijn er niet. Er is een structuur ontstaan die niet klopt. We willen ons maximaal inspannen, maar ik zeg niks toe. Dus oordeel raad.

De **voorzitter**: Zijn alle vragen beantwoord en is op alle moties en amendementen ingegaan? Dat is het geval. Ik stel voor om sowieso te schorsen. Een aantal zaken moet nog worden uitgezocht.

De heer **Deuzeman** (GroenLinks): Wij hebben zelf ook even gekeken. Ik wil mijzelf corrigeren. Het stond inderdaad in de begroting. Daarom wordt de vraag anders, maar het is een beetje jammer als we gaan schorsen om dat uit te zoeken. Hierbij neem ik dat dus terug.

De **voorzitter**: Oké. Ik zie dat er behoefte is aan een schorsing van een kwartier.

De vergadering wordt enige tijd geschorst.

De **voorzitter**: We liggen mooi op schema. Hou dit tempo vol! We zijn gekomen aan de tweede termijn van de raad. Wellicht is het goed als u ook reageert op moties en amendementen, indien u dat nog niet heeft gedaan.

De heer **Deuzeman** (GroenLinks): Voorzitter. Ik reageer allereerst op de reactie van wethouder Van der Elst. Hij ziet het anders en zegt dat er wel degelijk kaders in deze Kadernota staan. Het is wel beperkt, maar we horen wat de wethouder zegt en we snappen dat het een ingewikkelde puzzel is. We zullen het er nu mee moeten doen.

De wethouder zei terecht - ik was blij om dat te horen - dat als we in 2025 de zaak moeten dekken uit de reserve omdat dat nu eenmaal mag, dit niet betekent dat we het lek boven hebben. Dat is natuurlijk precies waar de kneep zit. Het is goed dat we het met een beetje Prittstift en wat touwtjes aan elkaar krijgen en dat we het dan langs de toezichthouder krijgen. Laten we wel zijn: dat is op zichzelf ook de moeite waard, maar we zullen op een gegeven moment een antwoord moeten formuleren. Ik heb in mijn betoog gezegd dat dit wat ons betreft niet zozeer hard bezuinigen is. Is het juist in dit geval, als we dit van plan zijn, misschien een idee om die medebewindvoeringstaken te isoleren, om te zeggen dat we daar geen structurele dekking voor hebben, dat we dat deze keer dan uit onze concernreserve doen maar dat we hier een probleem hebben en om tegen de toezichthouder te zeggen: vertel ons maar wat wij hier volgens u op termijn mee moeten doen? Dan handelen we niet alsof we denken dat we ermee weggkomen, net als een student die te laat aan zijn proefschrift begonnen is, maar doen we een statement richting de toezichthouder. Ik denk dat dat de moeite waard is. Ik zou daar graag een reactie van de wethouder op krijgen.

Ik heb, mede gelet op mijn spreektijd, braaf gezegd dat ik in een latere termijn zou ingaan op de twee moties die wij zelf indienen. Dat is dus deze termijn. Het is fijn om alvast de reactie van de wethouders gehoord te hebben. Over motie 335 hoorde ik de wethouder zeggen dat alles waar wij in deze motie om vragen, al gebeurd is. We zagen dat een haalbaarheidsonderzoek naar de invoering van de Sleutelpas is afgerond en dat het antwoord gewoon uitgesproken positief is: het is haalbaar en hij wordt ook ingezet. Voor ons was vooral van belang dat dit dan het moment is om alvast kenbaar te maken dat we eventueel - we hebben alle caveats van de wethouder gehoord - mee zouden kunnen gaan doen, zodat we niet als spuit 11 op het laatste moment aan komen zetten. Dat is exact wat de wethouder gedaan heeft. Dus complimenten aan de wethouder daarvoor. Daarmee zullen we deze motie niet in stemming laten brengen, want die voegt niet veel meer toe.

Motie 336 vraagt om prioritering van de herinrichting van de afslag Leidseweg/Mozartlaan. Daar hebben we de wethouder ook over gehoord. De fietsveiligheid langs de Leidseweg is een prioriteit in deze Kadernota. We zien ook dat er aan beide rotondes gewerkt gaat worden. Dat is hartstikke mooi en belangrijk. In de nota Fietsveiligheid is al in 2020 geconstateerd dat die twee rotondes knelpunten waren en dat dat punt Mozartlaan/Leidseweg eigenlijk ook wat aandacht verdiende. Nu zien we dat daar wordt gebouwd aan Beresteyn. Er komt dus nog een ontsluiting op af. We hebben overlegd met alle fracties. De motie is door iedereen onderschreven; dank aan iedereen voor het goede overleg. Er is gewoon een breed gevoel dat de aanpak van die oversteek prioriteit verdient. We zijn blij met alle ondertekeningen. Ik zou de wethouder op het hart willen drukken om pragmatisch te zijn en te kijken wat er mogelijk is, maar om dit zo veel mogelijk naar voren te halen. Dit zijn exact de dingen die we moeten oplossen voor onze inwoners. Dit moeten we niet laten liggen.

Ik ga nog even in op amendementen. Amendement 301 gaat over het toevoegen van het sociaal domein als speerpunt. We hebben de wethouder daarover gehoord, maar we vinden wel dat het bestuurlijk een belangrijk element is, zoals ook in de Voorjaarsnota wordt gezegd en hier ook werd erkend. We moeten gaan kijken hoe we dit allemaal aansturen, met name de jeugdzorg. Dat is

allemaal natuurlijk niet zo sexy en je kunt er niet mee scoren als je zegt dat we het allemaal netjes op orde proberen te krijgen, maar het is belangrijk dat we dit laten landen in de organisatie. We vonden het heel vreemd dat dit ontbrak. Wij zullen dit amendement dus gewoon steunen.

Amendement 305 van de SP sluit daar eigenlijk op aan en zegt: laten we dan alleen dat doen. We snappen het gevoel van urgentie, want we kunnen het sociaal domein natuurlijk niet laten lopen, maar we vinden het ingewikkeld om alle andere zaken te schrappen. We zeiden juist dat we dit dorp nu niet alvast in een soort opheffingsuitverkoop zetten in de zin van: nou ja, dan dit maar. Als we alleen het sociaal domein kunnen doen, hoe belangrijk dat is, moeten we ons afvragen waar we als gemeente mee bezig zijn. Ik zou er dus juist niet voor willen pleiten om de rest te laten lopen. We zullen op een gegeven moment toch alles moeten doen, want Voorschoten is een gemeente waar veel mensen veel vragen hebben. Daar zullen we toch dingen voor moeten doen.

Amendement 302 vinden we erg procedureel en we hebben van de wethouder gehoord dat het allemaal waarschijnlijk niet lukt in september. Wij hebben liever dat er dan een voldragen stuk komt in november, want we zullen deze discussie wel moeten hebben.

Dan de moties; met het oog op de tijd zal ik dat een beetje concentreren. Motie 333 van de VVD gaat over de prioritering van woningen. Wij snappen de insteek heel goed, want het laatste wat we moeten doen, is trekken aan allerlei projecten waarvan je denkt dat het eigenlijk dode paarden zijn en waarvan je je afvraagt waarom we die nog doen. We moeten ervoor zorgen dat we dingen voor elkaar krijgen. Ik denk alleen dat de motie iets te ver gaat, want het is de bedoeling dat we ook in de periode hierna nog projecten kunnen realiseren. De projecten die nu gebouwd worden, zijn projecten die we eerder in een stelling hebben gezet. Ik denk dus dat we ons niet alleen op die projecten moeten richten, maar we snappen goed dat we erg scherp moeten zijn op waar energie op ingezet wordt. Wat dat betreft zullen we de motie niet steunen, maar we snappen de inzet wel.

Het laatste punt waar ik op terugkom, is motie 329 over de borging van dienstverlening in de Kadernota. De burgemeester, de portefeuillehouder, heeft gevraagd om bij de begroting nog eens hiernaar te kijken. Ik zal dat verder laten bij de fractie van D66, de eerste indiener. We hebben het bij deze Kadernota wel over teruglopende fondsen en de lastige discussies die we daarover moeten gaan voeren. Dat is precies waar het knijpt, want hoe borgen we structureel een gezonde gemeentelijke organisatie, ook als we de komende jaren moeilijke besluiten moeten nemen en taken moeten laten liggen? Hoe haalbaar is dat? Ik zou daarop nog graag een reactie van de portefeuillehouder, van de burgemeester, krijgen: hoe ziet zij die toekomst van onze organisatie in het licht van wat er nu wellicht op ons afkomt als er in Den Haag geen andere besluiten genomen worden?

Tot slot motie 331 over het geld voor de jeugdwerkers. Die motie werd afgeraden omdat daar nog naar gekeken moet worden. Het gaat om een miniem bedrag, namelijk om € 10.000 over twee jaar, dus € 5.000 per jaar. Dat is niet eens de moeite van het vermelden waard. Ik denk dat het een klein bedrag is met een grote praktische inzet. Wij zijn daar dus gewoon voor. Ik denk dat we dat soort kleine dingen juist moeten doen. Als we nog ergens praktisch willen zijn, is dit het punt.

Mevrouw **Van Meenen** (VVD): Voorzitter. Ik zal mij beperken tot de reacties op de amendementen en de moties zoals die voorliggen. Wij zullen niet voor amendement 301 stemmen. We hebben zelf een motie ingediend, juist om het college ruimte te geven om zijn eigen afwegingen te maken en met voorstellen te komen. Dat is de reden waarom wij niet voor dat amendement zullen stemmen.

Amendement 302 is technisch. Ik denk eerlijk gezegd ook dat we in het gewenste tijdspad onvoldoende informatie hebben. Daarmee volg ik het college. Daar zullen we dus niet voor stemmen.

Wij zijn niet voor de aanpassingen aan de reserve Sociaal domein. We volgen daarin de wethouder. Wij zijn ook niet voor het verhaal over de prioriteiten. Met betrekking tot de motie over de inkomsten zie ik eerlijk gezegd een zorg, als je het zo reëel stelt: onze inwoners hebben natuurlijk al zeer hoge lasten. Wij maken ons dus zorgen: wil je dan extra lasten toevoegen? Wij kunnen ons iets voorstellen bij het genereren van extra inkomsten door meer te bouwen en de economie te vergroten, maar volgens mij staan die voorstellen al in de Kadernota.

De motie over de herverdeling van het Gemeentefonds voelt voor ons als energie in de verkeerde richting. Ik denk dat we allemaal delen dat die herverdeling van het Gemeentefonds niet wenselijk is en zeker nadelig is voor Voorschoten. Dit proces loopt al jaren en er zijn allerlei technieken toegepast ten behoeve van hoe het wél zou moeten zijn. Eerlijk gezegd denk ik dat we eerder meer hebben aan met de VNG strijden voor een grotere toevoeging aan het Gemeentefonds dan dat we echt over die herverdeling moeten praten. Wij zijn dus niet voor deze motie.

Mevrouw **Schroot** (D66): Dank aan mevrouw Van Meenen voor haar toelichting, maar wij verwachten dat de VNG niet voor ons gaat opkomen, omdat ze ook te maken heeft met voordeeltgemeenten. Daarnaast: als wij als nadeeltgemeenten niet gezamenlijk een vuist maken, kunnen we ervan uitgaan dat we op termijn misschien met € 140 per inwoner worden gekort. Dan kan onze gemeente echt niet meer bestaan. Denk dus goed na over wat u hiermee uitspreekt.

Mevrouw **Van Meenen** (VVD): Ik zie de werking van de VNG anders. En zoals gezegd gaan we liever voor het vergroten van de koek dan voor het anders verdelen van de koek. Vandaar dat wij deze motie niet zullen steunen.

Mevrouw **Schroot** (D66): We zijn het zeker met u eens dat we moeten gaan voor het vergroten van de koek, maar voor het herverdelen van de koek moeten we als kleine gemeenten echt een vuist maken, want anders gaan we er niet komen. Gaat de VNG dat volgens u doen?

Mevrouw **Van Meenen** (VVD): Ik kijk daar anders naar. Ik ga echt voor het vergroten van de koek en niet voor het richten van de energie op die herverdeling.

De **voorzitter**: De derde en laatste interruptie, mevrouw Schroot.

Mevrouw **Schroot** (D66): De laatste opmerking die ik hierover wil maken, is dat het gaat om het schrijven van één briefje naar alle nadeeltgemeenten en kijken hoe je elkaar kan vinden. Zoveel moeite hoeft het niet te zijn.

Mevrouw **Van Meenen** (VVD): Als het alleen dat ene briefje zou zijn, stelt het natuurlijk niks voor en hebben we er ook niks aan. Ik blijf dus bij mijn standpunt.

We hebben van de wethouder gehoord dat hij voldoende capaciteit heeft voor de ondersteuning van de sportaccommodaties. Daar zullen we dus niet in meegaan. Over de borging van de dienstverlening heb ik de portefeuillehouder in mijn beleving horen zeggen dat het nu nog te vroeg is voor deze motie. Daar gaan wij dus niet in mee. Met het gevefonds gaan we niet mee, want het centrumplan zoals het er ligt, is wat ons betreft afdoende. Over de motie over het jongerenwerk hoorde ik de heer Deuzeman zeggen dat het om een klein bedrag gaat. We hebben vorig jaar al een behoorlijk bedrag bijgeplust op het jongerenwerk. Het onderzoek laat eigenlijk zien dat mensen niet kunnen zeggen of het daadwerkelijk iets doet. We weten niet of we de goede jongeren bereiken. Wat ons betreft is dit dus zonde van het geld en gaan we niet mee met deze motie.

Motie 335 is ingetrokken en over motie 336 is het nodige gezegd. Daar zijn we vanzelfsprekend voor, met de vraag om de scenario's te ontwikkelen bij de begroting, zoals de wethouder ook heeft toegezegd.

Mevrouw **Schroot** (D66): Voorzitter. Het gevoel van een slechtnieuwsgesprek dat ik de afgelopen weken eigenlijk met mezelf heb gevoerd over de situatie van onze gemeente en onze toekomst, was best een pijnlijk proces. Ik merk zelfs dat ik nu emotie op voel komen over hoe erg we ervoor staan. Ik heb het gevoel dat dit niet begrepen wordt door onze raad en dat we niet voldoende doorhebben voor welke afgrond we staan, want het is wel óns dorp. Nu zal ik even ingaan op de moties en amendementen, voordat ik helemaal in tranen uitbarst. Dat is niet de bedoeling, want dan ben ik weer een vrouw en dan krijg je dat soort opmerkingen; dat is misschien een beetje negatief bedoeld en u mag daar gerust om lachen.

De **voorzitter**: Wilt u een korte schorsing, mevrouw Schroot?

Mevrouw **Schroot** (D66): Ja, ik neem even een slokje water.

De **voorzitter**: We schorsen de vergadering drie minuten.

De vergadering wordt enige tijd geschorst.

De **voorzitter**: We zitten in de tweede termijn van de raad. Mevrouw Schroot gaat in op de moties en de amendementen.

Mevrouw **Schroot** (D66): Voorzitter. Dank voor de schorsing. Soms is het leven van een raadslid best heftig. Dat beleven jullie allemaal weleens.

We zullen voor amendement 301 stemmen. We zullen tegen amendement 302 stemmen. We zullen voor amendement 304 stemmen. We zullen tegen amendement 305 stemmen. We zullen voor amendement 327 stemmen; sorry, we zullen voor motie 327 stemmen. Het is best lastig met een bril met wat vocht erop. We zullen tegen motie 332 stemmen. We zullen tegen motie 333 stemmen. We zullen voor motie 334 stemmen. We zullen tegen motie 328 stemmen, omdat het college aangeeft dat er al voldoende capaciteit is. We zullen voor motie 329 stemmen. We zijn tegen motie 330. We zijn voor motie 331. We willen het wel graag in samenhang zien met VVE, maar het is zo'n klein bedrag; waar hebben we het over? We zijn voor motie 336.

De heer **Van Duivendijk** (Voorschoten Lokaal): Voorzitter. Om het niet te saai te maken, beperk ik me tot de positieve dingen waar wij voor gaan stemmen; dat lijkt me sneller. Wij zullen natuurlijk voor motie 332 stemmen. Dat is logisch, want dat is een mooie motie waarin we het college oproepen om met creatieve voorstellen te komen om de begroting beter op orde te krijgen. Wij zullen meestemmen met motie 333 van de VVD over de inzet op wonen in de Kadernota. Wij vinden dit nuttig, omdat we dan inderdaad kunnen kijken of we op een efficiënte manier die pijplijn gevuld kunnen houden, afgezet tegen de projecten die op dit moment op de projectenlijst staan en de projecten die toegevoegd worden. Wij zien daar dus naar uit. We horen de wethouder graag nog over de herverdeling van het Gemeentefonds. Er werd een beetje bagatelliserend gesproken van "een briefje naar de VNG". Kan de wethouder aangeven of er nog andere wegen te bewandelen zijn dan alleen dat briefje naar de VNG? Want anders vermoed ik dat het inderdaad niet zo heel veel zin heeft. Welke stappen die hij kan nemen, ziet hij nog meer? Ik weet dat de wethouder het aan het oordeel van de raad heeft gelaten, maar ik vraag toch iets meer invulling van mogelijke stappen.

Motie 336 gaat over het herinrichten van de Leidseweg/Mozartlaan. Het lijkt ons een prima plan om dat zo snel mogelijk uit te voeren, rekening houdend met de opmerking van mevrouw Van Meenen over het maken van een vergelijking in de begroting tussen de meekoppelkans en de niet-meekoppelkans. Ook daar stemmen wij dus voor.

De heer **Posthuma** (PvdA): Voorzitter. Ik wil gelijk reageren op de inbreng van mevrouw Schroot, want die is natuurlijk terecht: wat er nu aan zit te komen, is echt heel serieus. Zij ziet gewoon de realiteit onder ogen van wat dat betekent voor dit dorp. Wij moeten er met z'n allen iets aan doen om dat mogelijke tijt nog te keren. Met hoe het nu gaat - daar refereerde ze in haar betoog heel duidelijk aan - gaan we eigenlijk als een soort Titanic op een bepaalde ijsschots af, zijn we misschien allemaal nog vrolijk muziek aan het maken en doen we eigenlijk nog te weinig. Ik herken dus heel goed wat zij zojuist meldde. Dat is voor ons de reden voor het indienen van amendement 302, waarmee we er in een iets eerder stadium verder over kunnen praten. Ik hoorde de wethouder in zijn beantwoording zeggen dat de PvdA al in september een meerjarenperspectief wil hebben. Als we even naar het amendement kijken, zien we dat dat helemaal niet wordt gevraagd. We vragen wat het voor 2025 betekent, omdat we daarvoor ook nog een tekort op de begroting hebben staan. Ook dat moet opgelost worden. Ten tweede vragen we eigenlijk om een procesvoorstel te doen: hoe kunnen we dit op een goede manier, met alle plussen en minnen die er zijn, inzichtelijk maken en hier een goede politieke keuze in maken? Ik wil de wethouder vragen om nog even heel goed naar de twee beslispunten te kijken waar het over gaat en om vooral te bezien wat besispunt 2 precies inhoudt, zodat hij daar nog een keer op kan reflecteren en daar nog eens zijn waardering aan kan geven, of niet.

Dan nog de motie over het jongerenwerk. In de begroting die wij bespreken, staat € 83 miljoen euro op de planning. Dan is een paar duizend euro natuurlijk klein bier, maar ik heb echt van dichtbij gezien - en ik heb daarover ook contact gehad met de jongerenwerkers - dat een klein beetje extra geld ervoor kan zorgen dat zij goede dingen kunnen organiseren in het dorp. Ik ben er zelf ook een paar keer bij geweest. Verschillende jongeren uit de samenleving komen daar met elkaar samen. Het is voor iedereen; iedereen kan eraan bijdragen en het is gratis. Je ziet ook dat

jongerenwerkers dan hun handen vrij hebben omdat ze niet allerlei budgetten en andere dingen moeten aanvragen, maar gelijk die activiteiten kunnen organiseren. Mijn oproep blijft dus: ga mee met die motie en zorg ervoor dat die jongerenwerkers ook in 2026 en 2025 dit soort dingen gewoon op een goede wijze kunnen doen.

Dan wil ik nog even naar de verschillende moties en amendementen. Ik heb de wethouder gehoord over het amendement van de SP over de reserve Sociaal domein. Het lijkt mij in die zin niet zo goed om daarin mee te gaan. Met betrekking tot amendement 305 van de SP deel ik de observaties van de heer Deuzeman. Daar gaan we dus niet in mee. Wat motie 332 van de VVD, het CDA en Voorschoten Lokaal betreft: ik vind het heel gek dat iets wat je gewoon in een amendement zou moeten organiseren, via een motie wordt gedaan. Ik heb dit al breed becommentarieerd in mijn bijdrage. Ik vind het echt heel gek. Ik vind dat de coalitiepartijen daar gewoon hun verantwoordelijkheid niet in nemen. Wat motie 333 van de VVD over het wonen betreft: ik vind het lastig dat je dan voor een bepaalde periode eigenlijk te weinig woningbouwplannen in de pijplijn krijgt. Ik zie dat als een reële dreiging. De heer Maassen refereerde er al aan dat we ook na 2030 woningen willen hebben en dat het zicht daarop op deze manier behoorlijk beperkt wordt. Ik vind dit dus eigenlijk een zeer vervelende motie, om het zo maar te zeggen.

Mevrouw **Van Meenen** (VVD): Ik ben een beetje verrast door de inbreng over deze motie. Feitelijk is dit een van de weinige moties waarin we keuzes maken om minder geld uit te geven. We hebben nu gehoord waaraan we wel allemaal geld willen uitgeven, maar niet waaraan we geen geld willen uitgeven. Ik begrijp de zorg dat we onze pijplijn wellicht onvoldoende vullen, maar we moeten toch keuzes gaan maken met elkaar?

De heer **Posthuma** (PvdA): Zeker, mevrouw Van Meenen, we moeten zeker keuzes maken. Er zijn keuzes die gemaakt worden aan de kostenkant, maar er kunnen ook keuzes worden gemaakt aan de inkomstenkant. Ik heb gemerkt dat de VVD structureel de inkomsten die de gemeente zou kunnen genereren, bewust negeert en er ook zorg voor heeft gedragen dat de afgelopen periode een structureel bedrag dat aan de begroting had kunnen worden toegevoegd - dan heb ik het weer over mijn stokpaardje, de ozb niet-woningen - niet aan de begroting is toegevoegd. Mede daardoor zijn we in deze lastige situatie terechtgekomen.

Mevrouw **Van Meenen** (VVD): Ik hoor de heer Posthuma de ozb niet-woningen noemen, alsof onze inwoners geen inwoners van Voorschoten zijn. Ik vind dit een wonderlijke suggestie. Feitelijk betreffen alle inkomsten die we kunnen genereren of het merendeel daarvan lastenverhoging voor onze inwoners. Nee, daar zijn we niet voor.

De heer **Posthuma** (PvdA): Wij zijn voor investeren in dit dorp, zodat mensen ervan kunnen profiteren. We hebben al een keer berekeningen gemaakt over de ozb niet-woningen. Als we daarvoor gewoon het gemiddelde percentage zouden pakken dat in onze regio wordt gehanteerd, kunnen we structureel 4,5 ton aan onze begroting toevoegen. Dat geld laat u als VVD zijnde eigenlijk liggen.

De **voorzitter**: Dit alles via de voorzitter.

De heer **Posthuma** (PvdA): Ik ben bijna door mijn tijd heen. Ik ga dus nog sneller praten. Motie 334 van D66 steunen we van harte. Hetzelfde geldt voor motie 329 van D66, die we ook mede hebben ondertekend. Ik heb de waardering van de wethouder gehoord van motie 330 van het CDA over het gevefonds. Die motie steunen we niet. Motie 335 van GroenLinks over aansluiten bij de Sleutelpas steunen wij. Motie 336 hebben we natuurlijk ook medeondertekend.

De **voorzitter**: U heeft nog 29 seconden; dat is dus mooi.

Mevrouw **Kortekaas** (CDA): Voorzitter. Dank aan het college voor de beantwoording van de vragen en de reactie op onze inbreng. De samenwerking met de regio vinden wij belangrijk; die is toegezegd. We zijn ook blij met de zwembadvariant. Het is ook heel fijn om te horen dat er aandacht wordt besteed aan communicatie over isolatie. Ook de SP heeft aandacht gevraagd voor de isolatie van woningen. Ook dat punt komt daar dus zeker in terecht.

Bij motie 336, die wij mede hebben ondertekend, willen wij meegeven dat naast de uitgesproken zorg over de Mozartlaan de Bachlaan niet uit het oog moet worden verloren, want we gaan via een omleiding van de Leidseweg-Noord/Trompweg via de Admiraal De Ruytersingel veel meer verkeer genereren via allebei die straten. Het is heel belangrijk dat we de Mozartlaan aanpakken, maar verlies daarbij de Bachlaan dus niet uit het oog.

We zijn blij om van de voorzitter te horen dat er vooruit wordt gelopen op de inzet op fiets en ov voor vervoer naar het werk. Dat vinden we hartstikke goed. Complimenten daarvoor en vooral doorgaan.

Wat motie 333 over wonen betreft: zou de wethouder kunnen duiden wat de aanname betekent, ook in relatie tot de continuïteit van projecten en ook projecten op de prio-lijst, waardoor we ook inzichtelijk hebben of we daar geen conflict gaan creëren? Dat zou heel jammer zijn, want we willen stimulatie en ook realisatie van woningen, maar wel realistisch. Als de wethouder kan aangegeven of dat nog steeds realistisch is, vinden we dat dus heel fijn.

Met betrekking tot motie 334 heeft mevrouw Schroot aangegeven heel veel emotie te hebben bij wat er op ons afkomt. Wij zijn ons daar ook heel erg van bewust. Daar zullen we met z'n allen ook heel erg verantwoordelijkheid in moeten nemen. Het is niet alleen een collegeverhaal; het gaat ook om de hele raad. Wij staan hiervoor met z'n allen aan de lat. Ik wil er dus ook voor pleiten om niet alleen de VNG maar ook onze eigen Tweede Kamerfracties daarover te benaderen. Dat is heel belangrijk, maar ik zou ook van de wethouder willen horen of hij een toezegging kan doen. Punt 2 heeft voor mij immers bepaalde aspecten waarvan ik denk: wat betekent dat allemaal? Maar punt 1, de oproep en het zoeken, is iets wat in de regio ook plaats gaat vinden. Ik wil de wethouder dus vragen of hij kan toezeggen dat hij dit gewoon meeneemt bij zijn gesprekken in de regio met de andere nadeelgemeenten als onderdeel van hun financiële situatie en ook bij de bespreking van allerlei punten. Ik denk dus dat dit wel goed komt, maar wij vragen de wethouder of dit mogelijk is.

De andere fracties hebben in hun reacties aangegeven dat onze motie 330 over het gevefonds geen steun krijgt. Die motie trekken wij dus in.

Amendement 301 gaan wij niet steunen. Amendement 302 gaan wij ook niet steunen. Motie 327 gaan we niet steunen. Motie 332 is van onszelf; daar zijn wij dus zeker voorstander van. Op motie 333 kom ik terug. Met betrekking tot motie 334 gaf ik zojuist aan dat ik daarover graag iets van de wethouder hoor. Met betrekking tot motie 328 over sportaccommodaties heeft de wethouder aangegeven dat dit in de begroting zit; daar zijn wij dus zeker tevreden mee. Motie 329 gaan wij niet steunen. Met betrekking tot motie 331 hebben wij begrepen dat er een nieuw contract richting Voorschoten voor Elkaar is, waarvan ook het jongerenwerk een onderdeel is. Wij wachten de uitkomsten daarvan dus af. Die motie gaan wij dus niet steunen. Motie 336 heb ik zojuist besproken; daar zijn wij zeker voor.

De **voorzitter**: De heer Maassen ziet af van zijn tweede termijn. We zijn gekomen aan het einde van de tweede termijn van de raad. Mevrouw Schroot, heeft u nog een interruptie of een punt van orde?

Mevrouw **Schroot** (D66): Ik weet eigenlijk niet of het een interruptie of een punt van orde is, maar in alle consternatie vergat ik te zeggen dat het college verzocht om motie 329 over borging van dienstverlening in de Kadernota aan te houden. Dat is eigenlijk best een goed voorstel. Wij stellen dus voor om dit later aan de orde te stellen in een volgende vergadering over de bestuurskracht.

De **voorzitter**: Prima, dank. Ik denk dat de portefeuillehouder daar nog kort op in wil gaan. Ik constateer dat er drie moties zijn ingetrokken: motie 329, motie 330 en motie 335. Die maken geen onderdeel meer uit van de beraadslaging. Heb ik dat juist? Dat is het geval. We gaan naar de reactie van het college op de enkele vragen of opmerkingen die er nog liggen.

Wethouder **Van der Elst**: Voorzitter. In reactie op de inbreng van de heer Deuzeman: hebben we elkaar goed verstaan dat we samen vaststellen dat we het lek niet boven hebben in 2025? We zetten er een pleister op; dat is de concernreserve. Na vijf regenbuien is die pleister weer weg en zit er weer een gat onder.

Wat de medebewindstaken betreft: dat is exact wat we nadrukkelijk aan het bespreken zijn met regiogemeenten: hoe gaan we samen met hetzelfde probleem om? Want dat is een worsteling.

Het antwoord op de heer Van Duivendijk van Voorschoten Lokaal: die ene brief die je misschien samen zou kunnen opstellen, is een kanaal, maar dat is een lastige, want wat voor impact heeft die? Wat echt ontzettend veel impact zou kunnen opleveren, is als u, de politieke fracties, uw fractiegenoten in de andere gemeenten opzoekt en samen met een reeks van raadsleden uw Kamerleden in de Eerste en Tweede Kamer, uw ministers en uw staatssecretarissen duidelijk maakt dat de zaak uit de hand loopt of al uit de hand is gelopen. Dat is echt een kanaal dat nog weleens hout zou kunnen snijden.

De fractie van de PvdA: begreep ik nou dat u zei dat we een tekort hebben in 2025? Er is nu wel een sluitende begroting in de pijplijn, zij het dat er een stukje concernreserve uit gehaald wordt. We voldoen daarmee echt aan wat de toezichthouder van ons verlangt. U verwees naar beslispunt 2, maar ik weet niet zeker of u daarmee doelde op amendement 302. Waar doelde u op? Ik moet u die vraag stellen.

De **voorzitter**: Het gaat inderdaad om amendement 302.

Wethouder **Van der Elst**: Het probleem is dat we hier tegen beperkingen aan lopen. Wat we willen, is één, maar wat we op korte termijn kunnen realiseren, is twee. Ik vind het een beetje een nadeel als we hier een inspanningsverplichting tegenover zouden zetten en geen toezegging. Dat wekt de suggestie dat wij ons op andere punten niet inspannen. Mocht het zo kunnen zijn dat we meer kunnen doen dan u in stelling brengen in de raadsacyclus die leidt naar de raadsvergadering in november, dan doen we dat zeker, maar ik wil de verwachtingen die we kunnen wekken, matigen.

Dan de fractie van het CDA, mevrouw Kortekaas. U had ook een vraag, maar ik heb niet gehoord over welke motie of over welk amendement die vraag ging.

Mevrouw **Kortekaas** (CDA): Over motie 333: kunt u duiden wat de consequenties zijn van de aanname en óf er consequenties zijn?

Wethouder **Van der Elst**: Ik vermoed dat we dan moeten gaan denken aan matiging of zelfs überhaupt het niet oppakken van bouwprojecten die het minst ver zijn: het Oude Stationslaantje, het Fixet-terrein en de Moeder Godskerk, mogelijk in combinatie met Foreschate. Met die drie zijn we het minst ver.

De **voorzitter**: Volgens mijn taxatie zijn er geen vragen gesteld aan wethouder De Bruijn en wethouder Schokker. Ja, dat klopt. Er staat nog één vraag van de heer Deuzeman aan mij open. Ik vraag de heer Bremmer dus weer om het voorzitterschap over te nemen.

(De heer Bremmer neemt het voorzitterschap van de vergadering over van de burgemeester.)

Burgemeester **Stemerdink**: Voorzitter. De heer Deuzeman heeft mij een vraag gesteld over de ambtelijke organisatie in relatie tot motie 329. We hebben daarover in de commissie met elkaar al kort van gedachten gewisseld. Ik heb daarbij ook mijn zorgen uitgesproken en ik heb aangegeven dat de ambities en de opgaven te hoog zijn voor de huidige capaciteit van de ambtelijke organisatie; een aantal van u zijn daar ook op ingegaan. We hebben een organisatie die zich oprecht drie slagen in de rondte werkt. Dat zien we allemaal aan de werkdruk. Een normale werkdruk zou liggen tussen, pak 'm beet, 85% en 90%, want die overige 10% is ruimte die elke medewerker moet hebben voor opleiding en er moeten ook vakanties worden opgenomen. Maar in onze huidige organisatie zien we dat de loyaliteit en de inzet van dusdanige aard zijn dat er op momenten ook in de weekends en de vakanties veelal wordt doorgewerkt. Dat ondersteun ik niet; daarmee zeg ik niks over de organisatie, maar ik vind dat je op het moment dat je vakantie hebt, ook vakantie moet hebben, omdat iedereen tijd nodig heeft om op te laden, weer fris terug te komen en dan weer fullswing aan het werk te gaan. Die werkdruk zie ik niet een-twee-drie minder worden. Over de prioritering heeft u vanavond de discussie met de wethouders gevoerd. Die zal hopelijk leiden tot een wat minder hoge werkdruk, zodat er vol kan worden gegaan voor de projecten die worden gekozen. Dat gaan we afwachten. Dat is niet een politieke voorsprong die ik op dat punt neem, maar een discussie en een keuze die bij uw raad liggen. Ik denk wel dat dit nodig is, want we willen in Voorschoten zoveel met elkaar. Ik zie dat ook aan het aantal

raadsbesluiten dat is genomen en een aantal grote projecten. Een aantal van u refereerden daar ook aan. Ik hoef alleen maar te verwijzen naar de vergadering van vorige week, waarin uw raad veel grote beslissingen heeft genomen, allemaal unaniem. We hebben als raad, organisatie en college wat dat betreft goud in handen. Dat wil ik graag bewaken. Ik denk dat er evenwicht moet komen tussen enerzijds de zaken die op een aantal terreinen echt moeten worden aangepakt, zoals de wethouders en ook een aantal van u hebben aangegeven, en anderzijds de weging wat wij het eerst doen en wat wij later doen. Dat is een politieke afweging. Het is niet aan mij, als "maar" burgemeester, om die politieke weging te maken, maar aan uw raad, in overleg met het college. Dat zal een lastig gesprek worden, maar ik heb er eigenlijk alle vertrouwen in dat we dit met elkaar kunnen gaan doen, want kijkend naar de betrokkenheid die hier vanavond is en naar de inzet die eenieder toont om dit gesprek met elkaar tot een goed einde te kunnen brengen, kijk ik ernaar uit dat we dit met elkaar kunnen gaan oppakken. Ik hoop dat ik daarmee de vraag van de heer Deuzeman heb beantwoord.

De heer **Deuzeman** (GroenLinks): Dank voor deze mooie woorden van de burgemeester. Laat ik de vraag iets breder trekken: als inderdaad blijkt dat de inkomsten van de gemeente terug blijven lopen, met impact op de organisatie, hoe ziet de burgemeester dan in dat perspectief de impact op de samenleving, hier in het dorp? Hoelang kunnen we het volhouden om ons vanuit de gemeente steeds terug te trekken? We zullen die keuzes samen moeten maken, maar wanneer wordt het te moeilijk? Kan de burgemeester daar wellicht op reflecteren?

Burgemeester **Stemerink**: Dat is een hele mooie vraag, die eigenlijk al de hele avond op tafel ligt. Ik ga 'm beantwoorden; ik ga schaatsen op heel glad ijs, maar ik ga zeggen hoe ik hier zelf in zit. Ik kan hier niet spreken namens uw raad of namens de wethouders, namens het college. Ik hoop dat u mij die vrijheid geeft. Ikzelf - dat is mijn eigen verhaal - ben ooit het openbaar bestuur ingegaan, omdat ik van huis uit heb meegekregen dat je, als je roept aan de zijlijn, ook actief mee moet willen doen. Dan kun je lid worden van een vereniging of organisatie in de samenleving. Je kunt ook de politiek ingaan. Mijn vader heeft mij daartoe gestimuleerd en ik zal nooit de eerste keer vergeten dat mijn vader mij meenam naar Huize Dorrepaal in Leidschendam, waar mensen met een verstandelijke beperking werken, en dat hij tegen mij zei: "Dit is nou de reden waarom je nooit aan de zijlijn moet blijven staan roepen, want deze mensen horen er ook bij. Dat mag je nooit vergeten." Dat zijn woorden die in mijn geheugen gegrift staan. Voor mij is er in een samenleving een evenwicht op het punt van voorzieningen - ik noem cultuur, sport en onderwijs - zonder daarmee te zeggen dat je alles in één gemeente moet hebben, want dat kan eenvoudigweg niet. Geen enkele gemeente heeft al het aanbod binnen de gemeentegrenzen. Ja, Amsterdam en Rotterdam; laat ik die even buiten beschouwing laten. Een samenleving is voor mij waar voorzieningen zijn, waar mensen naar buurtcentra kunnen, waar mensen lekker kunnen sporten, waar je naar school kan en waar je buiten kunt spelen. Ik deel de zorgen van mevrouw Schroot: ik zie dat we voor grote opgaven staan en ik zie dat dat voorzieningenniveau onder druk komt te staan. Dat zie ik in heel veel gemeenten en daarmee ook in onze gemeente. Het is een politieke keuze hoe daarmee om wordt gegaan. Dat is niet aan mij als uw voorzitter of als bestuursorgaan, maar het moge helder zijn dat mijn hart daar absoluut ligt, omdat dit voor mij persoonlijk - dit is een heel persoonlijk verhaal - ooit de reden was om het openbaar bestuur in te gaan, juist om de samenleving heel te houden. Ik realiseer mij dat het heel houden van de samenleving voor eenieder van u een andere invulling heeft. Dat wordt namelijk gewoon door ieders eigen politieke bril bekeken. Tot het moment waarop ik uit het openbaar bestuur ga, dus zolang ik werkzaam ben in het openbaar bestuur - er is een tijd van komen en een tijd van gaan; dat weet je, want je bent in het openbaar bestuur een passant - zal ik mij te allen tijde, op welke manier dan ook en vanuit welke verantwoordelijkheid dan ook, inzetten voor die samenleving. Daarbij zijn de voorzieningen, het zorgen dat mensen prettig kunnen wonen, leven en werken, wat mij betreft een prioriteit. Ik hoop dat ik met dit persoonlijke verhaal een reflectie heb getoond.

De **voorzitter**: Dank u wel dat u die reflectie met onze raad hebt willen delen. Ik denk dat ik de leiding aan u kan teruggeven.

(De burgemeester neemt het voorzitterschap van de vergadering over van de heer Bremmer.)

De **voorzitter**: Dank, meneer Bremmer. Zijn alle vragen van de raad beantwoord? Dat is het geval. Ik stel voor dat we overgaan naar de stemmingen.

De heer **Deuzeman** (GroenLinks): Voorzitter. Kunnen we vijf minuten schorsen voor kort overleg? Dan heeft de heer Maassen ook een kans om daarin iets te zeggen.

De **voorzitter**: Natuurlijk.

De vergadering wordt enige tijd geschorst.

De **voorzitter**: Ik sluit hierbij de beraadslaging en we gaan over tot de stemmingen. Zoals we met elkaar hebben afgesproken, stemmen we eerst over de Voorjaarsnota.

In stemming komt amendement 303 (Op peil houden reserve Sociaal domein 1) van de SP.

De **voorzitter**: Ik geef gelegenheid tot het afleggen van stemverklaringen.

De heer **Deuzeman** (GroenLinks): Voorzitter. Wij vinden het zuiverder om dit eruit te houden. We hebben net een toelichting gehoord op wat er allemaal gewijzigd is, maar het lijkt ons belangrijk om dit punt wel door te zetten. Wij zullen dus voorstemmen.

Het amendement wordt met een digitale stemming verworpen met 9 tegen 12 stemmen, waarbij de fracties van D66, GroenLinks, de PvdA en de SP ervoor hebben gestemd.

In stemming komt het voorstel inzake de Voorjaarsnota.

Het voorstel wordt met een digitale stemming aangenomen met algemene stemmen.

De **voorzitter**: We gaan nu over naar de stemmingen over de Kadernota.

In stemming komt amendement 301 (Prioriteiten Kadernota 2025) van de PvdA, GroenLinks en de SP.

Het amendement wordt met handopsteken verworpen met 9 tegen 12 stemmen, waarbij de fracties van D66, GroenLinks, de PvdA en de SP ervoor hebben gestemd.

In stemming komt amendement 302 (Beslispunt Kadernota 2025) van de PvdA en de SP.

Het amendement wordt met een digitale stemming verworpen met 2 tegen 19 stemmen, waarbij de fracties van de PvdA en de SP ervoor hebben gestemd.

In stemming komt amendement 304 (Op peil houden reserve Sociaal domein 2) van de SP.

Het amendement wordt met een digitale stemming verworpen met 9 tegen 12 stemmen, waarbij de fracties van D66, GroenLinks, de PvdA en de SP ervoor hebben gestemd.

In stemming komt amendement 305 (Prioriteiten Kadernota) van de SP.

Het amendement wordt met een digitale stemming verworpen met 1 stem tegen 20 stemmen, waarbij de fractie van de SP ervoor heeft gestemd.

In stemming komt het voorstel inzake de Kadernota.

De **voorzitter**: Ik geef gelegenheid tot het afleggen van stemverklaringen.

Mevrouw **Schroot** (D66): Voorzitter. Wij zullen tegen de Kadernota stemmen, maar we worden wel heel graag uitgenodigd om mee te denken over de begroting.

De heer **Deuzeman** (GroenLinks): Voorzitter. Deze Kadernota brengt wat ons betreft te weinig. Wij sluiten ons aan bij mevrouw Schroot: we zullen hiertegen stemmen, maar we steken wel een hand uit om mee te denken.

De heer **Posthuma** (PvdA): Voorzitter. Ook wij zullen tegen de Kadernota stemmen. We willen juist heel graag meedenken om ervoor te zorgen dat het mooie dorp op de een of andere manier goed behouden kan blijven.

Het voorstel wordt met een digitale stemming aangenomen met 12 tegen 9 stemmen, waarbij de fracties van D66, GroenLinks, de PvdA en de SP ertegen hebben gestemd.

In stemming komt motie 327 (Inkomsten) van de PvdA, de SP en GroenLinks.

De motie wordt met een digitale stemming verworpen met 9 tegen 12 stemmen, waarbij de fracties van D66, GroenLinks, de PvdA en de SP ervoor hebben gestemd.

In stemming komt motie 332 (Realistische investeringen) van de VVD, het CDA en Voorschoten Lokaal.

De **voorzitter**: Ik geef gelegenheid tot het afleggen van stemverklaringen.

De heer **Deuzeman** (GroenLinks): Voorzitter. Wij waarderen wat de coalitie hier probeert te doen om wel kaders mee te geven, maar het blijft te vaag. We denken dat de basis er gewoon niet ligt in deze Kadernota. We zullen hier dus ook tegen stemmen.

Mevrouw **Schroot** (D66): Voorzitter. De heer Deuzeman had het niet beter kunnen zeggen.

De motie wordt met een digitale stemming aangenomen met 12 tegen 9 stemmen, waarbij de fracties van D66, GroenLinks, de PvdA en de SP ertegen hebben gestemd.

In stemming komt motie 333 (Focus op inzet wonen) van de VVD.

De motie wordt met een digitale stemming aangenomen met 12 tegen 9 stemmen, waarbij de fracties van D66, GroenLinks, de PvdA en de SP ertegen hebben gestemd.

In stemming komt motie 334 (Oproep bezwaar herverdeling Gemeentefonds) van D66, GroenLinks en de PvdA.

De **voorzitter**: Ik geef gelegenheid tot het afleggen van stemverklaringen.

De heer **Van Duivendijk** (Voorschoten Lokaal): Voorzitter. We hebben even getwijfeld. De wethouder heeft in de tweede termijn antwoord gegeven op de vraag en heeft aangegeven eigenlijk geen extra middelen te hebben naast het bekende briefje. De oproep om de partijen die hier in de raad zitten richting Den Haag te sturen en bij collega's te gaan buurten om het Gemeentefonds op te plussen, vinden wij een hele goede. Wij zullen deze motie daarom niet steunen.

Mevrouw **Kortekaas** (CDA): Voorzitter. Ook wij zijn van mening dat de verantwoordelijkheid ook bij de fracties ligt. Ook al is deze motie zo sympathiek, we zullen haar niet steunen. We nemen hierin onze eigen verantwoordelijkheid.

De motie wordt met een digitale stemming verworpen met 9 tegen 12 stemmen, waarbij de fracties van D66, GroenLinks, de PvdA en de SP ervoor hebben gestemd.

In stemming komt motie 328 (Ondersteuning sportaccommodaties) van de PvdA, de SP en GroenLinks.

De motie wordt met een digitale stemming verworpen met 6 tegen 15 stemmen, waarbij de fracties van GroenLinks, de PvdA en de SP ervoor hebben gestemd.

In stemming komt motie 331 (Jongerenwerk) van de PvdA, de SP en GroenLinks.

De motie wordt met een digitale stemming verworpen met 9 tegen 12 stemmen, waarbij de fracties van D66, GroenLinks, de PvdA en de SP ervoor hebben gestemd.

In stemming komt motie 336 (Herprioritering oversteek Leidseweg-Mozartlaan) van GroenLinks, de VVD, de PvdA, de SP, D66, het CDA en Voorschoten Lokaal.

De motie wordt met een digitale stemming aangenomen met algemene stemmen.

8. Overig

Van dit agendapunt wordt geen gebruik gemaakt.

9. Sluiting

De **voorzitter**: Dank aan de ambtelijke organisatie voor alle stukken die vanavond opgeleverd zijn, de antwoorden op de gestelde vragen et cetera.

(Geroffel op de tafels)

Dank weer aan Minke voor de goede ondersteuning, want dat is altijd maar weer een ding.

(Geroffel op de tafels)

Ik denk dat het hoog tijd is voor vakantie. Ik wens u een fijne zomervakantie. Rust goed uit, geniet lekker, leg de telefoon af en toe ook even weg. In september zie ik u graag weer gezond en wel en fris terug in dit huis.

De voorzitter sluit om 22.32 uur de vergadering.

Vastgesteld in de openbare vergadering van de raad der gemeente Voorschoten, gehouden op 26 september 2024.

De griffier,

De voorzitter,

Drs. B.J. Urban

Drs. N. Stemerding